Sławomir Mrożek

Sazan

Çeviren: Soner Bilgiç

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

Özgün Adı Der Perverse
Copyright © 1991 by Diogenes Verlag Ag Zürich
Akcalı Telif Hakları Ajansı kanalıyla alınmıştır.

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yayına Hazırlayan Mürşit Balabanlılar

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel / Ayşe Topçu
Düzelti Eylül Duru
Sayfa Düzeni Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basım Eylül 2001
ISBN 975-458-298-X
OTM 11016801
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 551 55 87
İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

sazan

Sławomir Mrożek

Çeviren Soner Bilgiç

Öykü

İçindekiler

KOMANDO 9
GEÇ GELEN MİSAFİR 13
BİR KAPİTALİSTİN NOT DEFTERİNDEN 15
DÖVME 17
HIRSIZ 19
AVRUPALI 21
SAĞLIK İŞLERİ 23
MİZANTROP 25
TİCARİ MUCİZE 29
BEBERUHİ 31
BAKİRE 39
YABANCI DİLLER 41
MÜBALAĞA 43
FAKİR 45
DÖNÜŞÜM 48
ENTEL MAGANDALAR 51
LAF VE EYLEM 53
AHLAK 56
SİDİK YARIŞI 58
ORGANİZATÖRLER 60
POLİTİKA İCABI 62
SICAKLA SAVAŞ 64
TATİL 67
KARAR 69
KURULTAY 71
YENİ BİR YAŞAM 75
ÇEVİRİ OLAYI 77
SAĞLIK BİLGİSAYARI 78
TUTUMLU OLMAK 80
VAHŞİ 82
DAKİKLİK 84
ŞEYTAN ÇIKARMA 86
AT 88
NEHİR 90
KÖPRÜ 92
BAHÇEDE 94
ŞAİR 95

REKABET ORTAMI 98
DİPLOMATİK İLİŞKİLER 100
SÜT SAĞMA PARODİSİ 101
PAZARLIK 103
ŞAİR HEYKELİ 105
ÜÇ NESİL 108
ASANSÖR 109
AV 111
KAÇAMAK 113
SİNEK 115
DEMOKRASİ VE GELENEKLER 116
CENAZE ALAYI 118
SİNEMA DOSTU 119
SIFIR 120
GELECEK 125
İSVEÇ'E MEKTUP 126
AYI 128
BACA 129
İHTİYAÇ 130
MÜNAKAŞA 132
MEDENİYETTEN İĞRENEN ADAM 134
PARANOYA 136
TELEVİZYON 137
HATA 139
MAREŞAL TSCHAJBOLSAN'IN NAAŞI 140
BERE 143
NOBEL ÖDÜLÜ 144
DEFTER 145
SALTO MORTALE 146
ANKET 148
SİGORTA 149
GERÇEKÇİ GERÇEKLİK 150
RÖPORTAJ 152
ANTONİ 154
MÜLTECİ 156
PYTON PODHALA 157
BABA YÜREĞİ 159
SAZAN 161
ADALET 163
İLK UÇUŞ 165
BODY BUILDING 167
SORUŞTURMA 168
MİHRACE 170
TESADÜFÜN BÖYLESİ 172
KURTLAR 175

DEVE 177
KIŞ EZİYETİ 179
HALEF 181
RİCA 183
TATİL ÖNCESİ 185
RALLİ 187
OĞUL 189
MANTAR 191
DIŞ TİCARET 193
DERİN UYKU 194
ÜMİDİNİ KAYBETME YETER 197
JASIO 199
MÜŞTERİ 202
ÖĞLE VAKTİ ATRAKSİYONU 204
İSİM DEĞİŞİKLİĞİ 207
PARASIZ PARA TRAFİĞİ 208
SERGİ 210
YILAN KAÇIRTMA 212
İNCİ 214
ŞAPKA 216
NOHUT 218
SİLAHLARA VEDA 220
KAHKAHA FIÇISI 222
DRAKULA 224
KAMİKAZE 225
SAPIK 227

Komando

Mareşal, Kurmay Subayına:

"Derhal takviye kuvvetleri devreye sokmamız lazım" dedi.

Kurmay Subay:

"Takviye kuvvetimiz kalmadı efendim" diye yanıtladı.

"Askeri mezarlıklar ne güne duruyor öyleyse?"

"Şehitlerimiz aktif durumda değiller efendim. Şu sıralar ebedi istirahat görevindeler."

"Hıh, bürokrasi! Yüz binlerce şehidimizin arasından hâlâ göreve devam etmek isteyecek birkaç yüz tanesinin çıkabileceğini kabul etmek istemiyorlar. Gerçek bir asker, öldükten sonra bile vatana hizmet etmeyi bilen askerdir."

"Haklısınız Mareşal! Ama bu birkaç yüz askerden pek fazla bir şey bekleyemeyiz. Cepheye gidecek durumda değiller efendim."

"Vatana hizmet aşkıyla yanıp tutuşmanın tek başına hiçbir işe yaramayacağını ben de biliyorum. Benim bahsettiğim, bu aşkla birlikte gerekli yeteneklere de sahip olan askerler. Asıl işimize yarayacak olan onlar. Bu birkaç yüz zombi asker arasında, hem gerekli iradeye hem de gerekli yeteneklere sahip en az bir iki tanesi mutlaka çıkacaktır."

"Ne gibi yetenekler Mareşal? Bugüne kadar bu çeşit yeteneklerden bahsedildiğini hiç duymadım."

"Çünkü ordu bugüne kadar bunları kullanmayı akıl edemedi. Dinle bak: Her mezarlıkta bir vampir bulunur, öyle değil mi? Öyleyse askeri mezarlıklarda da en azından birer tane olmalı. Biz mezarlıkları herhangi bir şekilde kontrole tâbi tutmadığımız için, bugüne kadar yakalanmamayı başardılar. Bu dikkatsizliğinden ötürü orduyu cezalandırmak gerek. Şu re-

zalete bakın! Savaşta doğan asker vampirler sivil bir şekilde ortalıkta dolaşıyor."

"Emriniz nedir Mareşal?"

"Özel bir birim oluşturacağız: Vampir Komandolar! Bu komandolar, insanüstü güçleri sayesinde diğer özel timler için imkânsız olan görevleri üstlenecekler. Düşmanın merkez karargâhına girip, başkumandanın kanını emecekler. Doğal olarak, kanı emilmiş Mareşal ya da General, bir vampire dönüşecek ve çevresindekilerin, yani astsubaylarının kanını emecektir. Onlar da diğer albay ve yüzbaşıları ısıracak, bu salgın teğmenlere, sonra da çavuşlara sıçrayacak ve en sonunda erler de bundan payını alacak. Böylece biz tek kurşun bile atmadan, düşman ordusunun tamamının kanı emilmiş olacak."

Bu harekâtın ehemmiyeti nedeniyle Vampir Komandolar Organizasyonu'nun yönetimini Kurmay Subay bizzat kendisi üstlendi. Gerekli bağlantıları sağlayıp asker toplayabilmek için bütün mezarlıkları dolaştı. Ancak bütün girişimleri başarısızlıkla sonuçlandı. Tam umutları tükenmek üzereyken nerede hata yaptığını anladı.

Asker ne kadar yüksek rütbeli bir subaysa, yaşı o kadar ilerlemiş, dolayısıyla vücudu gittikçe çökmüş, kurumuş, kanı azalmış olur. Ancak vampirler, buna savaş vampirleri de dahil, vücutları pörsümüş yüksek rütbeli subaylar yerine alyanaklı erleri avlamayı tercih ediyorlardı. Bunun üzerine her seferinde daha düşük rütbeli subaylar mezarlıklara yollandı ve en sonunda kırmızı, tombul yanaklı genç bir er, görevi başarıyla tamamladı.

Kurmay Subay Mareşal'in makamına çıktı ve:

"Görev başarıyla tamamlanmıştır!" dedi. "Vampir Komandolar savaşa hazırdır efendim!"

"Çok güzel, çok güzel, oturun!"

Kurmay Subay Mareşal'in masasının karşısındaki koltuğa oturdu.

"Ne alemde şu bizim komandolar? Orduya bağlılıkları nasıl?"

Kurmay Subay:

"Şöyle böyle..." dedi ve koltuğunu masaya doğru biraz yaklaştırdı.

"Ne demek, şöyle böyle? Orduya tam olarak sadık olmaları gerek! Bunlar bizim vampir komandolarımız değil mi?"

"Öyle öyle..." diyen Kurmay Subay masaya biraz daha yaklaştı.

"E, öyleyse neden bize sonsuz bir sadakatle bağlı değiller?.. Neyiniz var kuzum, biraz mahmur görünüyorsunuz?"

Kurmay Subay:

"Çünkü..." diye söze başladı ama gerisini getiremedi.

"Çünkü ne? Neden bana öyle bakıyorsunuz?"

Kurmay Subay cevap vermek yerine üst dudağını biraz kaldırdı ve normalden bir hayli uzun, iki büyük beyaz köpek dişi göründü. Mareşal korkuyla geri zıpladı.

"Bu da ne?"

"Mareşal, nasıl anlatsam bilemiyorum, bütün ordumuzun kanını emdiler. En aşağıdan, şu alyanaklı erden başladı ve yukarı doğru tırmanarak bana kadar geldi. Siz de hâlâ tutmuş sadakatten bahsediyorsunuz. Bütün personel birbirinin kanını emmek zorundayken sadakat mi kalır? Üstelik tadı da gittikçe kötüleşiyor. En yüksek rütbeli kumandan olduğunuz için geriye bir tek siz kaldınız. İstemeyerek de olsa sizi ısırmak zorundayım efendim. Doğrusunu söylemek gerekirse, en yaşlımız olduğunuz için pek de iştah açıcı görünmüyorsunuz, tatsız, kansız bir yapınız var. Ama ne yapalım, başka seçeneğim kalmadı."

Bunları söyledikten sonra ayağa kalktı, ağzını açtı ve uzun, keskin köpek dişlerini kurbanının boynuna geçirmeye hazırlandı.

"İhanet!" diye bağırdı Mareşal. "Düşmana saldırmanız gerekirdi, silah arkadaşlarınıza değil!"

Kurmay Subay açıklama yapabilmek için ağzını az da olsa kapadı.

"Unuttuğunuz bir şey var: Barış zamanındayız efendim, kimseyle bir alıp veremediğimiz yok. Yani savaş yok. Ne yapsaydık yani?" dedi ve dişlerini başkumandanın boynuna geçirdi.

Geç Gelen Misafir

Davet biteli çok olmuştu. Yorgunluktan saatin kadranındaki rakamları seçemiyordum ama pencereden içeri sızan mavi gri tondaki ışık ve dışarıdan duyulan kuş cıvıltılarından sabahın erken saatleri olduğu anlaşılıyordu. Adam salona girdiğinde, emekleyerek gardıroba doğru gidiyordum. Ayakta durabilmekle kalmıyor, üstüne üstlük dinç görünüyordu. Yanakları kıpkırmızıydı ve zekâ fışkıran bakışları vardı.

"Hâlâ burada mısınız?" dedim şaşkın bir ifadeyle, bunu söylerken yerde ona doğru emekliyordum.

"Hâlâ ne demek? Yeni mi geliyorsunuz, demeliydiniz. Daha önce davetiyem olmadığı için beni içeri almamıştınız. Hatırladınız mı?"

"Üslubunuza dikkat edin lütfen. Kont N.'nin huzurundasınız."

"Ne? Kont N. de mi burada? Rica etsem beni onunla tanıştırabilir misiniz?"

"Elbette! Kont N., bu Bay... Sanırım henüz tanışmadık, öyle değil mi?"

Adam bana hiç de tanıdık gelmeyen bir isim söyledi ve kontun ayağına bastı, çünkü kontun ellerine mayonez bulaşmıştı.

"Ne büyük bir onur! On üçüncü yüzyılın haçlı kumandanları. O halde Prens P. de buradadır ha?"

"Onu geceyarısından biraz önce tuvalete giderken gördüm. Bana sorarsanız hiç dönmeyecek gibiydi."

"Mahsuru yok, beklerim. Ya Profesör R.?"

"Şu kozmosla uğraşan mı?"

"Evet, ta kendisi! O bir dâhi. Onunla karşılaştırılabilecek tek kişi Kopernik'tir."

"Elbette, o da burada. Masanın altına girmişti. Yanına gitmek ister misiniz?"

"Yoo, masanın altına girip de onu rahatsız etmek istemem, ben en iyisi masaya oturayım."

Oturdu. Akşamdan kalan sofranın hali içler acısıydı, ama o bunun farkında değilmiş gibi davranıyordu.

"Burası ne kadar muhteşem görünüyor... Daha önce hiç bu kadar seçkin bir topluluğun içinde bulunmamıştım. Şu hanımefendi kim? Hani şu masanın üzerinde yatan."

"O mu? O Zaza Raspor, film yıldızı."

"Ah, evet evet, tanıyorum. Onu kim tanımaz. İlk bakışta pek benzetemedim de... Suratı çikolatalı pastanın içine gömülmüş. Üşüyor mu dersiniz?"

"Tabii, üşüyor olmalı."

"E, peki neden soyunmuş öyleyse?"

"Çünkü bir ara burası bir hayli ısınmıştı. Bir şeyler içmek ister misiniz?"

"Sizce mahsuru yoksa..."

Birkaç bardağın dibinde kalanları bir araya topladı ve bir dikişte hepsini içti.

"Nedir bu?"

"Şampanya."

"Harikulade! Ne o, yoksa gidiyor musunuz?" dedi afallamış bir ifadeyle. Sürünerek ondan uzaklaştığımı görmüştü.

"Evet, gitmeliyim, yeni bir roman üzerinde çalışıyorum da."

"Anlıyorum. Siz de dünyaca ünlü bir yazar olmalısınız."

"Yok canım, abartmayalım lütfen. Biraz mürekkep yalamışlığımız, kâğıt paralamışlığımız var, ama öyle pek mühim işler yapmadım."

"Ben de en azından bir ressam olsam ne güzel olurdu... Biraz daha oturmak istesem müsaade eder misiniz?"

"Elbette, müsaade sizin. Hiç rahatsız olmayın."

Severim böyle zıpçıktı tipleri. Gözlerinde biz entellerde olmayan taze, parıltılı bir ifade olur.

Sonra başka hiçbir şey söylemeden sürünerek dışarı çıktım.

Bir Kapitalistin Not Defterinden

İşte o beklediğim günler geldi. Artık ceza almadan insanların kanını emebileceğim. Bunu söylerken Doğu Avrupa'da yaşayanları kastediyorum tabii. Batıdakiler, zaten kanlarını emmemiz için can atıyorlar. Artık Doğudakiler için önümde hiçbir engel kalmadı. Aksine onlar beni davet ettiler. Hemen yola koyuldum, hepsini iliklerine varana dek emeceğim.

Şu anda oraya varmış durumdayım. Bütün gece otel odasında kan emicimi temizledim. Resepsiyondaki personel üzerinde deneme yaptım, sanki yeniymiş gibi tıkır tıkır çalışıyor. Yarın sabahtan itibaren işbaşı yapacağım.

Bir nükleer santral almam için teklif getirdiler. Atom yokluğundan bugüne kadar çalıştırmayı başaramamışlar. Reddettim. Sebep aynı: Atom yokluğu!

Bana tarım alanında ortak bir teşebbüste bulunmayı teklif ettiler. Bu konuda beni biraz aydınlatmalarını istediğimde, beni bir çukurun başına götürdüler. Ben sermayeyi çukurun içine koyacakmışım, onlar sonra üstünü örterlermiş!

Bir teklif daha! İletişim alanında bir şeyler yapmamı istediler. Halihazırda ellerinde bulunan tesislerin durumunu sordum. Eğer onlara bir telefon verirsem, aradığımda cevap vereceklerine söz verdiler.

Kendimi iyi hissetmiyorum. Doktora gittim. Bana kan emme nezlesi olduğumu söyledi. İklim değişikliği iyi gelebilirmiş.

Bana içinde alabalık yetiştirilen bir tavuk çiftliğini gezdirdiler. Emicinin durumu gittikçe kötüleşiyor. İş görüşmelerini kısa kesmeye karar verdim. Eve dönüyorum.

Eve döndüm, ama durumumda en ufak bir iyileşme yok. Tekrar doktora gittim. Garip bir enfeksiyon dolayısıyla emme zatürree hastalığına tutulmuşum. Tahlil yapmayı önerdi.

Tahlilde bir şey bulunamadı. Bu Batıda tanınmayan, gizemli bir hastalıkmış. Doğuyu bir kez daha ziyaret etmemi önerdiler. Doktorun tavsiyesine uyacağım galiba, aklıma başka bir şey gelmiyor.

Dövme

Geçtiğimiz kışın sonlarına doğru kentimize bir dövme ustası geldi ve üç gün boyunca isteyenlere dövme yaptı. İnsanlar ondan, birbirinden ilginç ve değişik motifleri vücutlarına kazımasını istediler. Şimdi gençler arasında böylesi çok moda. Ama ben yetişkin ve ciddi bir adamım, benim aklımdan başka şeyler geçiyordu.

"Portre çalışması da yapıyor musunuz?"

"Evet" dedi. "Ama erkek resimlerinde yalnızca profil çalışıyorum."

"Ben profil istemiyorum" diye cevapladım. "Tek istediğim bir fotoğrafı vücuduma kazıtmak." Bunu söyledikten sonra başkanımızın resmini gösterdim.

Gözlerindeki dalgın ifadeyi bahane ederek, bunun çok zor bir model olduğunu söyledi ve pazarlık etmeye başladık. Yapacak bir şey yoktu. Parası neyse ödedim. Bunun karşılığında, göğsüme başkanımızın güzel bir portresini işledi. Canım çok yandı ama bir insan, kariyeri için her şeye katlanır.

Önce deneme mahiyetinde karıma gösterdim. Çok beğendiğini söyledi, ama ben bir an önce ayrılmamız gerektiğine karar verdim. Başkanımızla dalga geçip duruyordu. Dövmecinin bir Leonardo da Vinci sayılamıyacağını kabul ediyorum, fakat başkanımızın da Mona Lisa olmadığı kesindi. Ne olursa olsun, dövmedeki resim ona benziyordu ve asıl önemli olan da buydu.

Başkanımıza olan sevgimin kanıtını açıkça gösterebilmek için yaz aylarını beklemem gerekiyordu. Ondan sonra deniz kenarında göğsümü gere gere dolaşabilecektim.

İlkbahar alışılmışın dışında soğuk geçti. Ardından mayıs ve haziran aylarını da geride bıraktık ama hava hâlâ öylesine soğuktu ki, üstümdekileri çıkartıp gömlekle dolaşmama

bile imkân yoktu. Ben de çaresiz mantomu giymiş bekliyordum, çünkü büromuz dışarıdan bile soğuktu. Tek tesellim, her daim gösteriye hazır olmamdı. İhtiyacım olan tek şeyse, güneşin gökyüzünde belirmesiydi.

Ama temmuz ve ağustos ayları da bu şekilde geçti. Eylül ayına girmemize rağmen hava sıcaklığı hâlâ çok düşüktü. Ekim ayında sabrımın sonuna gelmiştim. Mantomu üzerimden attığım gibi başkanın yanına çıktım.

"Üff, burası oldukça sıcak!" dedim. "Başkanım, müsaade ederseniz ceketimi çıkartabilir miyim?"

Biraz şaşırmıştı ama bir şey söylemedi. Ceketimi çıkartıp sandalyenin arkasına astım ve kravatımı çözdüm.

"Neyiniz var?" diye sordu başkan. "Hasta mısınız yoksa?"

"Yok bir şeyim. Sadece bugün hava çok boğucu geliyor bana" dedikten sonra kazağımı ve yeleğimi de çıkarttım.

"Ateşiniz mi var?" diye sordu başkan, yüzünde endişeli bir ifadeyle yavaş yavaş benden uzaklaşmakta olduğunu fark ettim.

"Benim mi? Ha ha! Benim ne kadar sağlıklı bir insan olduğumu bilmez misiniz başkanım? Turp gibiyim maaşallah. Vücudumu görmek ister misiniz?"

"Belki başka bir zaman..."

"Neden bekleyelim, hemen şimdi, burada gösterebilirim size!"

"Hayır!" diye bağırdı ama artık çok geçti.

Akşam vakti üşüttüğümü fark ettim. O gün bu gündür, başkanın altındaki akciğerlerim bir türlü iyileşmek bilmedi.

Hırsız

Bugün sokaktaki küçücük çocuklar bile, televizyondan gördükleri kadarıyla, yabancı ülkelerdeki suçluların ne kadar seçkin kişiler olduklarını bilir. Ya bizimkilere ne demeli? Bizde de birçok hırsız var ama birinin bile James Bond'la en ufak bir alakası yok. Bizimkiler, olsa olsa komşunun kümesinden bir tavuk çalıp arkalarına bakmadan lambır lumbur kaçarlar, ayrıca hiçbiri yabancı dil bilmez. Ülkemize ne zaman bir turistin çıkıp geleceği belli mi olur? Bizimkiler kadar seviyesiz hırsızlar tarafından soyulmasına müsaade edemezdik.

Bunun üzerine bir hırsız bulup, anlayabileceği bir dille durumu anlattık.

"Komşunun tavuklarını aklından çıkart artık. Unut onları. Artık sadece mücevherler ve parayla ilgileneceksin. Yarından tezi yok, beyaz gömlek ve kravatla dolaşacak, altına bir Alfa Romeo çekecek ve ders almaya başlayacaksın."

Cevabı kesindi:

"Sizde mücevher falan yok. Banknot derseniz bir çaresine bakarız. Tuvalet kâğıtlarınızı rahatlıkla çalabilirim. Alfa Romeo meselesine gelince; şaka ediyor olmalısınız!"

Haksız da sayılmazdı hani. Mücevher meselesini bir kenara bıraktık, kâğıtlar konusunda anlaştık ve ona bir moped satın aldık. Dış görünüşünü düzeltmek içinse, belediyeden berber için bir ödenek ayırdık.

Biraz düzeldi ama hâlâ istediğimiz seviyeye gelememişti. Birkaç düzeltme daha yapmak gerekiyordu.

"Viski-soda fena olmazdı. Sana viski bulamayız ama bol bol sodamız var. Haftada bir, bizden bir litre soda alacaksın ve votkanı sodayla birlikte içeceksin. Bir litre votka başına en az iki yüz elli santilitre soda kullansan kâfidir."

Biraz daha düzeldi. Geleceğe umutla bakmaya başlamıştık. Ama önümüzde hâlâ yabancı dil gibi halledilmesi gerçekten zor bir problem duruyordu.

"Hiç mi yabancı dil bilmiyorsun? En azından biraz Rusça? Öğrenmesi hiç zor değil. Ticaret yapmak için sürüler halinde geliyorlar. Sana yardımcı olması için aralarından bir kadın tutabiliriz."

Bayağı ilerleme kaydetti. Artık kendiliğinden bazı isteklerde bulunmaya başlamıştı.

"Filarmoni orkestrası dinlemek istiyorum..."

"Ağır ol biraz. Nereden bulalım biz sana filarmoni orkestrasını?"

Ama alttan alta bir memnuniyet duymuyor değildik. Ondaki gizli arzuları ortaya çıkartmayı başarmıştık.

Sevincimiz kısa sürdü. Günün birinde bizi terk etti. Ardında kısa bir not bırakmıştı:

"Ben gidiyorum. Sizin gibi kaba saba insanlarla daha fazla kalamam. Votkanızı sodasız içiyorsunuz. Yalnızca düğünde, bayramda berbere gidiyorsunuz. Filarmoni orkestrası desen, o zaten yok! Aranızda kimseyle yabancı dil de konuşulmuyor. Arrivederci Roma!"

Hırsızımız olmadan ortalıkta kalakalmıştık. Gazetelerde yazanlar doğruydu. Batıya bu kadar fazla özenmemeliydik.

Avrupalı

Timsahın biri yatak odama girdiği zaman, çok fazla abartmamak gerektiğini düşündüm. Kastettiğim şey, yatak odamda bir timsah olması değildi. Kendi hareketlerimi çok abartılı bulmuştum. İlk tepkim, hemen telefona sarılıp bütün acil durum numaralarını çevirmek olmuştu. Polis, itfaiye ve ilkyardım. Bu benim için oldukça gereksiz bir davranıştı. Soğukkanlı bir Avrupalı olarak yetiştirildiğim için sıradışı olaylardan tiksiniyordum, akılcı bir çözüm bulmam gerekiyordu, iyice düşünüp taşınmadan hiçbir girişimde bulunmamaya karar verdim.

Hemen yorganın altına girdim ve kafamda olup bitenin muhakemesini yapmaya başladım.

İlk olarak şu kanıya vardım: Yatak odamda bir timsahın dolaşması oldukça absürd bir durumdu. Mantık çerçevesinde düşününce, absürd olaylar karşısında mantıklı bir çıkış yolu bulmak imkânsızdır. Bu da ortada timsah falan olmadığını kanıtlıyordu. Bu sonuca varınca oldukça rahatladım. Yorganın altından aniden ışığa çıkınca kamaşan gözlerimi ovuşturdum, ilk gördüğüm timsahın önce telefonu yuttuğu, ardından kablosunu kemirmeye başladığı oldu. Gırtlağından içeri süzülüp midesindeki telefona ulaşabilsem ve acil durum numaralarını çevirebilsem bile hat çoktan kesilmiş olacaktı.

En yakın telefon kulübesine gitmeye karar verdim. Santralden telefon arıza numarasını alacak ve ev telefonumun arızalandığını bildirecektim. Böylece yeni telefonumla timsahlarla ilgilenen bir enstitüyü arayıp, uzman kişilerden oluşan bir kurulun bana yardımcı olmasını isteyebilecektim.

Medeni bir insan olarak pijamalarımla sokağa çıkamazdım, ama o sırada timsah pantolonumu yemekle meşguldü.

Elbette, timsahın afiyetle mideye indirdiği pantolondan başka pantolonlarım da vardı. Yaşam standartlarımın pek yüksek olmadığı doğru, ancak yine de normalde dolapta asılı duran birkaç pantolonum daha vardı. Sorun şu ki, tam da ihtiyacım olduğu sırada dolapta değillerdi. Hepsini kuru temizlemeye vermiştim. Zaten o pantolonları nadiren giyerdim, çünkü "Yves Saint Laurent" marka pardösümle daha çok uyuşuyorlardı. Peki kuru temizlemeciden aldığım, hangi pantolonların bana ait olduğunu gösteren fiş neredeydi? O kâğıt olmadan kuru temizlemeciden pantolonlarımı geri almam imkânsızdı, çünkü pantolonların bana ait olduklarını kanıtlamanın başka yolu yoktu. Kâğıdı aramaya başladım. Biraz topallıyordum çünkü ben pantolonlarımı nasıl geri alacağımı düşünürken, timsah bir bacağımı ısırmıştı. Bacağıma olanları pek umursamadım, o sırada daha önemli sorunlarım vardı. Pantolonlarımı geri alamama korkusu, içimde gittikçe büyüyordu. Korkunç gerçeği fark ettiğim sırada, timsah ikinci bacağımı ısırmaya hazırlanıyordu: Aptal hayvan, kuru temizlemeciden aldığım fişi pantolonumla birlikte mideye indirmişti ve ben pantolonlarımı asla geri alamayacaktım.

Timsahı çıplak ellerimle boğazladım. Biraz vahşi davrandığımı kabul ediyorum, ama asıl kötü olan kendime hâkim olamayıp, öfkeme yenilip kontrolden çıkmış olmamdı. İtiraf etmeliyim ki, bu işi uzman kişilere bırakmak yerine kendi ellerimle hallettiğim için pişmanım. Ama o salak timsah da, kuru temizlemecinin verdiği fişi yemekle gerçekten çok ileri gitti! Hayatta öyle şeyler oluyor ki, bazen medeniyeti korumak için medeniyet kurallarını çiğnemek gerekiyor.

Sağlık İşleri

Doktorum bana acilen apandisit ameliyatı olmam gerektiğini söyledi. Gerekli belgeleri imzaladım ve bekleme listesine yazıldım.

İki sene su gibi akıp geçtikten sonra sıra bana geldi ve kendimi tekrar hastanede buldum.

Ameliyat çok başarılı geçti. Baştabip bizzat kendisi gelip beni kutladı:

"Fevkalade bir operasyon geçirdiniz bayan!"

Ona yanıldığını, benim bir erkek olduğumu söyledim. Kâğıtlarını karıştırmaya başladı.

"Evet, ameliyattan önce öyleydiniz. Bir karışıklık olmuş ve cinsiyet değiştirmişsiniz, artık bir kadınsınız. Aslında bu tip operasyonlar cerrahinin bir yan dalı, fakat çok başarılı sonuçlar alıyoruz. Siz de bunun güzel bir örneğisiniz bayan, şey... bayım!"

"Peki ya apandistim ne olacak?"

"Onun sizde kalmasını istemiyor musunuz hanımefendi?"

"Hayır, kadın olarak kalmak da istemiyorum, sizden ricam bu yanlışlığı bir an önce düzeltmenizdir."

"Bayım, eee bayan... Söylemek zorundayım, çok kaprisli bir hastasınız. Ama neyse. İlk olarak ne yapmamızı istersiniz? Sizi bir erkeğe mi dönüştürelim, yoksa önce apandisit ameliyatı olmak mı istiyorsunuz?"

"Hangisi daha hızlı olursa!"

"O zaman şu iki formu doldurmanızı rica edeceğim."

Zaman çabucak geçti ve ameliyatım tıpkı bir önceki gibi çok başarılıydı. Yeni böbreğim mükemmel çalışıyordu. Tek sıkıntım artık üç böbreğim olmasıydı. İki tanesi ezelden beri benim olanlardı. Üçüncüsünü ise oralara bir yere ekleyivermişlerdi. Bilgisayardaki bir hata yüzünden yanlış ameli-

yathaneye alınmıştım. Kendime gelir gelmez, daha önceki iki formla birlikte böbrek için gerekli olan formu da doldurmaya başladım.

Hastanede bir oda boşaldığını ve böbrek ameliyatım için sıra geldiğini öğrendiğimde, genç kızlık yıllarımı geride bırakalı çok olmuştu. Böbreklerimden birinin alınmasını umut ederek ameliyata girdim, ancak uyandığımda kendimi yeni doğan bebeklerle bir arada buldum. Merkezdeki dosyalarda oluşan bir karışıklık sonucu doğumhaneye sevk edilmiştim. Anne babamın bu duruma bir itirazı olmadı. Ne de olsa ben ergenlik çağını geride bırakmış bir çocuktum. Böylece bir sürü masraftan kurtulmuş oluyorlardı. Beni seve seve ailelerine kabul ettiler. Ben de form doldurmaktan sıkıldığım için işleri oluruna bıraktım.

Ebeveynlerimle aramız gayet iyi. Tek sorun gittikçe kötüleşen apandisitim. Bundan kurtulmak için beni bir hastaneye yatırmayı düşünüyorlar. Bence bir sakıncası yok. Hatta böylesi daha iyi. Bana öyle geliyor ki, bir kız çocuk sahibi olmaktansa bir erkek evlat daha çok hoşlarına gidecektir.

Mizantrop *

Kompartıman boştu. Cam kenarına oturup kitabımı açtım ve okumaya başladım.

Açılıp kapanan kapı sesleri duydum. Elinde büyük bir bavul taşıyan bir adam içeri girdi. Kitabımı okumaya devam ettim, çünkü tanımadığım insanlarla sohbet etmeye niyetim yoktu. Zaten kompartımandaki tek kişi olmanın rahatlığını kaybetmek yeterince kötüydü.

"Benim yerimde oturuyorsunuz."

"Sizin yerinizde mi?"

"Evet, kontrol edin isterseniz!"

Biletimi hangi cebime koyduğumu unutmuştum. Uzun bir aramadan sonra bulabildim.

"Bakın, sizin yeriniz otuz dört numara, ama siz otuz dokuz numarada oturuyorsunuz."

Hemen karşıdaki koltuğa geçtim. Pencere kenarından ayrılmak istemiyordum, çünkü dışarıdaki manzarayı seyretmek hoşuma gidiyordu.

"Bavulunuz."

"Bavulum?"

Koltuğun üzerindeki rafı işaret ediyordu.

"Ah, mantomdan bahsediyorsunuz..."

"Talimatnameye göre o bir bavul, mantonuzu bavullar için ayrılan rafa koymuşsunuz."

Mantomu raftan aldım. Bir yandan oflaya puflaya bavulunu rafa yerleştirirken, diğer yandan rafın bu kısmının otuz dokuz numaralı koltukta seyahat eden yolcuya ait olduğuna dair nutuk çekiyordu. Tren şiddetle sarsılarak tekrar yola koyuldu. Manzarayı seyretmeye başladım.

* Toplumdan, insandan kaçan, nefret eden kimse. – ç.n.

"Otuz sekiz numaralı koltukta oturuyorsunuz."

Etrafıma bakındım. Koltuğun sırt kısmında "38" yazılı ufak bir plaka vardı.

"Otuz dört numara şurası."

Kapının hemen yanındaki koltuğu gösteriyordu.

"Ne fark eder ki? Kompartıman neredeyse bomboş."

"Talimatnameye aykırı."

Seçme şansım vardı. Ya oturduğum yerden kalkmayıp bu kaçık herifle tartışmaya başlayacak, ya da adama boyun eğecektim. Ancak her iki halde de onun istediğini yapmış olacaktım. Böylece kompartımanı terk etmeye karar verdim.

Ayağa kalktım, ancak tren hareket edip vagonları sağa sola doğru sallamaya başlayınca öyle bir dengemi kaybettim ki, neredeyse adamın kucağına doğru takla atacaktım. Adamın kafasının üzerindeki bavul, rafın kenarına kadar gelmişti. Hemen oracıkta fikrimi değiştirdim. Yerimde kalıp trenin daha fazla hızlanmasını beklemek kesinlikle daha zevkli olacaktı.

Tek kelime etmeden otuz dört numaralı koltuğuma oturdum. Biraz rahatsızdı ve dışarıdaki manzarayı seyretmek için uygun bir yer değildi, ama bunun yanı sıra içerideki manzarayı seyretmek için biçilmiş kaftandı. Sevgili yol arkadaşımın tam tepesinde, rafın tam köşesinde duran kocaman bir bavul manzarası...

Tren fren yapınca bavul tekrar eski yerine kaydı. Hesaplarımda yanılmış olabileceğimi düşünmeye başladım. Galiba en iyisi kompartımandan çıkıp gitmek olacaktı.

"Dediğim gibi bayım. İnsan her zaman her yerde talimatlara uymak zorundadır."

Karşıma geçmiş keyifle bana nasihat ediyordu.

Bu kadarı fazlaydı artık. Oturup beklemeye karar verdim. Ne de olsa tren hızını tam olarak alamamıştı ve benim için hâlâ bir umut vardı.

Gözlerimi kapadım. Kitap okumak ve manzara seyretmek dışında, yolculukların en güzel yanlarından biri de kestirmektir. Ama aslında benim uyuduğum falan yoktu. Uyu-

yor numarası yaparak, adamın dikkatini çekmeden, aralık gözkapaklarımın arasından bavulu gözlüyordum. Kitap okurken veya manzara seyrederken bunu yapmam imkânsızdı.

Tahminimde yanılmamıştım. Bavul yavaş yavaş ama emin adımlarla rafın kenarına doğru ilerliyordu. Sanki o kocaman bavulla aramızda gizli bir ittifak vardı. Dananın kuyruğu kopmak üzereydi.

Yine de ona son bir şans vermeyi düşündüm. İyilik olsun diye veya vicdanıma yenildiğim için değil, sırf adamın nasıl davranacağını merak ettiğim için ona son bir fırsat verdim.

"Gördüğüm kadarıyla talimatlara sıkı sıkıya bağlı bir insansınız. Sebebini öğrenebilir miyim acaba?"

Birden heyecanlandı. En sevdiği konunun bu olduğu hemen anlaşılıyordu.

"Bayım, düzenin sürekliliğinin sağlanabilmesi için kurallar koyulması ve bunlara uyulması şarttır. Kurallar olmasaydı karışıklık hüküm sürerdi."

"Öyleyse size bir önerim olacak: Biletlerimizi değişelim. Böylece ben sizin yerinize otururum, siz de benim yerime geçersiniz. Hem bu yolla kurallara itaatsizlik etmemiş oluruz. Biletler isme göre kesilmiyor çünkü. Ne dersiniz?"

Bir an için şaşırıp kaldı.

"Peki neden?"

"Çünkü ben pencere kenarında oturmayı severim. Ya siz?"

Cevabını sabırsızlıkla bekliyordum. Kabul ederse kurtulmuş olacaktı.

"Ama otuz dokuz numara benim numaram."

"Evet, anlıyorum. Kuralları biraz değiştirmiş olacağız. Ama kabul etmelisiniz ki kurallar mecelle usulü konulamaz, bu açıdan bakınca kurallardaki bu boşluğu kötüye kullanmış olmuyoruz. Öyle değil mi?"

"Evet, öyle ama..."

"Demek ki siz kuralları yazgınızla özdeşleştiriyorsunuz?"

"Neyle?"

"Yazgı, yani kader. Kurallar olayların gelişigüzel gelişmesini önler. Yani rastlantıları ortadan kaldırır. Yani kaosu! Demek istediğim, kurallar yazgınızın yazılı bir tarifi, kaderinizin sesi haline gelmişler."

"Siz bana şey mi demeye..."

"Bir şey demeye çalışmıyorum. Sizin dediğinizin aynısını söylüyorum. Tek farkı başka kelimeler kullanıyor olmam. Siz 'düzen' diyorsunuz, ben 'yazgı'. Siz 'karışıklık' diyorsunuz, ben 'kaos', sonuçta hepsi aynı kapıya çıkıyor. Sizin anlayacağınız kurallar sizin için ruhani, ulvi bir yapıya sahip. Şimdi onlara neden böylesine taptığınızı anlıyorum."

"Bayım, kural kuraldır, tamam mı! İşte o kadar!"

"Elbette!" dedim ve söyleyecek başka hiçbir şey olmadığını göstermek için gözlerimi kapattım. Gerçekten de söyleyecek hiçbir şey kalmamıştı.

Bavul aşağı düşerken, adamın alnının tam ortasına isabet etti. Adamın bayıldığını düşündüm. Yemin ederim bunun olmasını istemezdim. Ne yapacağımı bilemiyordum. Bu çaresizlik duygusu bile tek başına adamın bayılmasını istememem için yeterli bir sebepti. Baygın bir adam nasıl kendine getirilir? Şimdi de başka bir aksilik çıkmıştı işte. Telaş içinde sağa sola bakınırken, altında küçük bir plakanın asılı durduğu imdat freni gözüme ilişti. "Yalnızca acil durumlarda kullanınız!" Bu kesinlikle acil bir durumdu ve bir an önce tıbbi müdahelede bulunulmazsa, adamın durumu daha da kötüleşebilirdi. İmdat frenine asıldım.

Bu yüzden tren iki saat rötar yaptı ve tüm toplu taşıma hizmetleri tam bir kaosun içine düştü. Fakat düzendeki bu karışıklık hiçbir işe yaramadı, çünkü daha sonradan anlaşıldığına göre adam hemen oracıkta can vermişti. Bana gelince: Ben tamamen talimatnameye uygun davranmıştım ve kimsenin beni suçlayacak hali yoktu!

Ticari Mucize

Yeni ve kârlı ticari ilişkiler kurmak için (elbette yeni politik hareketleri lehime kullanabileceğimi hesaba katarak!) Doğu Avrupa ülkelerinden birine yerleştim.

Bir dükkân kiraladım, kapısına EXPORT-IMPORT yazılı kocaman bir tabela astım ve müşterileri beklemeye başladım. Ama gelen giden kimse yoktu.

Sonra piyasada birçok malın bulunamadığını fark ederek, insanların ithalatla ihracatla ilgilendiklerinden daha fazla ilgileneceklerini düşündüm. Böylece tabelada bir değişiklik yapmayı uygun gördüm ve ithalatı ilk sıraya koydum: IMPORT-EXPORT.

Adamın biri geldi ve piyasada bulmanın imkânsız olduğunu söyleyerek, kendisine yabancı ülkelerden bir Lenin portresi getirip getiremeyeceğimi sordu. Son kırk beş senedir günde iki kez Lenin'in suratına tükürmeye alışmış ve elindeki son portre de iyice eskimiş. Nezaket icabı Küba'dan bir çift getirteceğimi söyledim, ama bu ticaretten sayılmazdı.

Günler birbirini kovalarken, kimsenin dükkâna uğramaması üzerine, insanların kendi kültürlerinden bir parçayı yabancı bir kültüre yeğleyeceklerini düşünmeye başladım. Böylece tabeladaki "x" harfini "ks" olarak değiştirdim ki, insanların kendi dillerine uygun gözüksün: EXPORT-IMPORT.

Bir delikanlı bana gelip, fiyatını ödediği takdirde kendisini Batı Avrupa ülkelerinden birine ihraç edip edemeyeceğimi sordu. Hatta Amerika'ya ihraç edebilirsem daha fazla ödeyeceğini söyledi. Onu ne olarak ihraç etmemi istediğini sorunca afallayıp, yüzüme şaşkın şaşkın bakakaldı.

Ancak bir süre bocaladıktan sonra kendisinin birinci kalite bir mal olduğunu söyledi. Dünyada eşi benzeri olmayan bir ülkede doğmuş bir kişi, eşi benzeri olmayan özel ürün-

ler kategorisine girermiş, bu da onu otomatik olarak dünyanın diğer ülkelerinde doğmuş insanlardan daha iyi ve özel kılıyormuş. Aslında bütün dünya ülkelerinin, ithal etmek için birbirleriyle yarışacakları paha biçilmez bir ihracat ürünü sayılırmış vs... Onu reddettiğim zaman bütün vitrin camlarını indirdi ve gitti.

Müşteri edinmeyi başaramamıştım, ama en azından tabelam dikkat çekici gözükmeliydi:

E
K
S
IMPORT
O
R
T

Tabii bu da hiçbir şeyi değiştirmedi. Bu değişiklikle ilgilenen tek kişi de bir öküz çıktı. Ertesi gün umutsuz bekleyişimi bitirmiş dükkânı kapatmaya hazırlanıyordum ki, birinin İmport ve Eksport yazılarının üzerini karaladığını ve büyük harflerle başka bir şey yazdığını fark ettim: PUŞT.

Cesaretim kırılmıştı. Dükkân işini bırakmaya karar verdim. Otele doğru yürürken aklımda sadece bu düşünce vardı.

Ertesi sabah iflasımı bildirmek için ilgili büroya doğru giderken uzakta, önceki akşam öküzün biri tarafından karalanan tabelanın altında, sabırsızlıkla dükkânın açılmasını bekleyen insanların oluşturduğu uzun bir kuyruk gördüm.

Fikrimi değiştirdim, kalacaktım. İşe yeni personel alacak ve dükkânı genişletecektim. Tek sorun, yapacağım işin ne olduğunun henüz belli olmamasıydı. Ama bunun da üstesinden pekâlâ gelinebilirdi. Pazarlama uzmanları ne güne duruyordu? Asıl önemli olan artık müşterilerimin olmasıydı.

Beberuhi

Ormandan çıktım. Yol kenarında yeni verniklenmiş gıcır gıcır bir bank duruyordu. Kolları, yaslamak için kenarlıkları bile vardı. Bütün vadinin rahatça görülebileceği bir yere yerleştirilmişti.

Bavulumu bankın üzerine koydum ve oturdum. Sınırdan buraya kadar epey uzun bir yolu yürüyerek gelmiştim. Artık koşturmama gerek yoktu. Devam etmeden önce etrafı kolaçan etmek için bir mola vermiştim.

Vadiyi daha iyi görebilmek için elimi gözlerime siper ettim. Güneş batmak üzereydi ve ben doğu tarafından gelen birisi olarak, ileri bakınca güneş ışıkları gözümün içine giriyordu.

Vadide bir ev gördüm. Beyaza boyanmıştı. Kırmızı bir damı, yeşil panjurları vardı. Pencerelerin önüne asılı küçük çiçek tarhlarının içine ıtır çiçekleri ekilmiş, bahçedeki çimlerin hemen hepsi aynı boyda biçilmişti. Çitlerin kapısından eve kadar tertemiz çakıllardan ufak bir patika yapılmıştı. Her şey tam da benim sevdiğim gibi düzenlenmişti.

Çimlerin ortasında bir heykel duruyordu. Askıyla tutturulmuş pantolonu, dizlerine kadar gelen beyaz çorapları vardı. Yıllar önce iltica etmiş olan enìştem, süs olsun diye bahçeye alçıdan yapılma bu tip heykeller diktiklerini yazmıştı. Bunlar masallardaki cüceleri temsil ediyormuş. Adına da "Beberuhi" derlermiş.

Hali vakti yerinde birinin çiftliği olduğu belliydi. Orada çalışma imkânı bulacağım kesindi, sonra da bir Mersedes alacaktım.

Ben bunları düşünürken, arkamdan hışırtılar duyulmaya başladı. Dönüp bakınca, esmer bir adamın elinde bir bavul-

la çalıların arasından çıktığını gördüm. Beni görünce o da durup bana bakmaya başladı.

Buralardan olmadığı belliydi, ama bizimkilerden de değildi. Biz sarışındık, bu adamsa bir hayli esmer. Ya Arap ya Türk ya da öyle bir şeydi...

"Burada ne arıyorsun?" diye sordum.

Karşılık vermedi, üstüne üstlük sanki babasının malıymış gibi geldi, bankıma oturdu. Bankta boş yer kalmadığı için bavulunu dizlerinin üstüne koymuştu. Bavul diye yanında kartondan yapılma eski püskü bir kutu taşıyordu. Benimkisi en azından sahte deriydi.

Öfkeden kuduruyordum. Almanca bilmiyordum, ama enişte "Kimlik" ve "Kâğıtlar" sözlerinin çok önemli olduğunu söylemişti. Türke doğru döndüm ve:

"Kimliğiniz lütfen!" dedim.

Oralı olmadı. Anlamamıştı ya da anlamamazlıktan geliyordu.

"Kâğıtlar!"

Yine cevap yok. Anlamamış gibi yaptığı belliydi, çünkü büyük ihtimalle bir pasaportu bile yoktu. Pekâlâ! Benim de pasaportum yok ama benim için durum başka... Benim onunki gibi siyah saçlarım yok. Ayrıca benim ayakkabılarım da düzgün, onunkiler gibi eski püskü tenis ayakkabıları değil.

"Eller yukarı!"

Bunu eskiden seyrettiğim bir filmde duymuştum.

Dönüp bakmadı bile. Tek yaptığı vadideki evi, ıtır çiçeklerini, aynı boyda kesilmiş çimleri ve beberuhiyi seyretmekti. Hepsine sanki onunmuş gibi bakıyordu.

Almanca bilmediği belli, ama belki bizim beynelmilel dilimizden anlar, diye düşündüm. Ayağa kalktım, gömleğimin kollarını yukarı doğru sıvamaya başlamıştım ki, arkamdan başka hışırtıların geldiğini duydum. Dönüp baktım ve...

Hayır, bu kadarı da fazlaydı artık! Çalıların arasından bir zenci çıkıyordu. Bir bavulu bile yoktu. Üzerinde MARLORO yazan bir torba taşıyordu. Aslında MARLBORO yaz-

ması gerekiyordu, ama torba yırtık olduğu için 'B' harfi okunmaz hale gelmişti. Ve adamın ayakları çıplaktı.

Onu görünce Arap herif:

"Hass..tir!" diye bağırdı. Arkasını dönüp gelen adamı görünce o da sinirlenmişti. Almanca bildiği ortaya çıkmıştı. İyi derecede konuşamıyor olabilirdi, ama en önemli kelimeyi öğrenmişti.

Araba karşı sempati duymaya başladım. Onu sevdiğimden değil. Elbette ki böyle bir şey söz konusu bile olamazdı. Sadece bir Arap bir zenciden daha iyidir, diye düşünüyordum. Hem şansımız vardı. Allahtan çalıların arasından bir Yahudi çıkıp gelmemişti. Tabii hangisinin daha kötü olduğu tartışılır. Bir zenci mi yoksa bir Yahudi mi? Yahudiler zenciler kadar kara değiller, daha çok Araplara benziyorlar, ama İsa'yı çarmıha geren onlardı. Zencilerinse bu çarmıha germe olayıyla bir alakaları yok, ama hem Araplardan hem de Yahudilerden daha karalar.

MARLORO'yu çimlerin üzerine koydu ve kendisi de yanına oturdu. En azından banka sulanmamıştı.

Artık kalabalıklaşmaya başlamıştık. Enişte bana son zamanlarda iş bulmanın zorlaştığını, çünkü çok fazla Arap ve zenci göçmenin geldiğini yazmıştı. Artık aşağı, vadiye inme vakti gelmişti. Bildiğiniz gibi: Sona kalan, dona kalır!

Bavulumu kaptığım gibi arkama bakmadan aşağı doğru koşmaya başladım. Yaklaştıkça, ev gözüme daha güzel görünmeye başlamıştı. Çevresi midye kabuklarıyla kaplanmıştı. Çimlerin üstünde bir eli belinde, diğer eliyle gökyüzünü gösteren beberuhi sanki canlıymış gibi duruyordu. Saçları yana doğru özenle taranmıştı ve kısa bir sakalı vardı. Çoraplarında küçük ponponlar asılıydı.

Ona doğru yaklaşınca birden hareketlendi, arkasını dönüp sanki bana yol göstermek istercesine eve doğru yürümeye başladı. Bu da neydi böyle? Daha fazla düşünmeden koşar adım arkasından seğirttim.

Kapıdan geçip duvarlarında geyik kafaları asılı duran bir koridora girdik. Hiç duraklamadan yoluna devam etti. İlki-

nin hemen karşısındaki ikinci bir kapıyı açtı ve arka bahçeye çıktı. Ben de onu takip ettim.

Yukarıdan bakarken bu arka bahçeyi görmemiş olmam garibime gitmişti. Herhalde evin arkasında kaldığından dolayı fark edememiştim.

Bahçe biraz bakımsızdı. Evin önünde olduğu gibi güzelce döşenmiş bir patikadan eser yoktu. Onun yerine dar, arasında yabani otlar bitmiş raylar, bahçenin derinliklerine doğru uzanıyordu. Rayları takip ederek ilerliyordu. Ben de peşindeydim tabii.

Sık ağaçlardan oluşan bir koruluğa girdik. Yürürken yüzüme dalların arasına gerilmiş örümcek ağları yapışıyor, yaprakların arasından az da olsa güneş ışıkları görünüyordu. Güneş batmak üzere olduğundan olacak, etrafta tüyler ürpertici soğuk bir hava vardı.

En sonunda büyük bir çalılığı araladı ve küçük bir aydınlığa çıktık.

Karşımızda bir harabe duruyordu!

Dikdörtgen şeklindeki baca, ayakta kalabilmeyi başarabilmişti. Fakat bina tamamen bir viraneye dönmüştü. Bütün pencereler kırıktı ve pervazlarda hâlâ düşmemiş üçgen biçiminde sipsivri cam parçaları vardı. Beberuhi önde olduğu halde içeri girdik, hava kararmak üzereydi. Gökyüzünü görebiliyordum, çünkü binada dam niyetine bir şey kalmamıştı, sadece bazı destek kalasları duruyordu.

Girişin karşısındaki duvarda, genişliği yüksekliğinden daha uzun iki kanatlı demir bir kapı vardı. Daha çok bir fırın gibi gözüküyordu. Sürgüsünde demirden bir asma kilit asılıydı ve bütün parçaları paslanmıştı.

Raylar fırının önünde son buluyordu.

Beberuhi, fırının önünde durdu ve dönüp:

"Çok iş var!" dedi.

Tam bu sırada ben kaygan bir şeye bastım, bavul elimden fırladı ve yere kapaklandım. Ellerimin üzerinde doğrulmaya çalışırken, burnumun ucunda bir çift eski tenis ayakkabısının durduğunu fark ettim. Başımı yukarı doğru kaldırınca, Ara-

bın elinde kartondan bavuluyla karşımda dikildiğini gördüm. Hemen arkasında elinde MARLORO'suyla zenci duruyor, kocaman bembeyaz dişlerini göstere göstere sırıtıyordu. Arkamdan geldiklerini duymamıştım, çünkü biri tenis ayakkabısı giymişti, öteki ise zaten yalınayak dolaşıyordu.

"Üçünüz için de çok iş var!" dedi Beberuhi.

Bizi bacanın arkasındaki bir barakaya götürdü. Duvara asılı üstüste üç yatak vardı. Zenci hemen en alttaki yatağa yerleşti. Fakat Arap üstteki yatağa çıkmaya çalışıyordu. Ben yumruklarımı gösterince Arapça, belki de Türkçe bir şeyler homurdandı ama ortadaki yatakta yatmayı kabul etti. Arap ya da Türk olması beni ilgilendirmez. Ben ırkçı birisi değilim. Önemli olan ait olduğu yeri bilmesi.

Garip olan, ortalıkta ne içmek ne de yıkanmak için su bulunmamasıydı. Daha da şaşırtıcı olan şey ise, Beberuhi'nin su dışında her şeyden bol bol getirmesiydi. Karnımızı tıka basa dolduruyordu, hakkını yemeyelim. Yemeğimizi barakaya getiriyordu. Günde üç defa içlerinde haşlanmış lahana, bezelye ve domuz eti dolu üç tencereyi önümüze koyuyor, sonra bir köşeye çekilip bir taburenin üzerine oturuyor, nasıl yediğimizi izliyordu. Tek kelime bile etmeden. Yalnızca arada bir, eliyle yana doğru taralı saçlarının düzgün durup durmadıklarını kontrol ediyordu. Yemek yediğini hiç görmedim. Sonra tencereleri alıyor ve ortadan kayboluyordu.

İçme suyu çok büyük bir sorun değildi. Barakanın içinde ne kadar içersek içelim, asla boşalmayan bir bira fıçısı vardı. Büyülü bir fıçı olmalıydı. Ama yine de insan ara sıra yıkanmak istemiyor değil. Diğer ikisi için bir sorun yoktu. Bilirsiniz nasıl pistirler, nasıl iğrençtirler... Fakat ben, her pazar akşamını saunada geçirmeye alışmış birisi olarak durumdan oldukça rahatsızdım. Ne yapalım? Mersedes'i alınca yıkanmak için bolca zamanım olacaktı.

Beberuhi yalan söylememişti. Çok iş vardı. Üçümüz de durmadan çalıştığımız halde yapılacak bir sürü iş kalıyordu. Eylül ortasında binayı bir dama kavuşturmayı başarmış-

tık, ekim bitmeden önce de fırını tamir ettik. Bundan başka pencereleri onarmamız, boyamamız, ağaçları budamamız, rayları temizlememiz ve etrafı düzenlememiz gerekiyordu. Ve bu işlerin hepsini, kış bastırıp da her yer karla kaplanmadan önce bitirmeliydik.

Elbette ben şef oldum. Başka kim olabilirdi ki? Ben Arabı dürtüklüyordum, Arap da zenci herifi ve işler böylece yürüyüp gidiyordu. Beberuhi, tamiratın nasıl gittiğini kontrol etmek için geldi. Benden memnun kalmıştı. Elini omuzuma atıp:

"İyi iş, iyi!" dedi.

Bunun dışında onu hiç görmedik. Kasım sonlarına doğru bütün iş bitmişti. Beberuhi tekrar geldi, fırının kapaklarına baktı, çevresindeki tuğlalar doğru yerleştirilmiş mi, baca temiz mi diye kontrol etti. Hiçbir şey söylemedi, ama çıkardığımız işten memnun olduğu belli oluyordu. Sonra ellerini ovuşturmaya, ayaklarıyla ritm tutmaya başladı. Sevinçten neredeyse dans edecek gibi bir hali vardı.

Almanca olarak:

"Haydi, şimdi herkes duşlara!" dedi.

Sonunda yıkanabileceğim, diye düşündüm, sonra da gelsin paralar ve tabii Mersedes!

Bizi üç ay önce geçtiğimiz yoldan geri götürdü. Fakat bu sefer her şey farklı görünüyordu. Ağaçlar budanmış, çalılar tıraşlanmış, yabani otlar temizlenmiş ve raylar parlatılmıştı. Parıl parıl olana kadar zımparalamıştık onları.

Her taraf tertemiz ve düzenliydi.

Evin önüne gelince durduk. Kapının üzerinde bir tabela asılıydı: DUŞLAR. Tabelanın daha önce de orada olup olmadığını hatırlamaya çalıştım. Herhalde Beberuhi'yi takip ederken etrafıma bakmadığım için görememiştim.

Dışarıda beklememizi işaret etti ve tek başına içeri girdi. Kısa bir süre sonra dışarı çıktı. Elinde silindir şeklinde büyükçe bir şişe taşıyordu. Şişenin üzerine bir etiket yapıştırılmıştı. Üzerinde SİKLON yazılıydı ve altına da bir kurukafa resmedilmişti.

"Birinci sınıf şampuan" dedi. "Bütün pislikleri temizlemek için bire bir."

Daha önce bu markayı hiç görmemiştim. Kurukafanın beni biraz ürküttüğünü itiraf etmeliyim, ama buna karşılık ismi hoşuma gitmişti. Aman canım, ne olabilirdi ki? Saf alkolün üzerinde de kurukafa resmi vardı, fakat ziftlenecek başka bir şey bulamadığınız zaman onun da tadı pekâlâ güzel bir kokteylle eş tutulabilirdi.

Beberuhi:

"Soyunun!" diye emretti.

Birbirimize baktık. Kasım ayının sonlarındaydık ve hava çırılçıplak ortalıkta dolaşmak için oldukça soğuktu. Ama şöyle düşündüm: Bir duş, sonra para ve Mersedes. Buna değerdi doğrusu.

Önce ben soyundum. Beni görünce diğerleri de ardımdan soyunmaya başladılar. Eşyalarımı katlayıp düzenli bir şekilde kenara koyduktan sonra üzerinde DUŞLAR yazılı tabelanın asılı durduğu kapıya doğru yöneldim.

"Dur!" dedi Beberuhi. "Önce zenci."

İlk önce içeri gireceği için sevinen zenci, beni iteleyip önüme geçti. Ben de ona bir tekme attım.

"Önce zenci!" dedi. "Sonra esmer herif ve en son sarı kafalı, sen en son gireceksin içeri. Şimdi sıraya girin çabuk!"

"Ne? Ben ondan sonra mı içeri gireceğim?" diye bağırdı Arap ve zenciyi itip öne geçti. Arap en öndeydi, zenci onun arkasında ve ben en geride kalmıştım. Öfkeden kudurmak üzereydim.

Yavaşça Beberuhi'ye yaklaştım ve kibarca:

"Benim için kimin en arkaya geçtiği pek önemli değil" dedim. "Kunta Kinte veya Selamınaleyküm sıranın sonuna geçebilir, ama ilk önce ben içeri gireceğim."

"Çekil! Çabuk arkaya geç!" diye bağırdı Beberuhi. "Her şey kurallara uygun olmalı!"

"Ağzına sıçtığımın Beberuhisi. Anan geçsin arkaya!" dedim ve Arabı itip öne geçtim. O da hemen karşılık verdi ve yüzüme bir yumruk attı.

Boğazına yapıştım, o halde yere yuvarlandık. Üstüne çıkmış kafasını yere vurmak üzereydim ki, zencinin fırsattan yararlanıp öne geçmeye çalıştığını görünce uzanıp ayağından yakaladım. O sırada Arap, aradan sıyrılıp beni altına almayı başardı.

"S...tirin laaaannn!" diye kükredi Beberuhi.

Evet, her şey bitmişti. Üçümüzü de oradan kovaladı. Duş, para ve Mersedes bir anda ellerimin arasından uçup gitmişti.

Yine de üzülmemiştim. Onurumu korudum. Ne Arabın ne de zencinin önüme geçmelerine izin veremezdim. Hastanede yıkanır, sonra da başka bir iş aramaya çıkabilirim hâlâ! Hıh...

Bakire

Bir zamanlar bir prens varmış, Kapitalizm'miş adı. Çok nüfuzlu ve zenginmiş ama yine de mutlu değilmiş. Çünkü ne onu seven biri varmış, ne de onun sevdiği birisi. O güne kadar kalbini titreten bir bakireye rastlamamış.

Günün birinde prensimizin kulağına bir söylenti gelmiş, güya çok ama çok uzak ülkelerden birinde, gören herkesi kendine hayran bırakan güzeller güzeli bir prenses yaşarmış, Rusya adında bir bakire. Fakat ne yazık ki, kötü kalpli bir büyücü tarafından lanetlenmiş zavallı kızcağız, derin bir uykudaymış yıllardır, bir türlü uyanamazmış. Prens bunu duyunca atına atladığı gibi derhal yola koyulmuş, niyeti bir an önce prensesi bu kara büyünün etkisinden kurtarmakmış.

Prens ilk kez görüyormuş Doğudaki ülkeleri, pek garipmiş, ürkünçmüş hepsi. Doğuya doğru ilerledikçe küçülmüş ağaçlar, büyümüş mantarlar. Öyle ki, oralarda meşeler mantar kadar küçük, mantarlar meşe kadar büyükmüş. Hayvanlar da bambaşkaymış, başka başka diyarlardaki hayvanlardan. Koca koca ayılar yürümezlermiş tek başlarına, küçük bir tavşancığın üzerine binip dolaşırlarmış, bu tavşanlar da pek hırlı değillermiş ama kendileri de minicik bir karıncanın üzerinde giderlermiş. Karıncacık ne yapsın zavallı, taşıyamazmış bunca yükü. Bunlarla karşılaştıktan sonra boynuzları kıçında, kuyruğu anlının ortasında duran geyiği görünce, pek şaşırmamış bizim genç prens.

Delikanlı az gitmiş uz gitmiş, ormanda bir açıklığa gelmiş. Ortada bir kulübe varmış, bu kulübenin içinde prenses yatarmış. Dediğimiz gibi derin bir uykudaymış prenses, bir türlü uyanamazmış. Prens görünce güzeller güzeli bakireyi, pır pır edivermiş yüreği. Tek yapması gereken uyandırmak-

mış zavallı biçareyi, ki o da prensimize âşık olabilsin, ikisi birlikte sonsuza dek mutlu mesut yaşayabilsin.

Hemen prensesin yanı başına oturmuş, kızın alnına bir öpücük kondurmuş. Prenses bir gözünü açmış, fakat sonra hemen tekrar kapatmış. Prens bir öpücük daha kondurmuş prensesin alnına, ama kız oralı olmamış. Bu sefer tüm benliğini vererek, tüm sevgisini dudaklarında toplayıp bir kez daha öpmüş bakireyi prens, bir öpücük ki dünyada olabilecek en sevgi dolu öpücük, tabii mümkünse böyle bir değerlendirme yapabilmek. Prenses, karşılık olarak arkasını dönmesin mi? Prens kalakalmış kızın arkasında.

"Neler oluyor?" diye sormuş prens. "Nedir sorun?"

"Ne düşünmüştün? Aptal bir öpücüğün yeteceğini mi? Ve birden bütün sorunlar hallolacak. Bir, iki, o da olmadı ve bir üçüncü öpücük ve hop diye her şey tastamam istediğin gibi olacak, öyle mi? Otur yanıma da devam et öpmeye, belki bir gün gelir karşılık veririm ben de... O zaman karşılıklı oturur konuşuruz beraber yapacaklarımızı, şimdilik benim sana söyleyeceğim başka bir şey yok!"

Sonra tekrar dalmış uykuya, hem bu sefer horlaya horlaya.

Prens bir kez daha öpmüş bakireyi, sonra bir daha, bir daha ve bir daha... Yorulmuş prens, sıcak basmış, ceketini çıkartmış, tek bir işaret bile yokmuş kızın uyanacağına dair, ama o vazgeçmemiş öpmekten. Çünkü ulaşılmaz olduğunda bile mutluluk, umudu olanın gözüne, denemeye devam ettikçe, parmaklarının ucundaymış gibi görünür, kötü bir büyücü tarafından lanetlenmiş güzeller güzeli bir bakire şekline bürünür.

Bugün bile bu öpücüklerin şapır şupur sesleri duyulur, prensimiz boş yere uğraşır durur.

Başkanımız herkesi topladı. Belli ki söyleyeceği önemli şeyler vardı.

"Yabancı dil bilen varsa aranızda müjdemi isterim, bundan böyle özel bir prim alacaklar çünkü. Var mı bakalım çat pat da olsa yabancı bir dil konuşabilen?"

Hep bir ağızdan:

"Ben!" diye bağrıştık.

"Sırayla beyler, sırayla, hepinizi dinleyeceğim. Lütfen sayın Muhasebe Müdürü, önce siz."

"Ben Almanca biliyorum" dedi Muhasebe Müdürü.

"Oh, öyle mi? Neden bugüne kadar bir sır gibi sakladınız öyleyse. Hadi Almanca bir şeyler söyleyin bize."

Muhasebe Müdürü ıkındı, sıkındı, sanki beynindeki damarlar çatlayacaktı, ama ağzından tek bir kelime çıkmadı.

Başkan:

"Hadi hadi, cesur olun biraz, ne var bunda utanıp sıkılacak?" diyerek adamı cesaretlendirmeye çalıştı.

"Vayter, vayter, ya, noh tifer, ohh Hans!" deyiverdi adam. Yaşı bir hayli ilerlemişti, yakında emekli olacaktı.

"Fik mih, şön, şön, lek mih Helgaaa!" diye devam etti. Boncuk boncuk terliyordu.

"Fevkalade!" dedi Başkan, Muhasebe Müdürü'nün sırtını sıvazlayıp, önündeki kâğıda adamın Almanca bildiğini yazdı. "Sıradaki kim?"

"Ben ingilizce biliyorum" dedi şube şefimiz.

"Evet, sizi dinliyoruz..."

"Okey" diye cevap verdi Şube Şefi, sonra suyundan bir yudum aldı ve arkasına yaslanıp etrafına bakmaya başladı.

"Neden sustunuz? Sizi bekliyoruz."

"Konuştum ya! Söylediğim şey İngilizceydi."

"Hımm, evet. Ama belki başka bir şeyler de söylemek istersiniz? Sizi sıkmak için söylemiyorum, bu kadarı yetmeyebilir de o yüzden..."

"Okey! Ay lav yu, vidyo, biznıs, fifti fifti, kılip, koka kola..." kelimelerini bir çırpıda sıralayıverdi adam. O da bir hayli terlemişti.

Depo Sorumlusu ileri atıldı:

"Ben Rusça biliyorum."

"Ne duruyorsunuz öyleyse? Buyrun."

"Şey, biraz utanıyorum..."

"Aman canım, ne olacak? Söyleyiverin bir şeyler işte!"

"Peki. Tırışka mırışka, Nataşa, una posta kaç kuruşka, da da, dollar dollar, otel?"

"Çok güzel, gerçekten akıcı konuşuyorsunuz. Ya siz Bay Miecio, siz neden bir şey söylemiyorsunuz?"

"Ben yabancı dil bilmem."

"Olamaz! Mümkün değil!"

"Yoo, bal gibi de mümkün..."

"Köylü şivesiyle bile mi konuşamıyorsunuz? Hani televizyonda falan görmüşsünüzdür muhakkak diye söylüyorum."

"Yok, onu da yapamam."

"O zaman yapacak bir şey kalmadı. Sizin kabahatiniz."

Ve Başkan, kâğıda Bay Miecio'nun hiçbir yabancı dil bilmediğini yazdı.

Ama Bay Miecio işini iyi biliyordu doğrusu, daha bir ay dolmadan yurtdışı görevine atandı.

Mübalağa

Nowosadecki beni aradı.

"Mayer biraz iyileşmiş."

"Emin misin?" dedim, tedbiri elden bırakmamak lazımdı.

"Az önce beni aradı ve artık öksürmediğini söyledi."

"Ağrı sızı? Hiçbir şeyi kalmamış mı?" diye sordum merakla.

"Biraz. Ama neredeyse tamamen iyileşmiş."

"Ya ateşi? O da düşmüş mü?" Umudumu kaybetmemiştim.

"Bilmem, ateşi hakkında bir şey söylemedi."

"Hadi gidip bir bakalım öyleyse."

Kalkıp gittik. Mayer, ikimizi kocaman kelebek desenleri olan bir Vietnam kimonosu içinde karşıladı. Yanakları al al olmuştu, her tarafından yaşama sevinci fışkırıyordu.

"Sağlığın ne alemde?" diye sordum.

"İyidir Allahaşükür, sağolasın. Aslına bakarsan tamamen iyileştim diyebilirim."

"Ama hâlâ biraz ateşin var, değil mi?"

"Hayır, yok."

"Yok mu? Belki sen farkında değilsindir, gel bir daha ölçelim şunu, ne dersin?"

"Yeni ölçtüm yahu! Ateşim yok diyorum, anlamıyor musun?"

"E, neden kıpkırmızı görünüyorsun öyleyse?"

"Çünkü artık bir Mersedes'im var."

"Nasıl yani?"

"Piyangodan çıktı."

Birden ortalık sessizliğe büründü.

"Peki yeni bir şey mi? Son model mi yani?" Nowosadecki'nin sesi boğuktu.

"Yepyeni, gıcır gıcır. Piyangodan ikinci el araba çıkacak değil ya!"

"Eh, biz gidelim o zaman" dedi Nowosadecki.

Dışarı çıktık. Evin önünde metalik gri renkte nefis bir Mersedes duruyordu. Kaldırımda durup arabayı seyretmeye başladık.

"Yanında bir çivi var mı?" dedim.

Nowosadecki ceplerini karıştırdı.

"Yok, sadece şu küçük çakı var."

İşimiz yarım saatten fazla sürdü. Çünkü lastikler çok sertti ve çakı çok küçüktü. Ama sonunda hepsini delmeyi başardık ve huzur içinde evlerimize döndük.

İyileşmiş olmasına kimse bir şey demiyor, ama neden her şey yolunda gitsin ki? Abartmanın alemi yok!

Fakir

Eski rejim sırasında, bizim oraların endüstri bölgesi haline getirilmesi kararlaştırılmıştı. Bu da bizim için bir fabrika inşa edecekleri anlamına geliyordu, beldemizde bir tane bile fabrika yoktu çünkü, bildiğiniz gibi fabrika olmadan olmaz böyle işler. Koca koca motorlu araçlarla geldiler, ormandan bir sürü ağaç kestiler, açtıkları boşluğa da muazzam bir baca diktiler. İnsanoğlu meraklı mahluk, ne gibi bir fabrikamız olacağını sorduk haliyle, ne üretilecekti bu fabrikada? Dediler ki: Çok büyük bir fabrika olacak, ne üreteceğine gelince, siz boşa yormayın kafanızı, ne lazımsa onu üretecek. Sonra gittiler, bir daha da dönmediler, rejim yıkılmıştı. Fakat bacamız hâlâ sapasağlam ormanın ortasında duruyordu.

Durumumuz utanç vericiydi. Görünüşte, her ne kadar kocaman bir bacadan başka bir şey gözükmese de, bir fabrikamız vardı, lakin aynı zamanda yoktu da, çünkü yoktu, yani yoktu. Gidip Orman Bekçisi Jozek'den ricada bulunduk, en azından bacadan duman tütmesi için bir şeyler yapmalı, bir şeyler yakmalıydı. Ortada bir baca duruyorsa eğer, dumanı da tütmeliydi. Wall Street Journal'e bir ilan verdik.

Fabrika inşaatına uygun baca bulunur. İlgilenenlere duyurulur.

İşler yolunda gitmeye başlamıştı. Bacadan duman tütüyor, herkes kendine bir uğraş bulmuş didinip duruyor, Jozek işini iyi yapıyordu. Ne de olsa artık Wall Street Journal okuyan bir kapitalistin, gelip beldemizde bir fabrika inşa edeceği günler çok yakındı.

Zaman geçiyordu, fakat hiçbir kapitalistin gelip gittiği yoktu. Nihayet sonbaharda birisi kapımızı çaldı. Bir Hintli.

Çok sevinmiştik bir kapitalistin gelmesine, hem gelenin bir Hintli olması sevincimizi ikiye katlamıştı, çünkü çok korkmuştuk bir Alman gelir diye ya da bir Yahudi. Hintli bacayı inceden inceye inceledi, tam aradığı gibi bir baca olduğunu söyledi. Bir fabrika inşa etmek önemsiz bir ayrıntıydı yalnızca, biraz zamana ihtiyacı vardı, o kadar. Elbette zamana ihtiyacı olacaktı, şip şak olacak değildi ya bu iş, hemen oracıkta bir anlaşma imzalayıverdik. Yanımızda kalacaktı, fabrika inşaatı bitene kadar tabii, ayrıca bu süre içinde bütün masraflarını biz karşılayacaktık. Yardım edelim istedik, kolay değil bir fabrika inşa etmek.

Belediye başkanının evine yerleşti, yemeğini pazar meydanındaki lüks restoranda yiyordu ve elbiselerini başkanın kızı yıkıyordu. Kibarlığına diyecek yoktu doğrusu. Kimsenin yoluna çıkmıyor, önüne ne koyarsak koyalım yiyor, hele hele Rus salatasına bayılıyor, bol bol bira içiyordu. Sadece papaz efendi bozuk çalıyordu ara sıra, o da kiliseye gitmiyor diye. Hiç önemi yoktu kiliseye gidip gitmemesinin, o bir kâfir, öyle ya da böyle cehenneme gidecek, papaz efendiye sorarsan kâfir olması bahane değilmiş, tövbe edip Allah yoluna dönsün öyleyse, diye söylenip duruyordu.

Hintlinin ortalıkta dolaştığına pek rastlanmıyordu, nadiren restorana giden yol üzerinde karşılaşıyorduk. Bazen giderken bazen de dönerken. Genellikle evde oturup fabrika projesi üzerinde çalışıyordu. Zor iş böyle bir projeyi tamamlamak.

Çok meraklanmıştık, insanız ne de olsa, ne çıkacaktı acaba ortaya, bir türlü Hintliyle konuşacak cesareti bulamıyorduk kendimizde. Başkanın kızından rica ettik, anahtar deliğinden içeri bakmalı, sonra gelip bize adamın neler yaptığını anlatmalıydı. Kızcağız çoktan gözetlemişti içerisini, ama ilginç bir şey görememişti, bütün gün oturup flüt çalıyordu adam. Önce çok şaşırdık, sonra oturup ne yapmamız gerektiğini tartıştık ve onunla konuşmaya karar verdik. Restoranda toplandık, öğle yemeği için gelecekti, içeri girer girmez başladık soru yağmuruna:

"Bu flüt neye yarar Allahaşkına?"

"Bizim memlekette, Hindistan'da böyle bir âdet vardır. Oturur flüt çalarız. Sonra sepette duran ip ya da benzeri bir şey başlar göğe doğru yükselmeye, bir süre sonra dimdik durmaya başlar ip, tıpkı sonuna kadar gerilmiş çelikten bir tel gibi."

"Yaa, öyle mi? Peki bunun fabrikayla alakası ne?"

"Fabrika da işte aynen ip gibi böyle. Ben durmadan flüt çalacağım, günün birinde bir de bakmışsınız fabrika yükselmeye başlamış."

Aslında haklıydı adam. Flüt bizim için de çok mühim bir enstrümandı, özellikle de ekonomik açıdan. Yine de içimizde bazı şüphe kırıntıları kalmıştı.

"Peki ne kadar böyle sürecek bu?"

"Fabrikasına bağlı. Büyük bir şey isterseniz uzun sürecek, çok uzun, yok eğer küçük olsun derseniz daha kısa sürebilir. Şimdi söyleyin bakalım, küçük mü olsun yoksa büyük mü?"

Herkes birbirine bakıyordu. Büyük bir fabrikamız olsa hiç fena olmazdı hani, ama baktık adam kendine bir şişe daha votka söylüyor, üstelik sonbahardan beri de bizim kesemizden yiyip içiyor... Ama diğer yandan... Kendimize Japonların büyüme politikasını örnek almalıyız, ne pahasına olursa olsun.

"Büyük olsun, çok büyük!"

"Tamamdır, oldu bilin" dedi Fakir ve bir votka daha söyledi kendine. Biz düşünene kadar bir önceki bitmişti bile.

Onu bir daha rahatsız etmemeye karar verdik. Sakin kafayla çalışması lazımdı.

Paskalya geldiğinde fabrikadan hâlâ bir iz yoktu. Onun yerine başka şeyler olmuş, belediye başkanının kızı hamile kalmış ve Fakir kaçmıştı.

Gitmesi bizi fazla üzmedi. Bir fabrikamız olmamıştı ama olsun, doğum oranı artıyordu ya, önemli olan da buydu zaten: Ne kadar fazla nüfus o kadar fazla nüfuz!

Dönüşüm

Kafka'ya soracak olursanız böyle şeyler yalnızca onun başına gelir. Franz Kafka'dan bahsediyorum, yazar olan, hani bir böceğe dönüşmüştü de sonra ballandıra ballandıra anlatmıştı. Sanki iğrenç bir şeye dönüşmek çok büyük bir marifetmiş gibi, bir de kalkmış hikâye haline getiriyor, onu herkes yapar, ne var yani? Mesela ben bir sürüngene dönüştüm, oturup size bunu anlatmak bir an bile aklımdan geçmedi. Şimdi ise pişmanım, Kafka ünlü oldu, bense...

Emin olun tekrar bir insana dönüşmek çok daha zor. Bunun beni şana şöhrete kavuşturacağına dair en ufak bir umudum olmasa da ben size bundan bahsedeceğim. Bu dünyada adalet yok. Olsaydı bu çabam alkışlarla karşılanırdı.

Dediğim gibi ben bir sürüngendim. Belki zoologların ilk bakışta Latince adını söyleyebilecekleri bir hayvan değildim, ama bir sürüngen olduğum kesin. Her şeyden önce kuyruğum bunun kesin bir kanıtıydı, vücudumun o zamanki halinden bahsetmek bile gereksiz. Boyum iki metre kadardı, cildim pütürlüydü ve sırtım pullarla kaplıydı. Hemen kuyruktan bahsetmeye başlıyorsam bir sebebi var elbette, kurtulması en zor parçam oydu. Önden bakılınca hâlâ bir insan gibi görünüyordum, fakat arkadan ya da yandan bakanlar için... bir sürüngendim ben.

Bir kuyruk sahibi olmanın ahlaki sakıncalarını bir kenara bıraksak bile, kuyruklu birinin günlük yaşamda birçok zorlukla karşılaştığını söylemek zorundayım. Kapıyı arkamdan kapatamaz olmuştum, halbuki ne kadar kolay bir iştir bu normal insanlar için, bense her defasında kapıya yüzümü dönmek zorundaydım, ki kuyruğum kapıya sıkışmasın, ben de acıdan yerde kıvranmayayım.

Her karşıdan karşıya geçişimde, kuyruğumun bir arabanın altında kalması riskini göze almış oluyordum. Kalabalık yerlerde dolaşamaz olmuştum, çünkü ben ne kadar sakınsam da birileri kazara kuyruğuma basıyordu. Fakat en önemlisi, psikolojik olarak neredeyse tamamen çöküntüye uğramış olmamdı; kuyruk, normal bir insana dönüşme yolunda önümdeki son engeldi. Ayrıca takdir edersiniz ki, hayvanat bahçesindeki timsahların manalı bakışlarına maruz kalmak hiç de hoş bir şey değil!

Ne yapabilirdim? Kendi başıma bu illetten kurtulamayacağımı anlayınca uzmanlara başvurdum. İlk görüştüklerim sadece insanoğlunun bir ruhu olduğunu savunan kimselerdi. Eğer bir ruhun varsa insansın, bu kadar basit. Eğer yoksa sürüngensin, hadi en iyimser tahminle bir ineksin diyelim. Beni bir ruhum olduğuna, fakat bilincimin derinliklerindeki karanlık ve ufunet bir mahzende sıkışmış durumda bulunduğuna ikna ettiler. Bir süre mahzeni ara, tara, ruhu bul ve yücelt terapisi gördüm, ama abarttıkları açıkça ortadaydı, kuyruk olduğu gibi kaldı, onun yerine sırtımda melek kanatları çıkmıştı. Kuyrukla birlikte eskisinden de kötü bir görüntü oluşturuyorlardı, tedaviyi bırakma kararı aldım.

Şansımız var, ortaçağda yaşamıyoruz. Tanrıya şükür, günümüzde laik tedavi yöntemleri de var. Düşündüm, taşındım; sürüngenlikten kurtulmanın tek yolunun insancıl yönlerimi, yani düşünme yeteneğimi geliştirmek olduğu sonucuna vardım. Hemen bir sürü edebiyat dergisine abone oldum, ardından başladım her gün kuyruğun boyunu ölçmeye, acaba kısalacak mıydı? Bu yolla da pek başarılı olduğum söylenemez. Kuyruğum kısalmıyordu, ama spiral şeklinde kıvrılmaya başladı. İlk başta dümdüz bir sürüngen kuyruğum vardı, ben okudukça değişen tek şey şekli olmuştu, kıvır kıvır bir kuyruk, tıpkı tirbuşon gibi.

Kültür şokuna uğramanın bir faydası dokunmamıştı. Peki ya sosyal teori ne güne duruyordu? Öyle değil mi ya? Bir insan sürüyle birlikte yaşarsa insandır, bu sürünün adı da toplum. Aralarında yardımlaşma vardır, işbirliği, ileti-

şim, işte sonunda çareyi bulmuştum. Kalabalıkları kucaklamak, olabildiğince açılmak için polikadan daha iyi bir alan bulunur mu? Bir siyasi parti kurdum ve tabii başına geçtim. Kuyruk olduğu gibi kaldı, ama bir süre sonra bir de baktım ki burnum bir fil hortumu gibi uzamış. Politikayı da bırakmak zorunda kaldım.

Ümitsiz, çaresiz bir biçimde her şeyi tekrar gözden geçirmek ve bu sefer meseleyi iyice derinlemesine düşünmek için hayvanat bahçesine gittim. Hafta arası olduğundan pek az ziyaretçi vardı. Yalnız kalıp kafamı dinleyebilecektim. Diğer sürüngenlerin bulunduğu kafesin önünde durdum. Ancak şanssızlık peşimi bırakmıyordu. Bekçilerden biri, beni ortalıkta dolanırken görmüştü, yanıma geldi, şapkasının üstünden kafasını kaşıyarak, afallamış bir halde beni seyrediyordu.

Durdu durdu ve sonuda:

"Sizin yeriniz burası mı?" diye sordu. Sonra kafesi gösterdi: "Yoksa orası mı?"

"Ben... ben öylesine uğramıştım. Gideceğim zaten şimdi. Bakın gidiyorum bile..."

Koşarak oradan uzaklaştım.

O gün bu gündür Kafka'nın bize her şeyi anlatmadığını düşünüyorum, bize her şeyi söylemedi. Bir böceğe dönüşmeden önce başından bir sürü macera geçmiş olmalı. Ne bileyim, önce antenleri çıkmıştır, sonra bazı duyargalar oluşmuştur, böceklerde ne varsa onda da olmuş olmalı, başka yolu yok bu işin. Hem ben tam olarak dönüştüğüne de inanmıyorum, en azından bir eli kalmış olmalı ki bize bütün hikâyeyi yazabilsin. Bu işler öyle pat diye olmuyor, bir yerden başlamak lazım, birkaç kere yanlış yollara sapmak, sonra hatanı anlayıp gerisin geri dönmek lazım, başka türlü olamaz. Öyle ya da böyle, her zaman istediğiniz şey olmasa bile başlangıçta da bir şeyler oluyor vücudunuza, dönüşümün sonunda da.

Onu bunu bırakın da söyleyeceğimi dinleyin: Timsahlar kesinlikle insanlardan daha terbiyeli. Sizi gördükleri zaman abuk sabuk sorular sormuyorlar en azından.

Entel Magandalar

Başkan bizi toplantıya çağırdı.

"Baylar! Kültür Eğitim Bayramı yaklaştı yine. Bu konuda neler yaptığınızı sorabilir miyim? Ben söyleyeyim: Her gün cahilliğinizi açığa vuran davranışlarda bulunmaktan başka hiçbir şey! Dediğimi anlamanız için tuvaletin duvarlarına yazılmış olan vecizelere bir göz atmanız yeterli. Bu kadar fazla imla hatası yapılmaz ki canım! Bugünden tezi yok tuvalete bir sözlük, bir de imla kılavuzu asılacak. Yazılışını bilmediğiniz kelimeleri oradan bakarak öğrenirsiniz. Hadi şimdi, marş marş!"

Başkan haklıydı. Ancak bir süre sonra hiç hesapta olmayan sorunlar ortaya çıktı. Aramızdan ağzı laf yapan birkaç kişiyi seçip tekrar başkanın huzuruna çıktık.

"Sözlükler bir işe yaramıyor efendim, ihtiyacımız olan kelimeleri sözlüğe koymamışlar. Hem aramızda kalsın, bazı öküzlerin sözlüğün sayfalarını kopartıp başka amaçlarla kullandıklarını duyduk."

Başkan bir süre düşündü ve:

"Madem öyle..." dedi. "Bundan böyle duvarlara kıçınızdan uydurduğunuz vecizeler yazmayacaksınız, onun yerine klasik eserlerden alıntılar yapacaksınız, en iyi çözüm bu, yazar mı kalmadı canım ortalıkta, var tabii, hem de sürüsüyle! Duvara bir şeyler karalamak isteyen olursa kafasından atmasın, beğendiği bir yazardan alıntı yapsın. Böylesi hem estetik hem de öğretici olması açısından daha yararlı, daha da önemlisi bu yolla imla hatası yapmaktan kurtulacaksınız. Söyleyin herkese, sözlükler atılacak, onun yerine klasik eserler antolojisi asılacak!"

Gerçekten de yazıların kalitesi hissedilir biçimde arttı.

Klozete oturunca karşınızdaki kapıda o ünlü dizeleri görebiliyordunuz:

"Olmak ya da olmamak, işte mesele bu!"

Bir başkası hemen cevabı yapıştırmıştı:

"Bir ihtimal daha var, o da ölmek! Ne dersin?"

Altlarda bir yerde, ıkınırken gözünüzü yere dikince görünen bir yazı daha vardı, tartışmaya son noktayı koyuyordu:

"Bâki kalan bu kubbede hoş bir seda imiş!"

Hem güzel hem de öğretici, tıpkı başkanın dediği gibi. İmlası da doğru. Antolojinin sayfalarını yırtıp kirli emellerine alet eden kimse de yoktu, çünkü kitabın yaprakları çok sertti. Birinci kalite kuşe kâğıda basılmıştı.

Yine de eksik olan bir şeyler vardı. Yaratıcılığımızı körelten bir şeyler. Kendimizi entelektüel açıdan kısıtlanmış hissediyorduk.

Arkadaşlarla aramızda para toplayıp bir modern şiir antolojisi aldık. Kâğıdı tam istediğimiz gibiydi, içinde akla hayale gelmeyecek alıntılar vardı, pek öyle ahım şahım şiirler yoktu aralarında, ama onları yazanlar da adı üstünde modern şairlerdi; nesi eksikti klasik eserlerden, hem hepsinden önemlisi imlası da doğruydu.

Nowosadecki, Mayer ve ben şişenin başına yeni oturmuştuk. Yarısını içmiş olmamıza rağmen hâlâ canımız sıkılıyordu.

"Böyle oturup boş boş içiyoruz, ondan oluyor" dedi Nowosadecki. "Hele entelektüel bir problem üzerine konuşmaya başlayalım, o zaman göreceksiniz nasıl da canlanıyoruz birdenbire!"

"Denemeye değer" dedi Mayer esneyerek. "Ne konuşalım istersin?"

"Mesela şu şişeden başlayalım. Sizce bu şişenin yarısı dolu mu, yoksa yarısı boş mu?"

"Her ikisi de. Sonuçta iki yarısı yok mu şişenin? Bir yarısı boş, diğer yarısı dolu, bu kadar, problem çözülmüştür."

"Senin yaptığına düpedüz göreceliğe sığınmak derler, sorumluluk taşımaktan kaçıyorsun. İnsanlar bir seçim yapmak zorundadır. Tıpkı Sartre'ın dediği gibi: Seçmek zorundasın, her ne kadar seçme özgürlüğün bulunsa da. Sen seçme özgürlüğünün esareti altındasın, varoluşun paradoksu bu."

"Neyi seçmeliyim?" diye sordu Mayer.

"Ya çıkacaksın fezaya seyredeceksin âlemi, ya ineceksin yeryüzüne seyredecek âlem seni. İki seçeneğimiz var, ya şişenin üst tarafına bakacağız ya da alt tarafına. Eğer üst tarafına bakarsak nihilistler gibi oluruz, çünkü şişenin bu kısmı boş. Ancak tam tersine alttan bakarsak şişeye pozitivist oluruz, bir nevi polyannacılık yani."

"Bir dakika!" diyerek araya girdim. "Ya boynu ne olacak?"

"Ne boynu? Neyin boynu?"

"Şişenin boynu canım. Oradan içmiyor muyuz, içki oradan geçiyor yani, ama aynı zamanda şişenin boyun kısmı boş kısıma ait. O zaman şişenin boynu da nihilist mi oluyor?"

"Haklısın. Bu da başka bir problem."

"Benim bir önerim var. İçmeye devam edelim. Böylece problem ortadan kalkacaktır, çünkü oran bozulacak ve şu yarısı dolu yarısı boş durumdan kurtulmuş olacağız."

Teklifimi memnuniyetle kabul ettiler. Gerçekten de şişenin içindeki içki oranı gözle görülür oranda azalmıştı.

"Akıllı adamsın doğrusu!" diyerek beni övdü Mayer. "Bir an işin içinden çıkamayacağımızı düşünmüştüm."

"Hiç heveslenme. Şimdi başka bir sorunumuz var!" diyerek bizi uyaran Nowosadecki, eliyle şişeyi işaret ediyordu. "Horizontal ve vertikal bir problem. Bana öyle geliyor ki, bu ikisini eşit değerlendirmemiz mümkün olmayacak."

Mayer meraklanmıştı.

"Nasıl yani? Bunda nasıl bir problem olabilir ki?"

"Basitleştirerek anlatmam gerekirse problem yatay ve düşey düzlemler arasında."

"Doğru söylüyorsun." Mayer onu haklı bulmuştu. "Pek fazla içkimiz kalmadı."

"Ben de tam bunu kastediyorum. Yatay düzlemler aşağıda veya yukarıda durabiliyor, ama düşey düzlemlerin yeri hiç değişmiyor. Bu da yatay düzlemlerin fizik objeleri olduklarını kanıtlıyor, çünkü hareketlerini fiziksel olarak takip edebiliyoruz, ama düşey düzlemlerde bu imkânsız. Bu da vertikallerin metafizik objesi olduklarını kanıtlar."

"Ya bir dikişte hepsini içseydim?" diye sordum.

"Düşey düzlemi mi? Bu imkânsız. Zaten yapmayı planladığın şey düşey düzlem tanımına uymuyor."

"Valla vertikalleri bilmem, ama şişeyi kafaya dikebileceğim kesin."

"Dik o zaman!" diyerek beni cesaretlendirdi Mayer. "Biz de sonucun ne olacağını görürüz."

Şişeyi kafaya dikip boşalttıktan sonra problemin çözülmüş olduğuna karar verdik. Yatay düzlem de tamamen yok olmuştu.

"Görüyor musun Nowosadecki?" dedim. "Önemli olan eylemdir. Sen oturup düşünüyorsun, tartışıyorsun, ben ha-

rekete geçiyorum. Ben olmasam şimdi hâlâ tartışıyor olacaktınız, daha da kötüsü problemi çözemeyecektiniz. O yüzden tartışmayı bırakıp eyleme geçelim."

Mayer heyecanlanmıştı.

"Haydi eyleme geçelim! Çıkar bir şişe daha!"

"Ne eylemi salak herifler!" dedi Nowosadecki. "Bu içtiğimiz son şişeydi."

Ahlak

Oturmuş, insanların kişilikleri ve hayatlarının akışını değiştiren icraatları üzerine laflıyorduk.

"Mesela beni ele alalım..." dedi Encümen Üyesi. "Sigara içmeyi bıraktım ve böylece şimdi sahibi olduğum villayı yaptıracak kadar para biriktirdim. Şimdi çok güzel bahçeli bir villam var. Biraz istek ve irade yetti."

"Söylediklerinize tüm kalbimle katılıyorum" dedi Şube Şefi. "Ancak tasarruf ve nefsine hâkim olmak her şey demek değil. Ben mesela, her gün mesai saatinden sonra örgü örüyorum. Sadece para kazanmak için değil, aynı zamanda bu işi kendime prensip edindiğim için. Çünkü bir şey üretmezsem asla yerimde duramam. Bu bana ne kazandırdı dersiniz? Bir süre sonra ördüklerimi sattım ve evimin önünde gördüğünüz son model Toyota marka arabayı satın aldım. Anlatmak istediğim, sevgili dostumun da belirttiği gibi, tutumlu olmanın yanında çalışkanlığın da büyük rol oynadığı."

"Bense..." diye söze karıştı Başkan. "Bugüne kadar hiç sigara içmedim, yani sigarayı bırakmak gibi bir şansım olmadı. Elişlerine gelince, o konuda da pek becerikli olduğumu söyleyemeyeceğim. Ama şunu belirtmeliyim ki, kalbinizin iyilik dolu olması da çok önemli. Mesela ben güneşli bir sonbahar günü yolda yürürken, iki küçük yeşil kurbağaya rastladım. Tam yanlarından geçip gitmeye hazırlanıyordum ki benimle konuşmaya başladılar: Üşüyoruz, bizi yanına alıp ısıtır mısın? Bu halleri çok dokundu bana. Onları yanıma alıp ısıtmak için küçük kulübeme götürdüm. Birisi kocaman bir villaya, diğeri de yepyeni bir Mersedes'e dönüştüğünde ne kadar şaşırdığımı tahmin edemezsiniz."

Encümen Üyesi ve Şube Şefi aynı anda atıldılar:

"Ve ikisi de hâlâ sizinle birlikte yaşıyorlar, öyle mi?"

"Ne yapsaydım zavallı hayvancıkları? Sırf şekilleri biraz değişti diye sokağa atacak halim yoktu ya? Cık cık cık... İnsanlığa sığar mı bu?"

"Ya siz dostum?" diyerek o ana kadar bir köşede sessizce oturan Asistan'a döndü Encümen Üyesi.

"Ben çok sıradan bir adamım. Biraz dolandırıcılık yapıyorum, biraz sahtekârlık, ara sıra rüşvet alıyorum, çalıp çırpıyorum anlayacağınız... Yuvarlanıp gidiyoruz işte!"

Hep bir ağızdan:

"İğrenç!" diye bağırdık. Aradan bir süre geçince, Başkan dayanamayıp sordu:

"Peki ne kazandınız bugüne kadar?"

"Hiçbir şey. Ha, yalnızca bizim çocuğa yeni bir helikopter aldım."

"Gerçek bir helikopter mi?"

"Tabii ki! Cobra Süper Seri!"

Tiksintiyle arkamızı döndük. Çalıp çırptığı yetmiyormuş gibi bir de yalan söylüyordu.

Sidik Yarışı

Karayip denizinde birçok ünlü korsan gezinirdi, ama Kaptan Morgan'ın şöhretine yetişemezdi hiçbiri. Ta ki Kaptan Pedro Kanibal'in şanı, Kaptan Morgan'ınkine eriştiği güne kadar. Doğal olarak ikisi arasında korsanların en ünlüsü olabilmek için bir yarış başladı. En büyük tehlikeleri göze alan, en vahşi, en duyulmadık işleri başaran bu unvanı kazanacaktı.

Kaptan Morgan önce davrandı, gecenin karanlığından faydalanıp sinsice o güne kadar ele geçirilemeyen Santa Rita la Mayor kalesine yanaştı, kale komutanını esir alıp şafak vakti oradan uzaklaştı.

Fakat Kaptan Pedro Kanibal, öğlen vakti saat on ikide kral naibini kaçırmakla kalmadı, üstüne bir de bütün şehri yakıp yıktı.

Kaptan Morgan Azucena kalyonuna saldırdı ve bütün mürettebatı direklerde sallandırdı. Margarita fırkateyninin bütün mürettebatını asmak Pedro Kanibal'e yetmedi, sevgili maskotları tropik papağanlarını alıp barutla doldurdu, sonra da ateşe verip kafesini açtı. Zavallı kuş tam kaçıp kurtulduğunu zannederken birden infilak etti. Kaptan Morgan, rakibinin üstün durumda bulunmasına uzun süre tahammül edemezdi. O günlerde, misyonuna uzak diyarlarda devam etmek için seyahat eden Toledo Başpiskoposu'nu ele geçirip adamcağıza defalarca tecavüz etti. Ama Pedro Kanibal de boş durmadı: Başpiskoposun yardımcısını yakaladı; canlı canlı kızartıp amazon ormanlarının derinliklerinde yaşayan yamyamların tarifine göre hazırlanmış zehirli yılan sosuna bandıra bandıra yedi. Halk ikisi arasında bir seçim yapmakta zorlanıyordu. O güne kadar birinden biri diğerine üstün gelememişti.

İkisinin hunharca faaliyetleri böyle sürüp giderken, ortalıkta on milyon altın külçe yüklü ve İspanya'daki en büyük manastırlarda yetiştirilmek üzere yola çıkmaya hazırlanan, hepsi birer güzellik abidesi, taze ve bakire doksandokuz asil aile kızını taşıyacak yedi direkli muazzam bir kalyonun limanda hazırlık yaptığı haberleri dolaşmaya başladı. İki kaptan da o güne kadar eşi benzeri görülmemiş bu muhteşem ganimeti ele geçirebilmek için aynı anda yola çıktılar. İkisi de birbirinden önce kalyonu yakalamak ve dünyanın en ünlü korsanı unvanını kazanmak istiyordu.

Pedro Kanibal kalyonun güvertesine ayak bastığı sırada sevinçten gözyaşlarına hâkim olamıyordu. Ters yönden esen rüzgârlarla boğuşmak zorunda kalmıştı, ama Morgan'dan önce kalyona varmıştı. Ambara inince altınları yerlerinde buldu, kızlara da hiç dokunulmamıştı. Fakat ganimeti sayınca gördü ki, bir külçe altın ve bir kız eksik. Ve kaptan kamarasının kapısına hançerle tutturulmuş bir not buldu:

"Gerisini size bıraktım!"

Pedro Kanibal bu utançla daha fazla yaşayamadı. Barbarlığı çağrıştıran adına rağmen hassas bir adamdı. Ganimet olarak yanına yalnızca bir külçe altın ve yalnızca bir kız –ki bugüne kadar hakkında pek çok hikâye anlatıldı– almasına rağmen, Kaptan Morgan dünyanın en ünlü korsanı olarak kaldı.

Organizatörler

Günün birinde iki adam gelip başkanla görüşmek istediklerini söylediler.

"Biz Milli Müze adına çalışıyoruz. 'Başkan İş Başında!' adında bir sergi açmayı düşündük ve bununla ilgili malzeme toplamak üzere size geldik. İstediğimiz şey, başkanın günlük yaşamında kullandığı eşyaları toplayıp sergilemek. Bize bir dolmakalem ya da benzeri bir eşyanızı verirseniz çok memnun oluruz."

Başkan onlara dolmakalemini ve ayakkabı bağcıklarını verdi. Adamlar da ulus adına teşekkür edip gittiler. Ama ertesi gün tekrar geldiler. Sakin bir şekilde anlatmaya koyuldular:

"Sergiyi müzenin kalıcı bir bölümü haline getirmeye karar verdik. Ziyaretçilerin başkanımızın nasıl yaşadığını, neler yaptığını görmesini istiyoruz. Sanırım ne demek istediğimizi anladınız. Mesela Albert Einstein'ın günlük yaşamında kullandığı birçok eşya günümüzde de sergilenmekte. Bunlar sayesinde bu efsanevi adamın hayatı hakkında bir fikir edinebiliyoruz. Mümkünse başkanımızın bir paltosunu –kullanılmış da olabilir– bize vermesini istiyoruz, bir şapka da işimizi görür. Hepsini bir vitrine koyacağız."

Başkan onlara çok az kullanılmış kışlık paltosunu ve bir çift kahverengi ayakkabısını verdi. Adamlar müze adına teşekkür edip gittiler. Ama birkaç gün sonra tekrar geldiler.

"Müzeyi genişletmeye karar verdik. Bu sefer 'Başkanın Günlük Yaşamında!' konulu bir bölüm açacağız. Bunun için başkanı bankada beş yüz zloty* bozdururken gösteren orijinal boyutlarda mumdan bir heykelini yapmayı düşün-

* Polonya para birimi. 1 zloty 100 groş değerindedir. – ç.n.

dük. Başkanın kendisine ait bir banknotu bize verirseniz çok memnun oluruz, bu gerçekten tarihi bir an, sağolun, varolun... Bunun sergileneceği salonu hazırladık bile!"

Başkanın verdiği beş yüz zlotylik banknotu alıp gittiler.

Akşamları meyhanede buluşuruz. Bir akşam müzeden gelen iki adamı en pahalı içkilerden ısmarlarken gördük. Birinin üzerinde başkanın kışlık paltosu, diğerinin ayağında da başkanın ayakkabıları vardı.

Dolmakalem ise kesinlikle bir vitrinde duruyor olmalıydı, büyük ihtimalle bir kırtasiye vitrininde. Onlar da kalemi zevkle sergiliyorlardır, ama yalnızca hafta arası ve cumartesi günleri öğlene kadar.

Politika İcabı

Sezar Pompeus iç savaşta galip gelip ülkede birliği sağladıktan sonra, Roma'daki tüm düşmanlarını affettiğini anlatan bir konuşma yaptı. Bu politik olarak son derece mantıklı ve aynı zamanda onun ne kadar iyi kalpli, yüce bir insan olduğunu gösteren bir karardı. Barbarlarla savaşırken, gerekli gördüğü takdirde bilinen en vahşi yöntemleri kullanmakta bir saniye bile tereddüt etmezdi, ama iş içerideki düşmanlarını cezalandırmaya gelince affetme duygusu ağır bastı. Eski politik kariyerini hatırlamıştı; Sulla nasıl da acımasız davranmış, mağlup ettiği akrabalarını takip ettirip hepsini birer birer ortadan kaldırmıştı, onun gibi olmak istemiyordu. Böylece eski düşmanlarını affetmekle kalmadı, onlara güvendiğini göstermek için bazılarını yüksek kademelerde görevlere atadı. Bunlar arasında eskiden en büyük düşmanlarından olan Gaius Cassius Longinus ve cumhuriyetçilerin önde gelenlerinden Brutus da vardı.

Elbette bu, Sezar'a senatoda eşlik eden altmış delegenin de eski düşmanlarından oluştuğu anlamına gelmiyor. Bu delegelerin arasında bazı politikacılar vardı ki, eskiden Sezar'a ölesiye sadık görünmelerine rağmen bazı politik nedenlerden ötürü fikir değiştirmişlerdi. Bütün bu etkenlere rağmen, Sezar en çok Brutus'un kendisini hançerlemesine şaşırmıştı. Dünyada en güvendiği insanlardan biri de oydu. Onu bağışlamak, ona büyük bir şans vermek, onu çok yüksek kademede bir göreve atamakla kalmamıştı, ayrıca kişisel olarak Brutus'u sevdiğini her fırsatta gösterirdi. Hatta bazıları Sezar'ın Brutus'u manevi oğlu olarak gördüğünü söylerler.

"Sen de mi Brutus?" diye sorarken, sesinde şaşkınlık ve hüzün bir arada seziliyordu.

"Neden olmasın? Politika bu, kişisel bir şey değil" diyen Brutus, hançerini bir kez daha Sezar'ın sırtına sapladı. "Sana karşı hiçbir kişisel düşmanlığım yok babacığım!"

"Özür dilerim oğlum, seni incitmek istememiştim" dedi Sezar ve öldü.

Sıcakla Savaş

Kışın sonlarına doğru Başkan bizi yanına çağırdı.

"Baylar!" diyerek söze başladı. "Bugünlerin hiç gelmeyeceğini düşünmeye başlamıştım ama etrafımızdaki değişiklikler gösteriyor ki yaz ayları yaklaşmakta. Gerekli tedbirleri derhal almamız lazım. Soda meselesinden bahsediyorum."

Şube Şefimiz, Başkan'ın ne demek istediğini tam olarak anlamadığını söyleyerek, mümkünse konuyu biraz daha ayrıntılı anlatmasını istedi.

"Tabii, seve seve" diyen Başkan gösterilen ilgiden memnun görünüyordu. "Biraz özeleştri yapmamız lazım. Hepimiz biliyoruz ki, geçtiğimiz sene ve ondan önceki senelerde kurumumuz, sosyalist bir rejimde yetişmiş insanların doğal ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda soda sağlamayı başaramamıştır. Bu başarısızlık bir kez daha tekrarlanmamalı!"

"Nedenmiş o?" diye sordu köşede oturan Asistan. Herkes dönüp ona bakınca kızardı ve konuşmaya devam edemedi.

"Önerisi olan var mı?"

"Yaz mevsimini iptal edelim!" Şube Şefi'nin önerisi üzerinde tartışmayı gereksiz bulduk.

"Bence bir genelge yayınlayıp, halkın sıcak dalgası başlayınca soda içmesini yasaklayalım. Temmuz-ağustos ayları gelir gelmez herkes birden sodaya hücum ediyor. Ondan sonra da soda kıtlığı başgösteriyor tabii. Böyle sorumsuzluk olur mu, sorarım size. Bu, sosyal refah hareketine vurulan bir darbedir. Bu işte kötü niyetli kişilerin parmağı var gibi geliyor bana." Muhasebe Müdürü sinirlenmişti.

Başkan:

"Baylar, baylar, gittikçe konudan uzaklaşıyorsunuz" diyerek onu sakinleştirdi. "Soda dediğimiz şey nedir? Su ve

karbondiyoksitin bir birleşimi değil mi? Memleketimizde istemediğimiz kadar su bulunmakta, zor olan karbondiyoksit temin etmek. Eğer zamanında yeteri kadar karbondiyoksit depolamayı ve bunu suyla karıştırmayı başarırsak, halkımıza gereken miktarda soda üretmeyi de başarırırz."

"Bu dahice bir fikir!" diye atıldı Muhasebe Müdürü. "Fakat bir sorun var. Karbondiyoksit bozulmaz mı? Piyasaya çürük karbondiyoksit sürersek, bunun getireceği sorumluluğu da üstlenmemiz gerekir."

"Güzel bir noktayı işaret ettiniz. Ama elimizdeki kadrolar ne güne duruyor? Çoktan bu işle ilgili bir kadro oluşturmuş olmalıydık. Beyler, hizmet sahamızı genişletiyoruz! Gönüllülerin maaşlarına zam yapılacak ve prim verilecek. Bunun için yeni bir bütçe oluşturulacak. Hepinizi enstitümüzün sadık evlatları olarak görüyorum, bu yeni görevleri almak için can attığınıza eminim. Soda savaşında kanımızın son damlasına kadar cephede kalacağız! Sizi uyarıyorum, birçok kayıp vereceğimiz kesin!"

Herkes bu kararları memnuniyetle kabul etti. Oybirliğiyle Başkan'ı hücum kıtasının komutanlığına seçtik, Muhasebe Müdürü alay kumandanı oldu, Şube Şefi artçı birlikleri yönetecekti, ben de seyyar hastane işini üzerime aldım. Ve bir an önce gidip bankadan avansımızı çektik.

Bu yeni oluşuma bir isim koymamız gerekiyordu. Bugüne kadar kullanılan DEVLET SODA FABRİKASI ismi yenilik vaat etmiyordu. Ben işin biraz da ihracat yönünü düşünerek POLSODA ismini önerdim. Ancak daha sonra girişimin muazzam büyüklüğünü göz önünde bulundurarak, CENTROSODA isminde anlaştık.

Projenin bütün ayrıntılarını özenli bir şekilde hazırladık ve onaylanması için dosyalar halinde yüksek mercilere gönderdik. Projenin onaylanmasını beklerken, biz de boş durmadık. Nereden karbondiyoksit bulabileceğimizi araştırdık ve hepsinden önemlisi, halkın önüne nasıl bir reklam sloganıyla çıkacağımızı düşündük.

"Sizin suyunuz, bizim sodamız, çok güzel geçecek yaz

aylarımız!" "Centrosoda, sıcak yaz aylarında hep yanınızda!" Ve bunlara benzer birkaç slogan daha bulduk.

Fakat yüksek makamlardan projemiz için red cevabı geldi. Kararın gerekçesi olarak, ağır sanayiinin bu tip projelere göre öncelik taşıması gösteriliyordu.

Onlara hak vermemek gerçekten zordu. O kadar soda şişesinin ağırlığı ne kadar olabilirdi ki? Pek fazla değil.

Ama çabuk pes etmedik. Bu sefer demir bilyelerle ilgili bir proje hazırladık. Bardak başına on adet soğutulmuş demir bilye hazırlayacaktık. Buna da, ağır sanayi değildir, diyemezlerdi. Hem sonuç olarak, suyu demir bilyelerle de soğutmak mümkün, öyle değil mi?

Tatil

Bu sene tatili küçük bir köyde geçirdik. Nehir kenarında çok hoş bir köydü. Gelinim yemek yapıyor, çocuklar temiz havada oyunlar oynuyordu. Ben de bol bol balığa çıkma fırsatı buluyordum. Böylesi hem güzel hem ucuz hem de sağlıklıydı.

Bir gün köprünün üzerinde oturmuş balık tutuyordum, güneş gökte parıldıyor, nehir altımdan yavaşça akıyordu, ne olduğunu anlamadan uyuyakalmışım. Gözlerimi açtığımda, Josef Stalin karşımda durmuş bana bakıyordu. Hayal görüyor olmalıyım, diye düşündüm, gözlerimi oğuşturdum ama bir yararı olmadı, gerçekten de karşımda duruyordu. Dupduru suyun içinde dikilmiş beni izliyordu. Kalp hastası olduğum için bayılmışım.

Uyandığımda kendimi yatakta buldum, ailem etrafımı çevirmişti, hâlâ hayatta olduğumu görünce çok sevindiler. Oğlum, akşam eve gelmediğimi görünce beni aramaya çıkmış ve bilinçsiz bir şekilde köprüde yattığımı görünce epey telaşlanmıştı.

Birkaç gün yataktan çıkmadım, ayağa kalkabilmeye başladıktan sonra da, sadece evin önündeki sebze bahçesine gidip bir banka oturdum, torunlarımla çeşitli oyunlar oynadım, bir daha da balık tutmaya gitmedim. Gördüğüm hayalden kimseye bahsetmemiştim. Ne anlatacaktım ki? Hem o kadar aptal da değilim, eğer gördüğüm şeyi onlara anlatsaydım, kafamda birkaç tahtanın eksik olduğunu düşüneceklerdi.

Bazen evin kâhyası gelip yanıma oturuyordu, o da benim gibi yaşlı bir adamdı. Havadan sudan sohbet ediyorduk. Genelde havadan bahsediyorduk, köy yerinde konuşulan en önemli mesele buydu çünkü. Bir gün kafasını kal-

dırıp gökyüzüne baktı, güneş batmak üzereydi ve konuşmaya başladı:

"Yarın yine çok sıcak olacak. Hava çok kuru ve nehirdeki su seviyesi de oldukça düşük, tam çağanoz avlama vakti. Yarın akşam yemeğinden sonra ava çıkarız, en iyisi Mareşal'in yanına gitmek. Orası çağanoz kaynıyor."

"Hangi Mareşal?"

"Stalin'e canım! Köprünün altında duruyor."

"Olamaz, bu mümkün değil!" dedim. Dikkatli davranıyordum, bu konuşmanın nereye gideceği belli değildi çünkü, delilere karşı dikkatli konuşmak lazım. "Ben balık tutmak için birçok kez gittim oraya ama Stalin'i hiç görmedim."

"Çünkü normal zamanda görünmüyor, sadece sular çekilince görülebiliyor."

"Oraya nasıl geldi peki?"

"Devrim müzesine götürülürken birisi onu köprüden aşağı attı."

"Kim?"

"Şoförün biri. Ufak bir vincin yardımıyla tabii. Nereden baksan üç ton gelir o heykel. Belki de adam daha fazla yola devam etmek istemiyordu."

"Müze mi dediniz? Ne çeşit müze ki bu?"

"Etrafınıza hiç dikkat etmiyor musunuz siz? Ülkenin her yanından bir sürü heykeli bir yerde topluyorlar."

"Neden?"

"Bilmem ama dediklerine göre olanları unutmamak için böyle yapıyorlarmış. Yarın akşam benimle avlanmaya gelecek misiniz?"

Gitmedim tabii. Ama oğlum ve torunlarım gittiler. Onlar genç tabii, böyle şeyleri kaldırabiliyorlar. Bol bol çağanoz avladılar. Ertesi gün de çorbasını yaptılar, ama ben içmedim.

Karar

Konu: Karla savaş.

Biz, aşağıda imzası bulunan kişiler, Başkan'la birlikte güzel şehrimizdeki kar sorununa çözüm bulmak için olağanüstü toplanan kurulda şu kararları aldık:

Birinci karar: Bir sonraki emre kadar bütün gün ağır işlerde çalışmak yasaklanmıştır. Böylece bütün zihinsel aktivitelerimizi, kar sorununa çare olacak yeni projeler üretmekte kullanabileceğiz.

İkinci karar: Gençlerimizi kar yağışının tehlikelerine karşı uyaracak ve aynı zamanda eğitecek geniş kapsamlı bir kampanya başlatılacaktır.

Üçüncü karar: Şarkı ve şiirlerde, sorumsuzca ve zararlı olacak biçimde insanları kar yağışına özendirebilecek kelimelerin tasfiyesi yoluna gidilecektir. Bu kapsamda "Karlar düşer, düşer düşer ağlarım..." veyahut "Karlı kayın ormanında yürüyorum geceleri..." gibi şarkılar da yasaklanmıştır.

Dördüncü karar: Yolda biriken karların çağdışı bir şekilde kürekle temizlenmesi yasaklanmıştır. Bu uygulama günümüzde kesinlikle istenmeyen ağa-maraba ilişkisinin varolduğu günlerden kalmadır. Ayrıca vatandaşlarımızın gereksiz yere yorulmalarına yol açmaktadır. Bunun yerine karla ilgili problemlerinizde yol göstermesi için 1 (bir) Eskimo temin etmenizi rica ediyoruz. Eskimonuzun bakımı ve kürkünün temizlenmesi işi, tarafımızdan evlere servis ve ücretsiz olarak yapılacaktır. Ülkemizdeki döviz sıkıntısını göz önünde bulundurarak, Eskimonuzu gümrük ödemeden getirmeniz için bize başvurmanızı tavsiye ederiz. Eskimoların yaşadığı yerin çok uzak olması ve haklarında pek fazla bilgi sahibi olmamamız, başkanımızın bir yurtdışı seyahatine çıkmasını gerektirmektedir. Bu seyahatler sırasında Başkan,

Eskimo ülkesinde (ya da başka ülkelerde) bazı temaslarda bulunacaktır.

Beşinci karar: Kurumumuzun bütün çalışanları, pencerenin önünde biriken karları kazıp kendileri için birer delik açmakla yükümlüdür. Böylece Eskimonun gelip gelmediği kontrol edilebilecektir.

Altıncı karar: Havalar azıcık da olsa ısınıp Konferans Salonu'nun önünde birikerek kapının açılmasını engelleyen karlar, biraz eriyince derhal dışarı çıkılacak ve yukarıdaki kararlar vakit kaybetmeden ilgili makamlara ulaştırılacaktır.

(İmzalar okunmaz durumdadır.)

Kurultay

"Bir parti kurmak lazım" dedi Mayer.

"Birkaç tane var zaten" diye yanıtladı Nowosadecki.

"Elbette partiler var, ama içlerinde bir tanesi bile ülkenin geleceği ile ilgilenmiyor. Bizim kuracağımız parti kadar bunun bilincinde ve sorumluluk taşımaya hazır bir parti ülke tarihinde görülmedi."

"Eee, benim bu işle ilgim ne?" Konu Nowosadecki'nin ilgisini çekmişti.

"Ülken için fedakârlıkta bulunacaksın" diye açıkladı Mayer.

"Ama ben zaten kendimi kurban ediyorum" diyerek hiddetli bir şekilde atıldı Nowosadecki, sonra kadehini tekrar doldurdu. "Geçen gün acil servisteki doktor, böyle içmeye devam edersem yakında nomtirinus montiribula olacağımı söyledi."

"Delirium tremens*" diyerek Nowosadecki'nin hatasını düzelttim.

"Her ne karın ağrısıysa işte! Latince bir şeyler söyledi, bir tek onu hatırlıyorum."

"Ben çok daha yüce bir fedakârlıktan bahsediyorum." Mayer konunun yarıda kesilmesini istemiyordu. "Demek istediğim..."

Nowosadecki, Mayer'in sözünü yarıda kesti:

"Ne yapacağım peki? Ezilen kitlelerin sesi mi olacağım?"

"Çatlak sesinle adamın lafını kesip durma!" diyerek, Nowosadecki'yi yakaladığım gibi masanın altına ittim. "Sırf bu

* Alkol bağımlısı kişilerde görülen, görme bozukluğu, konsantrasyon eksikliği, algılama güçlüğü ve halisünasyon görmeye yol açan hastalık. – ç.n.

yüzden koca cumhuriyeti batıracağız zaten. Bırak Mayer konuşsun. Bir şey anlatıyor adam yahu!"

"Yüce bir fedakârlık, yani biz lider kişiler olacağız, bunu başaranların hepsi birer efsane olmuştur. Che'nin kendini nasıl feda ettiğini hatırlamıyor musunuz?"

"Ah o eski günler..." diyerek masanın altında iç geçirdi Nowosadecki.

"Fena fikir değil" dedim Mayer'e. "Ama yeni bir fikir de değil. Nowosadecki'nin hakkı var, ortalık bir sürü parti kaynıyor."

"Ama hiçbiri halkın partisi değil. Bak mesela biz burada üç kişiyiz, bu bile bir kitle demek."

"Ya program işini nasıl halledeceksin? Halka sunabileceğin bir program olmadan hiçbir şey yapamazsın."

Masanın altından kısık bir ses geldi:

"Elimde Moda Günleri'nin programı var. Onlar için bir paket taşıdım, onlar da bana programı verdiler. Buraya gelirken evde bıraktım, lazımsa getirebilirim ama bugün olmaz, saat geç oldu."

"Moda Günleri programından bahsetmiyoruz, reform paketinden bahsediyoruz." Nowosadecki'ye bu açıklamayı yaparken, daha rahat iletişim kurabilmemiz için masa örtüsünün ucunu kaldırıp öyle konuştum. "Reform programı olmadan hiç şansımız yok, her partinin kendine ait bir reform paketi var çünkü."

"O zaman bizim oradaki reformist papaza bir sorayım ben. Çok yakınımda oturuyor adam."

"Politikadan pek anladığı söylenemez" dedim Mayer'e ve masa örtüsünü tekrar indirdim. "Boşver onu, biz konumuza dönelim, mesela tarım hakkında ne düşünüyorsun?"

"Karşı değilim, beni rahatsız etmiyor."

"Ya ağır sanayi?"

"Çok ağırlaşırsa safra atmaya başlarız olur biter."

"E, peki o zaman hafif sanayi?"

"Yahu zorluk bunun neresinde? Ağır sanayi biraz hafifletilir, hafif sanayi biraz ağırlaştırılır olur biter."

"Eğitim? Bilimsel çalışmalar?"

"Mümkün olduğu kadar çabuk bir şekilde aydınlık günlere kavuşmamız gerektiği kanaatindeyim. Ancak evden dışarı çıkarken, lambaları kapatmayı unutmamak ve geceleri geç saatlere dek kitap okumamak lazım, aydınlık bizim için elbette önemli ama yaktığımız elektriğe de yazık."

"Ordu? Onlarla ilişkilerin nasıl olacak?"

"Ordu beni sonuna kadar destekliyor, sen merak etme."

"Çok güzel" dedim. "Bilimsel, gerçekçi ve hepsinden önemlisi çok popüler olacağı kesin. Ama bunlar da yetmez; diğerlerinin arasından sıyrılabilmemiz için radikal bir şeyler yapmamız lazım. – Nowosadecki, biraz daha kıpraşıp durmaya devam edersen ağzına sıçarım."

"Ne delleniyorsun hemen yahu? Biraz kaşındım sadece."

"Masa sallanıyor senin yüzünden."

"Çok feci kaşınıyor ama."

"Ama masa sallanmaya devam ederse, üzerindeki bardaklar dökülecek."

"Haa, o zaman iş değişir." Nowosadecki hareket etmeyi bıraktı.

Mayer heyecanlanmıştı:

"Dememiş miydim bak! Biz herkes için fedakârlık yapacak parti olacağız. Nowosadecki bunun çok güzel bir örneğini veriyor, acı çekmesine rağmen hareket etmeyi bıraktı. Radikal oluşumlarda herkesin mutluluğu düşünülmez!"

"Merkez partisi mi olacağız yani?"

"Elbette merkez partisi olacağız, fakat kendimizi hem sağ hem de sol tarafa sevdirmemiz lazım. Ulusal birliği sağlayabilmemiz için bu şart."

"Tam merkezde kim duracak?"

"Ben tabii. Nowosadecki de sol tarafı alır."

Masanın altından Nowosadecki'nin tehdidi duyuldu:

"Masayı kafanıza geçiririm, haberiniz olsun!"

Mayer bana baktı:

"O zaman sen solcu olursun, Nowosadecki de sağcı. İyi mi böyle?"

"Nowosadecki'yi salarım şimdi ha!" diye uyardım Mayer'i.

"Rica etsem beni kaşıyabilir misin?" diye sordu Nowosadecki masanın altından. "Acayip huylandım!"

"Sen solcu olmayı kabul edersen kaşıntını geçiririm" diye yanıtladım. "Ya solcu olacaksın ya da uyuz gibi kıvranacaksın. Seçimi sana bırakıyorum."

"Biraz kaşıyıver de adam düşünebilsin" dedi Mayer. "Bu kadar üstüne gitmeyelim zavallının."

"Evet!" diye bağırdı Nowosadecki. "Dilim damağım kurudu. Hemen bir şeyler içmem lazım."

"Sıkı tut!" diye bağırdı Mayer ama artık çok geçti. Nowosadecki'nin susuzluğu had safhaya ulaşmıştı, bir hamlede masanın altından fırladı ve biz bir şey yapmaya fırsat bulamadan masanın üzerindeki her şey döküldü. Sabahın erken saatlerine kadar masa örtüsünü emmek zorunda kaldık, ama ne kadar uğraşsak da böylesi şişeden içmekle aynı şey değildi.

Hatamız onu uzun süre bir şey içirmeden masanın altında tutmaktı. Sol dediğin sol'dur, sağ dediğin de sağ, ama en önemlisi insan hakları...

Onlar olmadan bizi Avrupa Birliği'ne almazlar çünkü.

Yeni Bir Yaşam

Yeni bir hayata başlamaya karar verdim. Bu kararımdan geriye dönüş yoktu. Ok yaydan fırlamıştı bir kere. Geriye bir tek soru kalıyordu: Ne zaman?

Şüphesiz bu sorunun yalnızca bir tek yanıtı vardı: Yarın sabahtan itibaren.

Sabah uyandığımda fark ettim ki, gün yeniden bugün olmuştu, tıpkı dün olduğu gibi. Eh, ben de yeni yaşamıma ertesi gün başlamayı düşündüğüm için, bugün yeni bir hayata başlamam imkânsızdı.

"Daha bir şey kaybetmiş sayılmam" dedim kendi kendime. "Yarın yine yarın olacak."

Ve günüme hiçbir şey olmamış gibi devam ettim, aynen eskiden olduğu gibi. Gün boyunca eski hayatımdan farklı bir şey yapmadım, ancak pozitif düşünmeye başlamıştım ve gelecek hakkındaki düşüncelerim gittikçe daha olumlu bir hale geliyordu.

Ertesi gün uyanıp da günün, aynı dün ve önceki gün olduğu gibi, bugün olduğunu fark edince ne yapacağımı bilemedim.

"Bu benim suçum değil" diye düşündüm. "Bu işte şeytan parmağı var. Her yarını bugüne çeviriyor. Ama kararım karar! Vazgeçmeyeceğim. Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın. Bir kez daha deneyeceğim. Belki şeytan yorgun düşer de, yarın nihayet yarın olur."

Maalesef sonuç istediğim gibi olmadı. Gün hâlâ bugündü ve bugün olarak da kalacaktı. Sonunda ümidimi kaybettim. "Beklediğim yarınlar hiç gelmeyecek" dedim "Bu işin tek çıkar yolu, yeni yaşama yarın değil de bugünden başlamak."

Neyse ki bu düşüncenin saçmalığının farkına çabuk vardım. Madem bugün evvelden beri hiç değişmeden tekrarla-

nıyordu, o halde bayağı eski olmalıydı, bu da bugün başlayan her hayatın eski olacağı anlamına gelirdi. Yeni bir yaşam demek, yeni bir yaşam demektir, bu da ancak yeni şeylerle mümkün olur, ben de gerçekten yeni bir hayata başlamak istiyorsam, bu yarın olacak demektir.

Yarın yeni bir hayata başlama ümidiyle yatağa gittim. Ne olursa olsun, bütün olumsuzluklara rağmen, bir yerlerde bizi bekleyen yarınlar olmalı.

Çeviri Olayı

Mayer'le buluştuk.

"Nasıl gydyyor?" diye sordu.

"Neyin var? Nezle misin?" diye sordum. Şaşırmıştım.

"Hayır, neden?"

"Konuşman biraz garip de..."

"Nesi varmış konuşmamın?"

"Harfleri karıştırıyorsun. Mesela demin i yerine y dedin."

"Yahu bunda şaşıracak ne var, İspanyolca bu, onlarda i harfi y diye okunuyor."

"Sahiden mi?"

"İnanmıyorsan sözlüğe bak."

Ayrıldık ve ayrı ayrı yönlere gittik.

"Mayer'in İspanyolca bildiğini bilmiyordum" dedim Nowosadecki'ye.

"Ne var bunda, ben de İspanyolca biliyorum."

"Nasıl? Ne zamandan beri?"

"Bugünden beri. Mayer benimle İspanyolca konuştu ve her dediğini anladım."

Biraz düşündüm ve sonra "Aslına bakarsan ben de" dedim.

"Gördün mü bak! Aklı sıra bize hava atacaktı akıllım!"

Mayer'le ben, birlikte General Franko'nun günlüklerini çevirdik. Hatta ilk baskının avansını aldık bile.

İnsan bazen nelere kadir olduğunu kendisi bile bilmiyor.

Sağlık Bilgisayarı

Doktorumun tavsiyesine uyarak bir Cep Sağlık Raporu Bilgisayarı aldım. Aleti kolunuza bağlayıp birkaç düğmeye basmanız yeterli, ondan sonrasını alet kendi başına hallediyor ve içinden size sağlık durumunuzla ilgili bilgiler veren bir kâğıt çıkıyor.

Aleti eve götürdüm, koluma bağladım ve düğmelere bastım. Bir süre sonra bilgisayardan bir kâğıt çıktı: "Bu ayaklı cenaze hâlâ ne duruyor burada?"

Sanırım "Ayaklı Cenaze" lafını benim için kullanmıştı, ama bilgisayarın, hakkımda böyle şeyler söylemesi hoşuma gitmedi. Aleti aldığım yere geri götürdüm.

"Elinizde biraz daha terbiyeli bir bilgisayar yok mu acaba?" diye sordum satıcıya.

"Buna şaşırmamanız lazım, bu çok hassas bir alettir. Ümitsiz vakalarda, sistemin aşırı yüklenmesi yüzünden bu tip şeyler söylemesi pek de garip bir olay değil."

"Ben onu bunu anlamam, bana hakaret edilmesine dayanamıyorum."

Bütün çabalarıma rağmen elime geçen tek şey, bilgisayarın biraz daha alaycı bir üslupla konuşmaya başlaması oldu: "Şuna bakın, hâlâ utanmadan sağlık durumunu soruyor!"

Tekrar satıcıya gidip aletin ayarlarının değiştirilmesini talep ettim.

"Bundan fazlası olmuyor efendim. Aletin sınırlarını sonuna kadar zorladım."

"Peki o zaman şey diyorum, şöyle çekiçle bir iki kere vursak..."

"Deneyelim bakalım."

Bunun da bir yararı dokunmadı, aksine bilgisayar, sağlı-

ğımla ilgili rapor vereceği yerde beni tehdit etmeye başladı: "Demek çekiçle saldırmaya kalkarsın ha! Seni zombi seni!"

Bilgisayarı aldığım yere geri verip bir ayna satın aldım. Hem ucuz hem de kullanması kolay. Ne zaman karşısına geçsem, yüzümün renginin soluk mu yoksa canlı mı olduğunu görebiliyorum. Ve hepsinden önemlisi: Üzerime yürüyüp beni dövmeye kalkışmıyor.

Tutumlu Olmak

Başkan bize tutumlu olmamızı öğütledi ve örnek olmak için de çalışma odasındaki iki koltuktan birini dışarı çıkardı. "Hiç gereği yok bu koltuğun" dedi. "Sekreterimle aynı koltukta oturmak zorunda kalacağız, ikimiz için biraz dar olacak ama olsun, bir koltuktan tasarruf etmiş olacağız ya, önemli olan da bu. Bugünlerde ahşap mobilyalar bir hayli pahalandı. Siz de düşünün bakalım, nelerden tasarruf edebiliyorsunuz?"

Sağa bakındık, sola bakındık, köşe bucak araştırdık... Tasarruf edecek bir şey bulamadık. Kimsenin ölmeye niyeti yoktu.

Sonunda aklımıza odacılar geldi. Halihazırda büromuzda çalışan odacıyı kovup, yerine tek bacaklı birini alabilirdik. Böylece kurumumuz bir bacağın eksilmesiyle yüzde elli tasarruf etmiş olacaktı.

Ne yazık ki beldemizde tek bacaklı birisi yoktu. Dişleri olmayanlar, kör bağırsağı alınmış olanlar bolca vardı ama maalesef bacağı kesilmiş ya da doğuştan sakat kimse yoktu. Halkımız iki bacaklıydı, hatta bazıları için dört bacaklı bile diyebilirdik. Nereden bakarsak bakalım, bacakların sayısı hep çift çıkıyordu.

Hastaneleri soruşturduk ama gelişen otomobil teknolojisine ve trafik canavarlarına rağmen, kazada bacağını yitiren kimse yoktu.

Gazeteye bir ilan verdik: "Acil odacı aranıyor. Tek bacaklı olması ve lehçe konuşabilmesi gerekmektedir." Birisi işi almak için başvurdu, adam tek bacaklıydı fakat maalesef dilsizdi.

Biz de ulusal gazeteye bir ilan verdik. Bu sefer iki kişi

başvurdu ve ikisi de tek bacaklıydı. Bacağı daha kısa olanı işe aldık. Tasarruf edeceksek tam olmalıydı.

Şimdilerde girişte oturmuş çay içiyor. Şehirde bir işi çıkan kişi kendisi kalkıp gidiyor ve işini kendi başına hallediyor. Başka nasıl olabilirdi ki? Kötürüm birine eziyet edecek halimiz yok ya?

Zaten böylesi işimize geliyor, hazır şehre inmişken bir bira atıp öyle dönüyoruz geriye...

Vahşi

Köylüler bir ağacın kovuğunda yaşayan bir vahşi buldu. Neredeyse çırılçıplaktı ve köklerle besleniyordu. Sonradan bu vahşinin, komünist rejimden kaçıp o kovuğa saklandığı ve rejimin çoktan yıkıldığını bilmediği ortaya çıktı.

"Şimdi nasıl bir rejim var?" diye sordu köylülere.

Köylü kafasını kaşımaya başladı.

"Eee... Var işte öyle... Rejim mejim var yani..."

"Bazıları demokratik bir rejim olduğunu söylüyor" diye atıldı yanındaki, ortaokulu ikinci sınıftan terk etmişti. Öbürü kadar cahil değildi. "Şimdi oradan dışarı çıkacak mısınız?"

"Elbette ama önce giymem için bir şeyler verirseniz çok sevinirim."

"Hiç gereği yok. Bütün halk zaten yarıçıplak dolaşıyor, kimse sizi fark etmeyecektir."

"Hem yanınızda birkaç kök götürseniz iyi olur, belki lazım olur."

"İyi o halde. Ben şöyle bir başkente gidip neler değişmiş bir bakayım. Belli mi olur? Gerekirse başbakan bile olabilirim."

Ve gitti, köylüler de tarlada çalışmaya devam ettiler. Ancak kısa bir süre sonra birisi çömeldiği yerden doğruldu, elini gözlerine siper edip güneşin battığı yöne uzanan yola doğru bakmaya başladı.

"Galiba bizimki geri dönüyor."

Gerçekten de onlara doğru yaklaşan kişi, ormanda buldukları vahşiydi.

"Bir şey mi unuttunuz?" diye sordular.

"Hayır."

"O halde neden geri döndünüz? Yeni rejim hoşunuza gitmedi mi?"

"Yoo, tam aksine oldukça şirin buldum yeni rejimi, ama biliyor musunuz ne oldu, oraya gidince kovukta yaşamaya gerçekten alıştığımı fark ettim ve geri dönüp orada yaşamaya karar verdim. İyi ama benim kovuğum nereye gitti?"

"Valla kovuk movuk kalmadı. Biz kestik o ağacı."

"Ben ne olucam o zaman?"

Köylülerden birisi vahşiye acıdı.

"Benim kullanmadığım bir kamelyam var tarlamda, biraz çekidüzen veririz, bundan sonra orada yaşarsınız."

Vahşi teşekkür etti ve köylünün kamelyasında yaşamaya başladı. Pek konforlu değildi ama en azından artık başını sokacak bir yeri vardı, ne olursa olsun daha önce yaşadığı kovuktan daha iyi olduğu kesindi.

Vahşi hâlâ oturmuş kamelyada bekliyor, ama bu sefer neyi beklediğini kendisi bile bilmiyor.

Dakiklik

"Baylar!" diye söze başladı Başkan. "Hiç dakik değiliz, buna bir son vermemiz lazım. Evet, önerilerinizi dinliyorum?"

Bu konuyu konuşmak için bir toplantı düzenledik ve geç kalmayla savaş konusunu görüşmek için bir toplantı düzenleme kararı aldık.

Geç kalmayla savaş konulu bir toplantı düzenledik ve bir daha geç kalmama kararı aldık.

Toplantı salonunda herkesin, yüzünden memnuniyeti okunuyordu.

"Gecikmemek yetmez!" diye bağırdı Şube Şefi. "Şahsen ben bundan böyle sekizden tam on beş dakika önce büroda olma kararı almış bulunuyorum!"

Salon alkışlara boğuldu. Muhasebe Müdürü ayağa fırlamıştı bile, bağırıyordu:

"Şube Şefi'mizin aldığı büroya gelme saatiyle ilgili kararla gurur duyuyoruz arkadaşlar. Ama daha fazlasını yapamaz mıyız? Ben daha da ileri gidip yediyi çeyrek geçe burada olalım diyorum, Allahın inayetiyle bunun da hakkından geliriz."

Şube Şefi karşılık vermeye çalıştı ama geç kalmıştı. Veznedar ikisini de bastırıp, altıda iş yerinde olmayı teklif etti.

Ben de ortaya fırladım. Onlardan arda kalır yanım mı vardı? Çıktım masanın üstüne ve saat beşi birkaç dakika geçe büroya geleceğimi söyledim. En ileri gidenin ben olduğumu düşünmüştüm ama Şube Şefi, beni masadan aşağı itip beşten birkaç dakika önce gelmeyi teklif etti. Ama o da başaramamıştı, çünkü Muhasebe Müdürü ondan aşağı kalmamak için, ondan beş dakika daha erken geleceğini söyledi. Onun da fiyakasını Satış Pazarlama Müdürü bozdu, derken Kalite Kontrol Müdürü öne geçti, ama en sonunda

kazanan Alım Satım Müdürü oldu. Saat dörtte gelmeyi teklif etti ve yarışma da böylece bitmiş oldu. Alkışlar susmak bilmiyordu.

"Baylar!" diye söze başladı Başkan, gözleri dolu dolu olmuştu. "Çalışma aşkınız bütün tahminlerimin üzerinde. Artık bu kararı uygulamak için yeni bir çalışma planı hazırlamak zorundayız. Şimdi de, ne zamandan itibaren yeni çalışma saatini uygulamaya koyacağımızı düşünelim."

Bir sonraki ayın yedisinde başlamaya karar verdik. Sonra hep birlikte ulusal marşımızı söyledik ve evlere dağıldık.

Kararlaştırdığımız gün yaklaşıyordu, herkes o güne konsantre olmuştu, herkesin niyeti gayet ciddiydi. Ayın altısında kimse işe gelmedi, böylece iyice uykumuzu alıp ertesi gün erkenden işe gelebilecektik.

Ne yazık ki sonradan, ayın yedisinin bir pazar gününe rastladığı ortaya çıktı.

Şeytan Çıkarma

Tanrıtanımaz komünist rejim sona erdi ve sonunda şirin beldemiz, ibadet merkezine yeniden kavuştu. Burası tek katlı bir yapıydı, bir zamanlar halkın kendi arasında topladığı bağışlarla inşa edilmişti. İçinde bir toplantı salonu ve çok çeşitli amaçlar için kullanılan bir sürü başka küçük odası vardı. Ama daha sonra, parti burasını kamulaştırmış ve binayı parti komitesinin toplantıları için kullanmaya başlamıştı. İşte şimdi bina, tekrar kuruluş amacına uygun olarak kullanılmaya hazırdı.

Ama daha önce, komünizm mikrobundan arınması için takdis edilmiş suyla yıkanması gerekiyordu. Sırf bu iş için gelmiş olan piskopos, o yüce zat, bu temizlik işini kendi kutsal elleriyle yaptı. Daha ilk su damlaları duvara sıçrar sıçramaz, diyalektik materyalizm yerlere akmaya başladı, pencerede bulduğu küçük bir delikten dışarı kaçtı ve bahçedeki çalıların arasına saklandı. Ardından fırının içine saklanmış olan Lenin, bacadan tırmanıp dama çıkarak ormanın içine doğru kaçtı.

Kalabalığın içinden birisi "Kovayla dök, kovayla!" diye bağırdı, büyük ihtimalle depoda yangın söndürme hortumlarının durduğunu ve onlarla bu işi çabucak yapabilecekken, kutsal suyu sadece damla damla kullanmaya iznimizin olduğunu bilmeyen kötü bir katolikti.

Lenin'den sonra içeride küçük pislikler kalmıştı, ufak Troçkiler, Stalinler falan... Ama sayıları o kadar fazlaydı ki, elimizdeki su yetmedi, komşu beldeden at arabalarıyla yeni su getirtmek zorunda kaldık. İçeride başka kötü ruh kalmamış gibi görünüyordu, fakat piskopos hâlâ huzursuzdu.

"Buralarda bir yerlerde olmalılar, hadi inip kilere bir bakalım."

O sırada bir ses duyuldu:

"Yoo, hayır! Lütfen üstüme su sıkmayın! Kendiliğimden geliyorum dışarı."

Kapıda Engels duruyordu, bir sopanın ucuna beyaz bir mendil tutturmuş, titreye titreye yürüyordu.

"Teslim oluyorum" dedi.

"İyi de..." diye karşılık verdi piskopos "Marx nerede o zaman?"

Engels cevap veremeden duvarlar sallanmaya, tavandan sıva parçaları düşmeye başladı. İnsanlar hep birden çıkışa doğru hücum etti, birkaç saniye içinde bütün bina yerle bir olmuştu.

Bu olaydan sonra, bazıları Marx'ın teslim olmak istediğini ama kilerden çıkarken kapıdan sığmadığı için kazara destekleri kırdığını iddia ettiler. Bazıları da İncil'deki Samson efsanesinde olduğu gibi, bilerek binanın temel direklerini yıktığını düşünüyorlardı. Bu da mantıklı bir teoriydi çünkü Marx'ın İncil'i okumamış olması mümkün değildi, bu efsaneyi kesinlikle biliyor olmalıydı.

Ne olursa olsun, Marx her zamanki gibi gücünü göstermişti.

İngilizce olarak "Şuradakini istiyorum!" diyen müşteri, eliyle arka tarafta duran aygırı gösteriyordu.

Tercüman olarak orada bulunuyordum. "Şuradakini istediğini söylüyor" diye tercüme ettim, karşımda durup bön bön bakan seyise.

"Olmaz, çoktan satıldı o."

"Nereden çıkarıyorsun. Ben daha satılmadım" diye itiraz etti at. Hem de bizim anadilimizde.

Müşteri olanları anlayamamıştı:

"Ne söyledi?" diye sordu.

"Önemi yok..." dedi seyis. "Bazen saçmalar o böyle."

"Ya onu alırım ya da hiçbirini almam." Amerikalı kararında diretiyordu. "Hem güzel bir at hem de konuşabiliyor."

Seyis beni bir köşeye çekti:

"Bak kardeşim, ben bu atı satamam, çünkü aslında bu gördüğün bir at değil."

"Nasıl yani? At değil de ne öyleyse?"

"Gizli servisin iki ajanı, at kılığında dolaşıyorlar. Generalimiz ne zaman ata binmek istese, bu ata yani bu adamlara binerdi. Senin anlayacağın, korumasız dolaşamazdı adam."

"E, peki hâlâ ne yapıyor bu adamlar burada?"

"Gizleniyorlar. Anlamadın mı, devrimden sonra gizli ajanların hayatı hiç de kolay değil."

Bu sırada, uzaktan bizi gözetleyen at müsveddesi yanımıza geldi:

"Aptallık etme!" diye çıkıştı seyise. "Bu bizim Amerika'ya gitmek için tek şansımız."

"Bu at Rumence de konuşabiliyor mu?" diye sordu Amerikalı yanımıza gelirken.

"Hayır sadece lehçe. Neden sordunuz ki?"

"Ben, Doğu Avrupa ülkelerine ekonomik yardımda bulunan bir organizasyonun temsilcisiyim. Bu atı Romanya'ya damızlık olarak göndermeyi düşünüyorum, oradaki atların kalitesini yükseltmeyi amaçlıyoruz."

"Yok, ben almayayım" diyen at müsveddesi, arkasını dönüp uzaklaştı.

Amerikalı:

"Ne dedi?" diye sordu.

Yalan söyledim.

"Birazdan gelecekmiş." Ne de olsa bu bizim aramızdaki bir konuydu.

Nehir

Nehir çok tehlikeliydi, yüzerek ya da bir salla geçmeyi deneyenlerin hiçbirisi başarılı olamamıştı. Buna rağmen hâlâ nehri geçmek isteyenler oluyordu, çünkü nehrin ulaşılmaz görünen karşı yakası herkesi kendine çekiyordu, ama sadece en cesur kişiler geçmeyi deniyordu. Yeteri kadar cesur olmayanlar da kenarda oturup iç geçirirdi:

"Ah, ne güzel olurdu, şu karşı kıyıya bir geçebilseydik."

Geçmeyi deneyenlerden biri daha boğulunca üzgün bir şekilde kafalarını sallarlar, ama bir yandan da içten içe mutlu olurlardı, çünkü bir kez daha nehri geçmenin imkânsızlığı kanıtlanmış oluyordu ve tabii onların, nehrin bu yakasında kalma kararını vermekle ne kadar haklı oldukları da.

Yine de halk, nehri geçmeyi deneyenlerle gurur duyuyordu ve onların anısına nehrin kıyısındaki en yüksek noktaya bir anıt diktiler:

"Nehri geçmeyi denemiş cesur insanların anısına."

Günün birinde nehirdeki su seviyesi düşmeye başladı. Yıllar geçtikçe nehir kurudu ve eskiden dibi görünmeyen, azgın sularıyla üstünden geçmek isteyenleri kapıp götüren nehrin yerinde, çocukların oyunlar oynadığı, tavukların kurtçuk aradığı bir çamur birikintisi kaldı. Nehri geçmeye çalışan cesur insanların anısına dikilen anıt, herkese saçma gelmeye başlamıştı, çünkü artık herkes ne zaman ve nasıl isterse nehri geçip geri gelebiliyordu. Şöyle birkaç adım atıvermeleri yeterliydi, insan bunu gözü kapalı yapabilirdi.

Peki anıtı ne yapacaktık? Elbette dibine birkaç dinamit sıkıştırıp havaya uçurabilirdik, ama böylesi çok masraflı olurdu, hadi bunu geçtik. Fakat zamanında anıtın dikilmesi hepimizi çok sevindiren, gururlandıran bir hadise olmuştu, onunla duygusal bağlar kurmuştuk. Ayrıca halkın, parasını

sokağa atmaya niyeti yoktu. Anıtın üzerindeki yazıyı değiştirmek çok daha kolay bir çözümdü. Böylece NEHRİ GEÇMEYİ DENEMİŞ CESUR İNSANLARIN ANISINA yazısı silindi ve yerine başka bir şey yazıldı:

YAŞASIN SPOR!

Köprü

Eski kredilerin akıbetini öğrenmek ve yeni krediler konusunda karar verebilmek için, gerekli reformların gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini incelemek üzere, yabancı sermaye temsilcileriyle birlikte başkentten bir de uzman geldi. İncelediler, incelediler, incelediler. Sonra uzman, ikimizin arasında kalacak bir mevzuyu konuşmak için beni yanına çağırdı.

"Bir sorunumuz var. Kredi vermesine verecekler ama yerli halkın biraz geri kafalı olması onları düşündürüyor."

"Ne geri kafalılığı efendim. Biz çok ileri görüşlüyüzdür. Hatta millet yakında bir Sex-Shop açılacağından bahsedip seviniyor!"

"Peki ya köprü?"

"Ne köprüsü?"

"Nehrin üzerine bir köprü yapılmış ama kimse kullanmıyor. Yanınızda duran köprüyü kullanmak yerine, vahşiler gibi nehrin sığ bulduğunuz yerinden karşıya geçiyorsunuz. Siz daha bir köprü nasıl kullanılır bilmezken, adamlar ekonomik gelişmeniz için size nasıl kredi versin?"

"Bu geri kafalılık değil. Köprüyü kullanmıyoruz, bu doğru, ama kullanmasını bilmediğimiz için değil. O köprü komünizm zamanında yapıldığı için kimse güvenmiyor o köprüye."

"Neden? Yapılırken malzemeden mi..."

"Yok, o yüzden değil. Köprü biraz sallanıyor ama idare eder, insanların temelden bir güvensizliği var o köprüye."

"Kapitalistlere bunu nasıl anlatırız, hadi biz anlattık diyelim, onlar nasıl anlayacaklar? Ama böyle olmaz ki, yetkili bir kişi olarak halkla biraz konuşsanız diyorum, köprüyü kullanmaya başlasınlar artık."

"Bana inanmayacaklardır. Olsa olsa komünizm sempatizanı olduğumu söylerler, o kadar."

"Eh, o zaman krediyi unutmanız lazım."

"İyisi mi siz kendiniz bize örnek olun ve köprüden geçin. Ne de olsa arabanız devlete ait, hiçbir şeyi riske atmamış olursunuz. Eğer köprünün ağırlığa dayandığını görürlerse, hiç düşünmeden arkanızdan geleceklerdir. Sizi temin ederim, nehrin sığ yerini bulup geçmeye çalışmak, düşündüğünüz kadar eğlenceli bir iş değil."

Biraz tereddüt ettikten sonra tavsiyeme uyacağını söyledi. Rahip hoparlörlerden, uzmanın köprünün üzerinden geçeceğini duyurdu. Nehrin her iki yanına akın akın insanlar doluştu. Eğer uzman, köprüye ulaşamadan bir at arabasıyla çarpışmamış olsa her şey yolunda gidecekti. Adamı hemen hastaneye kaldırdılar.

Şimdi yeni bir uzman yollamaları gerekiyor. Ama o gelene kadar kapitalistler gitti bile, kredi falan da vermediler.

Bahçede

Bahçede oturmuş, öğle yemeğini yemeden önce sakin sakin aperitiflerimizi içiyorduk. Bir ara laf döndü dolaştı, ırkçılığa geldi.

"Teolojik açıdan bakacak olursak..." dedi P., –ünlü bir vaizdir kendisi– "Irkçılık diye bir şey yok, çünkü hepimiz Âdem ve Havva'dan geliyoruz."

Tam o sırada çiçeklerin arasında bir şey haşır huşur kıpırdandı ve düzenli bir şekilde kesilmiş çimlerin üzerinden hızla uzaklaştı.

"O neydi?" diye sordum.

"Bir yılan."

"Sayın Rahip, size de garip bir şekilde gülmüş gibi gelmedi mi?"

"Hayır" dedi din adamı ve kestirip attı.

Şair

"Baylar!" diye söze başladı Başkan. "Bugüne kadar şehrimizden birçok büyük başkanlar gelip geçti ama bir tane bile büyük şairimiz olmadı."

Şube Şefi:

"Valla benden bir şey çıkmıyor, ilk satırın bile sonunu getiremiyorum, bütün duygularım buharlaştı sanki" dedi. "Tavsiye edebileceğiniz bir şey var mı?"

"Sizin ilhamınızın gelip gitmesini bekleyemeyiz efendim! Sağınız solunuz belli olmuyor. Ben taze kan istiyorum. Yok mu etrafımızda şöyle gençten birisi, bu işi becerebilecek bir delikanlı?"

"Stajyer bir çocuk var, hassas bir genç. Onu güzel bir beldemize tatile yollayalım, belki orada içinde güzel duygular uyanır, aşka gelip bir şeyler karalayıverir."

Stajyer tatilden döndüğünde yüzünün rengi biraz solmuş, gözlerinin altında da uykusuzluktan morluklar oluşmuştu. İçinde bir şeylerin kıpırdandığı açıkça görülüyordu. Ondan, kadınlar günü için bir şiir yazmasını istedik. Bir hafta sonra şiiriyle çıkıp geldi:

Yaşasın kadınlar
Birçok işe yararlar

"Fikir pek fena değil" dedi Başkan. "Ama bu çok kısa. Biraz daha genişletilmesi lazım."

Fakat delikanlı daha fazlasını yazmadı. Bundan kendimizi sorumlu tutuyorduk.

"Ona biraz yardımcı olmak lazım" diye açıkladı Başkan. "Ne de olsa onu bu işin içine biz soktuk.

"Ne demek canım? Eğer bir şey yazmıyorsa, yazmıyor demektir."

"Bir yaratıcılık krizi yaşadığı kesin."

"Çünkü keyfi yerinde." Şube Şefi'nin iddiası ilgi çekiciydi. "Sanatçıların yaratıcı olabilmeleri için önce acı çekmeleri şarttır, bunu sokakta oynayan çocuklar bile bilir. Ben onun maaşını azaltalım derim."

"Yine meseleye materyalist bir açıdan bakıyorsunuz."

"Nereden çıkarıyorsunuz böyle şeyleri, anlamıyorum. Maaşını azaltmak, onu psikolojik açıdan kesinlikle kötü etkileyecektir. Hem böylece benim maaşıma da zam yapabiliriz."

"En iyisi verem olmasını sağlamak." Muhasebe Müdürü de konuşmaya katılmıştı. "Verem şairlere hep yaramıştır. Tarihte bunun birçok örneği var."

"Olur aslında ama..." Başkan söze nasıl başlayacağını düşünüyordu. "Bu hastalık işi uzun sürer, oysa bizim zamanımız kısıtlı, halkın bir an önce yeni şiirlere ihtiyacı var. Kalkıp yanına gidelim şu adamın, bakalım neler yapıyor."

Şairi kanepeye yayılmış, keyif çatar bir halde bulduk. Sanki yumuşak yerlere böyle sere serpe uzanmanın, sonradan nasıl acılara yol açtığını bilmezmiş gibi davranıyordu.

"Nasıl, rahatın yerinde mi?" diye hileli bir soru sordu Başkan.

"Teşekkür ederim, gördüğünüz gibi pek fena değil."

"Hah işte! Ben size demedim miydim?" diye atıldı Şube Şefi. "Neden bir şeyler yazmadığına şaşmamak lazım."

Delikanlıyı tuttuğumuz gibi bir koltuğa oturttuk ve sıkı sıkıya bağladık. Önüne boş bir beyaz kâğıt koyup, eline de bir kalem tutuşturduk.

"Biz şimdi bir kahve içmeye gidiyoruz, sen burada kalıp yazacaksın. Döndüğümüzde bu kâğıdın üzerine bir şeyler yazılmış olacak, o kadar!"

Bir saat sonra geri döndük. Kâğıt hâlâ bomboştu. Çok şiddetli bir yaratıcılık krizi yaşıyor olmalıydı.

"Çok zor bir durumda..." diye iç geçirdi Başkan. "Kıçına bir raptiye saplamak en iyisi olacak sanırım. Kendine gelmesi lazım."

"Ağzına da bir mendil tıkayalım ki boş laflar geveleyip durmasın" diye ekledi Şube Şefi.

"Haklısınız. Bunun yararı dokunabilir" dedi Başkan. "Biriniz onu sıkı sıkı tutsun, ben de burnunun içine su dökeyim, bu onun aklını başına getirecektir."

Sonra bir gezintiye çıktık. Yolda bir şeyler içtik ve şişe boşalınca da, döndüğümüzde pantolonunun içine dökmek için karınca topladık.

Şube Şefi kapıda bizi sevinç içinde karşıladı:

"Yazmaya başladı! Yazıyor artık!"

"Baylar, bu ânın tadını çıkarmaya bakın." Başkan duygulanmıştı. "Şu anda benzersiz bir eserin doğuşuna tanıklık etmekteyiz. Karıncalara ihtiyacımız kalmadı artık."

Şairimiz gerçekten de bir şeyler yazıyordu. Ne yazdığını okuyabilmek için masanın başına üşüştük. Yavaş yavaş yazıyordu:

"Sizin sülalenizi..."

Gerisini getiremedi, çünkü Başkan atılıp kalemi elinden almıştı.

"Biz bunu istemiyoruz ki" dedi Başkan, üzgün bir biçimde. "Biz böyle şeyler yazmasını istemiyoruz ondan. Hem yeteneği falan da yok bu çocuğun." Kâğıdı kaptığı gibi küçük parçalara ayırdı.

Gayet normal bir biçimde dövdük adamı, ne burnuna su döktük ne pantolonundan içeri karınca boşalttık ne de başka bir şey... Böyle bir pislik için daha fazlasını yapmaya gerek yok...

Başrahip beni yanına çağırdı.

"Çarşıda yedinci ve dokuzuncu yasağa karşı gelen yeni bir dükkân açıldığı doğru mu?"

"Sex-Shop'tan mı bahsediyorsunuz?"

"Bu kâfir yuvasına ne dedikleri beni ilgilendirmiyor, sadece bunun doğru olup olmadığını öğrenmek istiyorum."

"Evet doğru sayın Başrahip."

"Peki çok insan gidiyor mu o dükkâna?"

"Öyle çok ki, inanamazsınız efendim. Çarşı dolup taşıyor, çarşının içinden şöyle bir yürüyüp geçmek imkânsız bir hal aldı."

"Tamam, o zaman bizim de rahiplerin evinin alt katında böyle bir dükkân açmamız gerekiyor."

"Nasıl yani? Bir Rahipler Evi-Sex-Shop mu açacaksınız? Ama orada satılan ürünlerin hepsi günaha hizmet ediyor!"

"Oğlum, doğaya şöyle bir baksana! Eğer doğadaki normal yaşamı örnek alırsak her şeyi günah işlemeden de yapabiliriz. Bilirsin işte, deyimler bile var bunun için, hani kumrular gibi s... Böyle şeyler işte. Onlar da aynı bizim gibi, tek istedikleri üremek ve benzeri şeyler tabii. Biz de aynı çarşıdaki gibi bir dükkân açacağız ama pornografiden kesinlikle kaçınacağız, iffetli ve sonuna kadar Hıristiyan bir dükkân olacak bizimkisi. Ve sen oğlum, iyi bir Hıristiyan olarak, benim için bu dükkânın işletmesini üstleneceksin."

"Ama niye? Çarşıda zaten böyle bir dükkân var."

"Anlamıyor musun oğlum? İnsanları sonsuz bir lanetten uzak tutmamız lazım. Çarşıdaki dükkânın akıbeti Sodom ve Gomora'nınkiyle aynı olacaktır, ama biz böyle bir dükkân açmakla sevaba girmiş olacağız. Eğer insanların böyle bir şeye kesinlikle ihtiyaçları varsa bunu gidermemiz gerekir,

günaha girmeden ve insanlarımızın ruhunu saadete kavuşturarak. Bu herkesin iyiliği için en iyi yol, herkes akın akın bize gelecektir. Bu yolla, o günahkâr dükkânın müşterilerini ellerinden almış olacağız."

Yapabildiğimin en iyisini yaptım. Bulabildiğim en iç gıcıklayıcı çiçeklerden birkaç tane satın aldım, saksıya ekip odanın içine yerleştirdim. Hatta bir kafes alıp içine de iki tane kanarya koydum, ama birbirlerinden pek hoşlanmadılar. Eh, kuşları sevişmeye zorlayacak halim de yoktu. Sonra da kasanın başına geçip müşterileri beklemeye koyuldum.

Ertesi gün Başrahip yanıma gelip:

"Eee nasıl gidiyor bakalım?" diye sordu.

"Kimse gelmedi."

"Bence bu senin hatan, baksana vitrini doğru düzgün dekore etmeyi başaramamışsın."

"Ne koyabilirim ki vitrine? Yani en azından hizmetçiniz Maryschka'yı kullanmama izin verseniz diyorum..."

"Anlamadım! Ne yapacaksın Maryschka'yla? Yoksa..."

"Yok canım. Yanlış anladınız beni. Sadece köşede oturup örgüsünü örecek."

Fakat Başrahip benimle aynı fikirde değildi. Sonraki günlerde de dükkâna kimse gelmedi. Bir hafta sonra da görevimden istifa ettim. Sadece Rahipler Evi-Sex-Shop'taki işimi bırakmakla kalmadım, aynı zamanda kiliseyi de terk ettim. Çarşıdaki dükkânı genişletmeye karar vermişlerdi ve yeni personel arıyorlardı, ben de gidip başvurdum.

Buradaki işim kolay ve çok ilginç. Ama hepsinden önemlisi: Burada insanların bana gerçekten ihtiyacı olduğunu hissediyorum.

Bratislava'ya giden trenin içine, insanlar balık istifi doluşmuşlardı, oturacak bir tek yer bile yoktu. Ama insan, kafasını kullanmasını bilmeli, öyle değil mi? Kafayı kullanmayı bilmese, Kopernik bildiğimiz Kopernik olur muydu? Koridorda pusuya yattım, Çekoslavaklardan biri kompartımanından çıkıp tuvalete gider gitmez de yerini kaptım.

Adam geri geldi ve nedense benim yerimi almak istediğini söyledi.

"Rica ederim, lütfen..."

Ne yani, lütfen deyince bütün dünya ayaklarının dibine serilecek, öyle mi? Hiç hayalgücü yok bu Çeklerin, kuru bir ricayla geçiştirmeye çalışıyordu durumu. Yok yav, ben Münih'e kadar üç bavul dolusu sigarayla birlikte ayakta duracak kadar budala değilim. Hem adam yaşlıydı, zaten yakında ölecekti.

Ama orada daha fazla oturamadım. Kompartımandaki diğer şovenist Çekler, kendi yurttaşlarının tarafını tuttular ve el birliğiyle beni kompartımandan dışarı attılar.

Bir de tutmuş Polonya ile Çekoslavakya arasındaki ilişkileri olumlu yönde geliştirmekten bahsediyorlar, ben aynı şeyi deneyince de kızıyorlar, olacak şey mi bu şimdi?

Süt Sağma Parodisi

"Baylar!" diye söze başladı Başkan. "Köylere gideceğiz! Emir büyük yerden, Köy Haftası etkinlikleri çerçevesinde, köylülerimizi sığır yetiştirme ve tarım alanındaki teknolojik gelişmelerden haberdar etmemiz ve sorunlarıyla ilgilenmemiz istendi. Evet, önerilerinizi dinliyorum?"

"Onlara nasıl süt sağıldığını gösterebiliriz" dedi Muhasebe Müdürü. "Elektrikle çalışan yeni süt sağma makineleri olduğunu duydum. Bence denemeye değer. Tek sorun, bu elektronik süt sağma makinesini nereden bulacağımız."

Sekreterimiz Bayan Kasia'yı yanımızda götürüp, elektriğe bağlamaya karar verdik. Böylece elektrikle süt sağabilecekti.

Yola koyulduk. Başkan ve Bayan Kasia grubun önünde yürüyorlardı. Bir köye girdik, girer girmez de Başkan soruyu yapıştırdı:

"Sizde sığır var mı, sığır?"

"Tabii var, burası köy yeri, başka ne olacak?" dediler.

"Ya elektrik?"

"O da var."

"Tamam o zaman, getirin ineği şöyle önümüze, bir de en yakındaki prizi gösterin. Size, elektrikli süt sağma makinası sayesinde modern yollarla süt nasıl sağılır onu öğreteceğiz."

Sığırın birini getirdiler, bayağı iri bir hayvandı. Köylüler etrafımıza toplandılar, sonuçta ne çıkacağını merak ediyorlardı. Bayan Kasia'yı ait olduğu yere, bir tabureye oturttuk ve beline sardığımız kabloyu prize taktık.

"Şimdi şalteri indireceğim" dedi Başkan. "Ben elektrik verir vermez, siz de ineği sağmaya başlayacaksınız!"

Ve şalteri indirdi. Ancak Bayan Kasia'nın vücudu birdenbire öylesine kasıldı, elleri öylesine titredi ki, süt sağması imkânsız bir hale geldi. Köylüler başlarını iki yana sallıyorlardı.

"Elektrik biraz fazla kaçtı galiba" dedi Başkan. "Ya da Bayan Kasia'ya uygun voltajı tutturamadık. Bir adaptöre ihtiyacımız var."

Ama ortalıkta adaptör falan yoktu ve Bayan Kasia kendini aşağılanmış hissetmişti. Köylülerin gözündeki itibarımızı kaybetmek üzereydik. Biraz daha orada öyle çaresizce bekleseydik, köylüler modern yöntemlere olan inançlarını tamamen yitireceklerdi.

Başkan "Teknik bir arıza oldu" diyerek duruma açıklık getirdi. "Ama zararı yok, şimdi size bir inek nasıl çabucak ve kolayca sağılır göstereceğim."

Kolları sıvadı ve bizzat kendisi hayvanın yanına çöktü. Başkan'ın mükemmel bir biçimde süt sağabildiğini görünce, köylülerin ağzı bir karış açık kalmıştı. Fakat yine de bir ilerleme sağlayamamıştık.

"Ne oluyor yahu? Yoksa karşıma sütten kesilmiş bir inek mi getirdiniz?" diye soran Başkan, bir yandan alnında biriken ter damlacıklarını siliyordu. O sırada köylülerin arasından yaşlı bir tanesi bir adım öne çıktı ve hafifçe öksürüp boğazını temizledikten sonra biraz çekingen bir tavırla şöyle dedi:

"Efendim, yarım saattir sağdığınız hayvan aslında bir boğadır."

"Ah öyle mi? Kusura bakmayın." diyen Başkan, boğanın yanından kalktı ama hayvan Başkan'ı takip ediyordu.

Hep birlikte boğayı ve köylüleri öylece bırakarak, başımız önde şehre geri döndük. Aslında mesele nasıl sağdığınız değil, neyi sağdığınız.

Pazarlık

Ülkeyi baştan başa dolaştığım bir seyahat sırasında, askeri bir üssün de bulunduğu bir şehirde öğle yemeği yemek üzere mola vermiştim. Rus ordusundan teğmenin biri restorana girdi ve yanıma geldi.

"Bir tank satın almak ister misiniz?" diye sordu.

"Nerede şimdi?"

"Burada, kapının önünde."

"Bir görebilir miyim?"

"Elbette."

Restorandan çıktık. Karşı kaldırıma bir tank park edilmişti.

"Ne kadar istiyorsunuz?"

Çok komik bir rakam söyledi.

"Size bunun iki katını vermeye hazırım, ama bir tek şartla, benim için tankı Moskova'ya götüreceksiniz. Buradan sonra turist olarak oraya gideceğim, orada tankı sizden teslim alırım."

"Şimdi alsanız olmuyor mu?"

"Hayır, şu anda yolculuğum devam ediyor ve buraya arabayla geldim. Ama Moskova'da altımda araba olmayacak."

Düşünmeye başladı.

"Moskova buradan bir hayli uzak... Ayrıca bir şekilde sınırdan geçmek de gerekiyor."

"Ama istediğiniz paranın iki katını vereceğim. Yarısını şimdi, diğer yarısını Moskova'da."

İç geçirdi.

"Yola çıkmadan önce bir şeyler içsem iyi olurdu..."

Ona bir bira ısmarladım, sonra tanka atladığı gibi doğuya, memleketine doğru yola çıktı.

Elbette, Moskova'ya gideceğim falan yoktu. Ayrıca bir tanka da hiç mi hiç ihtiyacım yok.

Şair Heykeli

Adam Mickiewicz* anısına bir anıt dikmek için gereken para elimizde vardı. Ama her zamanki gibi elimizdeki hazır para, çeşitli ihtiyaçlarımız dolayısıyla kısa sürede başka yerlerde harcandı ve çabucak tükeniverdi. Ulusal şiirimizin en büyük isimlerinden Adam Mickiewicz, halkın ihtiyaçlarına karşı hassas bir insandı, yanımızda olsaydı yaptıklarımıza ses çıkartmayacağı kesindi.

Ancak devletin yüksek makamlarında görevli kişilerin huzurunda yapılacak olan şair anıtı açılış töreni için belirlenen gün yaklaşmaktaydı. Bu soruna bir çare bulmak için aramızda bir toplantı düzenledik.

"Baylar!" diye söze başladı Başkan. "Durumumuz hiç de iç açıcı değil. Ortada şiirimizin büyük bir ismi vardı, para vardı, ancak şu anda elimizde bir şair anıtı falan yok. Ne yapabiliriz? Dinliyorum..."

Gerçekten de zor bir durumdu. Kaideyi bulmak sorun değildi, meydana büyükçe bir taş yerleştirmemiz yeterdi. Ama heykeli nereden bulacaktık? Güya bronz bir heykel olacaktı ama bizim o kadar parayı bulmamız imkânsızdı. Üstüne üstlük heykeltraşa da para vermek gerekiyordu.

Küçük şehrimizde emekli bir zat vardı. Ona gittik ve:

"Şimdi sen kaidenin üzerine çıkıp Mickiewicz taklidi yapacaksın! Bu senin için bir onur, bir iltifattır. Yapman gereken tek şey yerinden kıpırdamamak, yerinden bir milimetre oynamayacaksın; esnemek, gerinmek, eğilmek, ka-

* (1798-1855) Pan Tadeusz (Lord Thaddeus) yazarı, Polonya ulusal şiirinin en büyük şairi. 1824'te tutuklanıp Rusya'ya götürüldükten sonra bir daha memleketine dönemedi. Hayatının son yıllarını, Osmanlı-Rus savaşı sırasında Polonyalı mültecileri Türk Ordusu'na katılmaları için örgütleyerek geçirdi. Kolera hastalığına kapıldığı İstanbul'da öldü. – ç.n.

şınmak da yok. Ne de olsa emekli bir adamsın, bol bol vaktin var, iş de kolay ve rahat, bak ne güzel açık havada çalışacaksın, sana vereceğimiz birkaç kuruş para da cabası..."

"Kaidenin üzerine yatsam olmuyor mu?" diye sordu ihtiyar. "Bacaklarım tutmaz oldu artık."

"Sen de çok şey istiyorsun be ihtiyar! Dua et ki, bu bir zafer anıtı değil. Öyle olsaydı, elinde palayla koşan sutyensiz bir kadın gibi durman gerekecekti."

Çok başarılı bir açılış töreni oldu. Törene katılan herkes, heykelin neredeyse canlı gibi göründüğü konusunda hemfikirdi. Uzun bir redingot, koltuk altında bir kitap, bir elinde kaz tüyünden bir kalem, diğer eliyle uzakları işaret ediyor. Başında da defne yapraklarından örülü bir taç.

Hükümet görevlilerinden biri "Çok güzel" diyerek heykeli övdü. "Çok gerçekçi. Ancak sanki yüz ifadesi şairin zekâsını gösterememiş gibi geldi bana, siz ne dersiniz?"

Bir süre her şey yolunda gitti. Adam günde sekiz saat kaidenin üzerinde tam da istediğimiz gibi duruyordu. Bacakları çok ağrıdığı zaman yolun karşısındaki kahveye gidip biraz dinleniyor, bir grup ziyaretçinin veya herhangi bir yabancının yaklaştığına dair işaretimizi alır almaz da koşup kaidenin üzerindeki yerini alıyordu. Arada sırada biraz sallansa da, ziyaretçiler bunun rüzgârdan olduğunu düşünüyorlardı. Senede bir kez tatil hakkı vardı. Böyle zamanlarda kaidenin üzerine bir plaka asıyorduk:

"Bakım çalışması yapılmaktadır."

Fakat daha sonra adam huysuzlanmaya başladı.

"Kontratımda güvercinlerle ilgili bir madde yok, ama güvercinlerle fazlaca muhatap olduğumu bilmem söylememe gerek var mı? Bu yüzden maaşıma zam yapılmasını talep ediyorum!"

İstediği zammı aldı ama bu kadarı ona yetmemişti.

"Oramı buramı çizip duruyorlar!" dedi. "Sadece kurşunkalemle veya tükenmezle yazsalar iyi, ama dün birisi üstüme çiviyle 'Zbyszek buradaydı!' yazdı."

Maaşına bir kez daha zam yaptık, ama bu da yetmedi. Gün geçtikçe istekleri çoğalıyordu.

"Mickiewicz olarak Paris'e gitmem gerek ki, orada memleketime duyduğum özlemi gösterecek yüz ifadesini çalışabileyim. İki hafta kalsam bana yeter."

Bu bardağı taşıran son damla olmuştu, adamı apar topar Moskova'ya yolladık. Sıla hasreti ne demekmiş, orada öğrenirdi.

Kahvaltı sırasında babama sordum:

"Baba, sence de büyükbabam çok fazla şey hatırlamıyor mu?"

Babam kayısı kıvamındaki yumurtasını yemeyi bıraktı.

"Ne demek istedin sen şimdi?"

"Demek istediğim, onun bizden çok daha uzun yaşamış olduğu ve hakkımızda çok fazla şey bildiği."

"Benim vicdanım rahat."

"Hadi ya! Vatanına ihanet edip komünist rejime geçen kimdi peki? O sıralarda büyükbabam yanındaydı."

"Pekâlâ, komünizme ihanet edip ihtilalcilerle birlik olan da benim öyleyse!"

"Tamam kabul ediyorum. Ama demek istediğim de bu zaten. Büyükbabam ikimiz hakkında da çok fazla şey biliyor."

"Ne yapmamı istiyorsun anlamadım ki? Büyükbabanı ortadan kaldıracak halim yok ya?"

"Ortadan kaldıralım demiyorum, ama diplomatik bir görev almasını sağlayabiliriz. Şimdiki yönetimde bazı tanıdıklarım var, onlar bu işi ayarlayabileceklerini söylediler. Sen tamam dersen hemen onlarla temasa geçeceğim."

Babamın olurunu aldıktan sonra harekete geçtim. Büyükbabamı Pernambuco'ya elçi olarak atadılar. Bir şeyler sezinlemiş olacak ki, o gün bu gündür hiç sesini çıkartmadan orada çalışıyor.

Asansör

Başkan bizi acele yanına çağırdı, yeni bir haber almıştı.

"Baylar! Çok mühim bir gelişme oldu, bundan böyle bir asansörümüz olacak."

Çok şaşırmıştık, çünkü binamız tek katlı bir binaydı.

"Haklısınız" diye sözüne devam etti Başkan. "Ama bu modernleşme hareketimizin bir parçası. Ben de sizi bu yüzden toplantıya çağırdım. Hep birlikte, bu tek katlı bina sorununa bir çare bulmamız gerekiyor."

Hepimiz derin düşüncelere daldık. Sonunda asansörü nasıl kullanacağımıza karar verdik. İşçiler de gelip bizim basit planımıza göre bir asansör inşa ettiler.

Bu işle ilgilenmesi için bir görevli atamıştık. Binaya giren herkesi asansöre bindirip bodrum katına iniyor, daha sonra da zemin kata geri çıkartıyordu. Ayrıca binayı terk edecek kişiler de önce bodruma inip sonra yukarı çıkmak zorundaydı.

Enerji tasarrufunda bulunmamız gerektiğine dair bir emir gelene kadar her şey yolunda gidiyordu. Bundan böyle asansörü yalnızca yukarı doğru kullanmak zorundaydık. Bu yüzden herkes önce merdivenlerden bodrum katına iniyor, daha sonra asansörle yukarı çıkıyordu.

İşler karışmıştı. Artık binaya giren herkes önce merdivenleri kullanıyor, orada asansörü bekliyor ve yukarı çıkıyordu. Binadan çıkacak olanlarsa asansörle aşağı inme hakkına sahipti, ama yukarı merdivenlerden çıkmak zorundaydı.

Fakat daha sonra bir emir daha geldi. Artık asansörü yalnızca üst düzey yetkililer, hamile kadınlar, özürlüler ve savaşta madalya kazanmış kişiler kullanabilecekti.

Dairemizde çalışan hamile kadın yoktu. Madalya kazanmış kimse de yoktu. Özürlülere gelince, Muhasebe Mü-

dürü'nde bir şeylerin eksik olduğundan şüpheleniyorduk, ama bunu bizden saklamayı iyi başarıyordu. Böylece asansörü kullanabilecek bir tek Başkan kalmıştı. Günün birinde asansör bozulunca bütün bu problemler ortadan kalktı.

Asıl kötü olan şey, hâlâ önce aşağı inip sonra tekrar yukarı çıkmamız; alışkanlığımızdan kurtulamadık. Merdivenleri inip çıkmak bir hayli yorucu oluyor.

Av

Kaymakamlık Genel Sekreteri, Parti İl Başkanlığı Genel Sekreteri'nin haberini sabahın erken saatlerinde aldı, o da bu haberi daha önce Parti Merkez Yönetimi Genel Sekreteri'nden almıştı. Genel Sekreter ormana öğleden sonra varabildi.

Tüm Genel Sekreterler Genel Sekreteri, ihtilalci kuvvetlere karşı koymaya çalışmanın umutsuz (telgrafında "faydasız" ibaresini kullanmıştı) bir girişimden başka bir şey olmadığını, yönetimi onlara devretmeye karar verdiğini, en iyisinin partiyi dağıtmak (tabii "daha sonraki icraatlarını kolayca gerçekleştirebilmeleri için" şeklinde ifade etmişti) olduğunu söyledi. Yönetim devir teslimi ertesi gün yapılacaktı.

Kaymakamlık Genel Sekreteri'nin ormandaki bu toplantıyla doğrudan doğruya bir ilişkisi yoktu, aslında bu haber onu pek fazla ilgilendirmiyordu. İhtilalci kuvvetlere karşı tek başına ateşle karşı vermeye hiç niyeti yoktu. Evet, elinde bir silah taşıdığı doğruydu, ama bu yalnızca bir av tüfeğiydi. Onun aklından başka türlü şeyler geçiyordu.

Ezelden beri ava meraklı biri olduğundan, daha önce birçok defalar sorumlu olduğu bölgedeki tüm ormanların derinliklerine doğru –bazen yalnız, bazen de av partisine davet ettiği diğer üst düzey yetkililerle birlikte– çeşitli geziler yapmıştı. Bu onun için pek zor değildi, fakat aslında bütün ormanlar ulusal park, dolayısıyla vahşi hayatı koruma alanı kapsamına giriyordu ve içlerinde avlanmak yasaktı. Ama Genel Sekreter, evvelden beri bu yasağa rağmen avlandığı için, kendi bölgesindeki ormanlarda vahşi hayvan falan kalmamıştı.

Ancak bir tanesi hâlâ hayattaydı! Avlanmaya değmeyecek türden birkaç hayvan dışında –tek tük bazı küçük kuş-

lar ve birkaç tane de ufak tavşan– ormanda dolaşan bir geyik kalmıştı. Tek olmasına tekti, ama bir hayli iriydi. Zaten hayatta kalabilmesinin sebebi de, Genel Sekreter'in hayvanı kendisinin beslemiş olmasıydı. Onu ancak birkaç sene sonra, büyük bir av partisiyle kutlamayı düşündüğü ellinci yaşgününde bizzat kendisi vurmak istiyordu. Eh, talihin bir cilvesiyle, ki yarından itibaren yönetimi elinden alacak kadar ciddi bir cilveydi bu, bu planından vazgeçmek zorunda kalmıştı.

Ormanın içinde daha önceden bildiği bir açıklığa doğru ilerliyordu. Orada geyiği beslediği yemlik dururdu ve geyik, neredeyse doğduğu günden beri, günün belli bir saatinde oraya gelirdi. Tek yapması gereken, oturup hayvanı beklemekti.

Açıklığa varmasına çok az bir zaman kala, sağ bacağında dayanılmaz bir acı hissetti ve o anda daha fazla yürüyebilmesinin imkânsız olduğunu anladı. Kurt kapanının dişleri kemiğine kadar saplanmıştı.

"Vahşiler! Adaletsizlik ve Anarşi!" düşünceleri kafasının içinde dolaşıyordu, gerçekten çok sinirlenmişti. Ama tam o sırada, ertesi günden itibaren bu tip şeylerden kendisinin sorumlu olmayacağını hatırladı ve hemen ardından gözlerinden acı dolu gözyaşları süzülmeye başladı.

Kaçamak

Günün birinde, gençlerimize kötü örnek olabilecek şeyleri daha iyi anlayıp, onlara bu işlerin tehlikelerini daha iyi anlatabilmek için, adı kötüye çıkmış barlardan birine gittim.

Orada, masalardan birinde, topluluğun ortasında bir kadınla birlikte oturan ve başkanımıza bir hayli benzeyen birini gördüm. O da beni görür görmez ayağa kalktı ve aceleyle tuvalete doğru seğirtti.

Gördüğüm adam bizim Başkan mıydı, yoksa değil miydi? Başkan olamazdı çünkü yanında oturduğu kadın karısı değildi, öte yandan böyle bir benzerlik de şaşılacak şeydi doğrusu.

Gerçeği öğrenmek için arkasından koştum. Tuvalete girdim, kimse yoktu. Kabinin kapısına vurdum.

Bir süre sonra içeriden birisi "Kim var orada?" diye seslendi.

"Bizimkilerden birisi."

"Hangisi?"

"Benim, ben! Beni tanıyamadınız mı sayın Başkan?"

"Burada Başkan falan yok. İşi başından aşkın bir adamım ben, o kadar."

Bu arada arkamda bir hayli uzun bir kuyruk oluşmuştu.

"Kapıyı kıralım!" dedi içlerinden birisi. "Başına bir şey gelmiş olabilir."

"Belki kendini asmıştır?"

"Benim kendimi astığım falan yok!" diye cevap geldi. "Yaşamayı seviyorum ben."

"Çık o zaman dışarı."

Ama adamın dışarı çıkmaya niyeti yoktu.

Sırada bekleyen adamlar "Hobaaa..." dedikten sonra hep birden kapıya yüklendiler.

"Tamam, tamam çıkıyorum!" dedi içerideki. "Ama bir tek şartla, sıranın en başında bekleyen kişi hariç herkesin dışarı çıkmasını istiyorum."

"O halde siz de beni tanıdınız sayın Başkan?!" diye atıldım sevinçle.

Yeni gelmiş olanlar "Kendini asan kimmiş?" diye soruyorlardı, orkestra da çalmayı bırakmıştı.

Herkes tuvaletten dışarı çıktıktan sonra kabinin kapısı açıldı ve bizim Başkan dışarı çıktı.

"Çabuk, benim yerime geçin!"

"Sadece bir selam vermek istemiştim sayın Başkan. Nasılsınız? Sevgili karınızın keyfi de yerindedir umarım."

"Bir an önce şu kabine girecek misiniz, yoksa girmeyecek misiniz?"

Amirimin emrine karşı gelemezdim, çaresiz kabine girip kapıyı kapattım.

"Baylar!" diye söze başladı Başkan. "Adam dışarı çıkmamakta ısrar ediyor, hadi kıralım şu kapıyı!"

Adamlar kapıyı omuzladıkları gibi içeri daldılar.

Evet, gördüğüm kesinlikle bizim Başkan olmalıydı.

Sinek

Sineğin biri beni rahatsız edip duruyordu. Elimin tersiyle kovalıyordum, ama inatçı sinek tekrar geri geliyor, aynı hareketler tekrarlanıp duruyordu. Sonunda sinek durdu ve:

"Bu böyle gitmez, ben şey olana kadar bekleyeceğim" dedi.

Uzaklara uçtu ve gidip ölü bir köpeğin üstüne kondu.

"Ne olana kadar?" diye sordum.

Cevap vermedi. Daha fazla üstüne gitmedim, çünkü cevabı duymaktan korkuyorum.

Şehrimizde her yıl devletin kuruluş yıldönümü şerefine bir geçit töreni düzenlenirdi. Vali, konağının balkonunda durur; halkı selamlarken, insanlar toplu bir halde geçit törenine katılırlardı. Bugüne kadar hiçbir problemle karşılaşmamıştık.

Ancak bu sene ülkemize demokrasi geldi ve ardı ardına bir sürü sorun çıktı.

Teorik olarak bu sefer halkın balkonda durması gerekiyordu ve Vali tek başına yürümeliydi. Ama bu da imkânsızdı, çünkü artık vali değildi ve yönetimde hiçbir söz hakkı yoktu.

Anlayacağınız problem, balkonda duran halkın önünde geçit töreni yapacak kimse kalmamıştı.

Yine teorik olarak halk kendi önünden kendisi yürümeliydi. Teoride kolay görünen bu iş pratikte imkânsızlaşıyordu. Bize onları temsil edecek birileri lazımdı. Böylece seçimle halk tarafından görevlendirilmiş meclis üyelerinin geçit töreninde bulunmalarına karar verdik. Sonuçta halkın egemenliğine yürekten inanmış kimseler yürüyüş yapacaklardı.

Fakat ortada bir sorun daha vardı, o da balkonun bütün halkın sığabileceği kadar büyük olmayışıydı. Planda ufak bir değişiklik yaparak, meclis üyelerini balkona koymaya ve halkın yürümesine karar verildi. Eğer meclis üyeleri gerçekten halkı temsil ediyorlarsa, halkın meclis üyelerinin önünde yürümesiyle meclis üyelerinin halkın önünde yürümesi arasında hiçbir fark yoktu.

Yıldönümü geldi çattı. Meclis üyeleri balkonda duruyorlardı. Balkonun yola yakın tarafına geçmeyi başaramayanlar kapıya yakın tarafta itişip duruyorlar; kolunun kuvvetine güvenen birkaç tanesi ise balkonun parmaklıklarında asılı durarak aşağıya bakıyorlardı. Sonunda geçit töreni başladı.

Aslında her şey yolunda gidiyordu ama balkon birdenbire çöküverdi. Geçen yıllar boyunca bakımı yapılmadığı için çürümüştü. Daha önce dayanabilmesinin sebebi, Vali'nin tek başına halkı selamlıyor olmasıydı. Ama iş demokrasinin halkı selamlamasına gelince, ağırlığa dayanamayıp çökmüştü.

Dünyanın değişmekte olduğunu inkâr etmemiz olanaksız. Fakat öte yandan geleneklerimize de sıkı sıkıya bağlıyız. Mesela halkımız ezelden beri yoksulluktan kırılırdı, şimdi de öyle. Aradaki tek fark, eskiden balkonun üzerine binen ağırlığı kolayca taşıyabilmesi, şimdi ise yenisini yapmak lazım.

Cenaze Alayı

Bir gün gezinti sırasında rastladığım bir cenaze alayına katıldım. Tek başına avare avare dolaşmaktan daha iyiydi. Kimi gömmeye gittiğimiz hakkında en ufak bir fikrim yoktu, ama ne fark eder? Biz insanlar, hepimiz büyük bir aileyiz.

Hem bilmemek değil, sormamak ayıptır. Sol tarafımda yürüyen adam da kimin öldüğünü bilmiyordu.

"Pantolonlarımı almak için kuru temizlemeciye gidiyordum. Tabutu görünce ben de alaya katılayım dedim. Şu köşeye kadar onlarla yürüyeceğim, ondan sonra sola dönmem gerekiyor."

Dönüp sağ tarafımdaki adama sordum.

"Affedersiniz, merhumu tanır mıydınız acaba?"

"Nereden tanıyacağım canım, her Allahın günü bir sürü adam ölüyor, hangi birine yetişeyim? Bankada işim vardı ama dokuza kadar açmıyorlar, ben de bunlarla vakit öldürüyorum."

İki adım önümde yürüyen üçüncü adam da, kimin öldüğünü bilmediğini söyledi.

"Ne bileyim, sade bir turistim ben. Ama şuradaki karalar giyinmiş hanımefendiye sorun isterseniz, hani şu hemen tabutun arkasından yürüyen. Bana merhumun dul eşiymiş gibi göründü, o bilmezse başka kim bilecek?"

O sırada yağmur yağmaya başladı, ben de cenaze alayından ayrıldım. Tanımadığım bir adam için ıslanmaya hiç niyetim yoktu.

Sinema Dostu

Tarihi bir film izlemek için sinemaya gittim. Aslına bakarsanız tarihi filmeleri pek sevmem, hele şu cıbıldak kadınların ortalıkta fink attığı, Roma İmparatorluğu'nu anlatan sıkıcı filmlerden hiç hazetmem. Fakat bu filmin posterinde kocaman bir giyotin resmedilmişti, kesici aletleri iş başında görmeye bayılırım. En beğendiğim filmler, insanların bir testere –elektrikli testere olursa değmeyin keyfime– ile ikiye bölündükleri, kameraya kan sıçratan filmlerdir, bunu giyotin de pekâlâ yapabilir diye düşündüm.

Filmin adı XVI. Ludwig'ti. Ludwig sıradan bir isim, kuzenimin adı da Ludwig, acaba bu adamın soyadı neydi? Bunu yazmamışlardı işte. Büyük ihtimal bu Ludwig okuma yazma bilmiyordu ve sadece ismini yazmayı öğrenebilmişti.

Filmin başları hiç de fena değildi. Ortalıkta bir sürü kılıç, kasatura, mızrak vardı ama ben giyotini bekliyordum. Tam kralın kafasını uçurmak üzereydiler ki, öküzün biri gelip önüme oturdu ve bütün ekranı kapladı.

"Lütfen kafanızı sağa ya da sola eğebilir misiniz? Hiçbir şey göremiyorum da..." dedim öküze.

Kafasını eğmek yerine, kulaklarını tuttuğu gibi kafasını alıp dizlerinin üstüne koydu. Önüm açılmıştı ama en önemli sahneyi kaçırmıştım. Bütün film boyunca beklediğim o en güzel sahneyi bu öküzün yüzünden kaçırmıştım.

Böyle adamları sinemaya sokmamak lazım.

Yanıma oturan genç adam, savaş sonrası görmeye alışık olmadığımız kadar iyi giyinmişti. Pürüzsüz bembeyaz cildi kıyafetinden de ilgi çekiciydi. Tertemiz ve bakımlıydı.

Film arasında köşeye gidip duvara yaslandım, fuayenin ortasında durup dikkatleri üzerime çekmek istemiyordum. On beş yaşımı bitireli fazla olmamıştı ve diğer gençlerden pek bir farkım yoktu: Kendimi mutsuz hissediyordum.

Adam yanıma geldi, ama çok yakın durmamaya özen gösteriyordu, sırtını duvara dönmüştü.

"Güzel film, değil mi?" dedi.

Sinemaya ikinci, hadi bilemedim üçüncü gidişimdi. O da, kendisi gelemediği için biletini bana veren bir arkadaşımın sayesindeydi. Sevgilisiyle birlikte bir dans partisine gideceklerı için biletini bana vermiş, öbür bileti de geri iade etmişti. Benim bir sevgilim yoktu ve –yanıp tutuşmama rağmen– hâlâ bakirdim.

"Evet öyle" diye yanıtladım.

"Evet, belki de öyle..."

Sigarasını yere atıp üstüne bastı. Bir tane daha yaktı, ancak hemen sonra onu da yere atıp söndürdü. Filtreli, uzun, açık krem renkli sigaralardan içiyordu. Bu tip sigaraları daha önce sadece küçük bir çocukken görmüştüm, savaştan önce, Ludwig Amca bizi ziyarete geldiği zamanlar. Gong çaldı ve tekrar salona döndük.

Filmin ikinci yarısını seyrederken, adam aklıma bile gelmedi. Hem o zamanlar her şey üzerine ayrıntılı bir şekilde düşünecek kadar büyümemiştim, dünya benim için keşfedilmemiş bakir topraklardan ibaretti, sanki her şey etrafımda uçuşuyordu ve ben onları yakalayıp ne olduklarını anlamak zorundaydım.

Film bitti, usulen alkışlayıp teker teker salonu terk etmeye başladık.

"Trenim saat birde kalkacak" dedi. "Daha önce gidip bir yerlerde akşam yemeği yiyeceğim. İstersen birlikte gidelim, ne dersin? Ben ısmarlıyorum."

Hayatımda kaç defa Tahiti'ye gittiysem, bir restorana da o kadar gitmiştim. Elbette ikisine de gitmek isterdim.

"Casanova'da yiyelim."

Casanova, o zamanların Krakov'undaki en lüks cadde olan Florianska Caddesi üzerinde bir lokaldi. Yani benim için Tahiti'den daha fazla önem taşıyordu.

Nasıl olup da masanın başına kadar geldiğimizi hatırlamıyorum, çünkü kendimi bir rüya aleminde gibi hissediyordum. Masamız ara katta, duvar kenarındaydı. Arkasını duvara vererek oturdu. Aşağıya bakınca bütün salonu görebiliyordum, ortada büyük bir dans pisti vardı.

Siparişi alan garson "Önden bir votka arzu eder miydiniz?" diye sordu.

"Hayır."

Garson gülümseyerek biraz öne doğru eğildi:

"Efendim elimizde 'Baczewki' bulunur..."

'Baczewki' Lemberg'de üretilen ünlü bir votka markasıydı, tabii Yalta'da alınan kararlarla Lemberg, Sovyetler Birliği'ne katılınca ortada firma falan kalmamıştı. Casanova hâlâ yerli yerindeydi, ama o da iki sene sonra Polonya'daki her yer gibi isim değişikliğine uğrayacak ve 'Emekçi Kesimin Buluşma ve Sohbet Etme Yeri' olacaktı. O zamanlar Casanova'nın müşteri kitlesi hâlâ serbest meslekle uğraşan anti-sosyalist kişilerden oluşuyordu.

"Hayır."

"Çok memnun kalacağınıza eminim."

Adam hiçbir şey söylemeden silahını çıkarıp masanın üzerine koydu. Garson hızla yanımızdan uzaklaştı. Adam silahını alıp tekrar koltuk altındaki kılıfına koydu.

"İçki içmem de..." diyerek duruma açıklık getirdi.

Orkestra rumba çalıyor (iki sene sonra yalnızca vals ça-

lacaklardı, üstelik çek valsı), güzel, alımlı bayanlar yakışıklı erkeklerle dans ediyorlardı. Aynı Tahiti'de olduğu gibi. Peki tabancanın burada işi neydi?

"Rusya'da bile içki içmedim ben."

Beni cildinin beyazlığından çok yüzünün ifadesizliği ürkütüyordu.

Bizzat lokalin müdürü yanımıza gelip her şeyin istediğimiz gibi olup olmadığını sordu ve başka bir arzumuz varsa kendisine iletmemizi rica etti. Hemen ardından üç tane garson başımıza üşüştü. Daha önce bize 'Baczewki' öneren garsonun elleri titriyordu.

"Ye."

Yedim, ama ne olduğunu bilmiyorum, büyük ihtimalle bir "Kotlett de volaille" yemiştim. Adam fazla yemiyordu, konuşmaya başladı.

Kendini anlatıyordu. Hayatından kısa alıntılar yaparak özgeçmişinden bahsediyordu. NKWD (Rus Gizli Servisi Okulu) okulunda geçirdiği yıllar, cephe arkasına paraşüt harekâtları, özel görevler ve tabii şu anda yaptığı iş. Hayat üzerine birkaç klasikleşmiş söz, tamamen nesnel görüşler... Birden içimde tanıdık bir his uyandı. Almanların yayınladığı Katyn Katliamı* fotoğraflarını gördüğüm zaman da içim böyle burulmuştu. Bu akıl almaz olayların içimde doğurduğu iğrenme duygusu gittikçe büyüyordu. Bu duyguyu geceleri rüyalarımda ve her pazar Krakov Postası'nın ekini okuduğumda tekrar tekrar yaşıyordum. Tahiti, gözlerimin önünde birdenbire toz duman içinde bir savaş alanına dönüşüverdi.

Aniden anlatmayı kesti, ancak ondan sonra ağzımı açıp bir iki şey söyleyebildim. Karşılaştığımızdan beri söylediğim tek anlamlı şey buydu.

* 1943 yılında Alman ordusu, Smolensk'e (Rusya) yakın küçük bir köy olan Katyn yakınlarında, 1939 yılında Kızıl Ordu tarafından tutuklanıp öldürülen 4100 Polonyalı subayın gömülü olduğu bir toplu mezar buldu. 1990 yılında bu olay doğrulanmıştır. – ç.n.

"Neden bunları bana anlatıyorsunuz?"

"Normalde kimseyle konuşmam, ama herkesin arada bir içini dökmeye ihtiyacı oluyor. Sana her şeyi anlatabilirim, bana ne zararın dokunabilir ki? Kimsin ki sen?"

Teker teker masanın üzerindeki ekmek kırıntılarını topluyordu.

"Sen bir sıfırsın."

Masanın üzerinde ekmek kırıntısı kalmamıştı.

"Bayım, genç dostunuz tatlı bir şeyler yemek isterler mi?"

Tatlı olarak ne vardı acaba? Kesinlikle lezzetli bir dondurma ya da bir "Péche Melba"... Saatine baktı.

"Şimdi berbere gitme vakti."

Sırf bir şeyler söylemiş olmak için "Berberler kapatalı çok oldu" dedim. Bir sıfır başka ne diyebilirdi ki?

"Tren garının oradaki dükkân, Varşova'ya gideceğim zaman hep açık durur."

Elini yüzünde dolaştırdı.

"Biraz yüz ve vücut masajı gibisi yoktur. Günde en az iki kez yaptırırım."

Florianska Caddesi boyunca tren garına doğru beraber yürüdük. Neden Casanova'dan çıkar çıkmaz onun yanından ayrılmadığımı bilmiyorum. Aptal olduğum için mi? Çaresizlikten dolayı mı? Yoksa bu olayın akıl almazlığı mı beni etkilemişti? Ne olursa olsun, bir an önce ondan uzaklaşmak istediğim kesindi. Casanova'dan çıktığımızdan beri tek laf etmemişti. Ağır ağır yürüyorduk, bense koşmak ve bir an önce gara varmak istiyordum.

"Treni kaçıracaksınız."

"Ben binmeden önce yerlerinden bir santim bile kımıldayamazlar."

Binaları geride bırakmış, tren garının önüne kadar gelmiştik. Önümüzde yalnızca bir cadde kalmıştı. Aniden durdu.

"Buradan sonra sen gelme" dedi.

İlk kez bana gerçekten dikkatlice baktığı hissine kapıldım. Beni baştan aşağı süzüyordu.

"Neden, isterseniz trene kadar..."

"Dönsen daha iyi olur."

"Saat çok geç değil, ben..."

"Defol! Hem de hemen!"

Arkamı dönüp adamdan uzaklaşmaya başladım. Koşmuyor, sakin sakin yürüyordum, bir kez bile dönüp arkama bakmadım. İçgüdülerim, bir daha dönüp ona bakmamamı söylüyordu ve belki de hayatımı kurtaran bu oldu. Sanırım Casanova'dan çıktıktan sonra, içinde bir sıfır için bile bu kadarının fazla olabileceğine dair bir şüphe uyanmıştı ve nihai kararını vermeden önce gözünün önünden kaybolmamın daha iyi olacağına karar vermişti.

Gelecek

Geleceğin neler getireceğini kimse bilmez derler ama kehanette bulunmamızı kimse engelleyemez, öyle değil mi? Eskiler, kuşların nasıl uçtuklarını seyreder ve başlarına gelecekleri tahmin ederlermiş. Ben de geleceğimi öğrenmeye karar verdim.

Kuşları gözlemlemek için kalkıp parka gittim. Bazıları etrafımda uçuşuyor, bazıları ağaçlara tünemiş bilgiç bilgiç etrafa bakınıyor, bazıları da çimenlerin üzerinde hoplayarak dolaşıyorlardı. Ama beni ilgilendiren sadece uçanlardı.

Başımı geriye atıp gökyüzündeki kuşları incelemeye başladım. Aradan biraz zaman geçmişti ki, alnıma şap diye bir kuş boku yapıştı. Geleceğimin nasıl olacağını gösteren bir sembol...

Bundan bir ders çıkardım elbette: Kılavuzu karga olanın burnu boktan çıkmazmış!

İsveç'e Mektup

Sevgili Bay Nobel,

Bu sene bana bir Nobel Ödülü vermenizi rica ediyorum. Ricamın gerekçesi aşağıdadır:

Ben bir kamu kuruluşunda muhasebe müdürü olarak çalışıyorum ve işimin gereği bugüne kadar birçok kitap yazdım:

Girdi Defteri, Çıktı Defteri, Bütçe adı altında bir seri ve *Genel Mizan Defteri.* Bunların dışında demirbaş sorumlusuyla birlikte *Envanter Dökümü* adlı muhteşem bir eser meydana getirdim.

Kitaplarımın hoşunuza gideceğine eminim, hepsini hayalgücümün sınırlarını zorlayarak yazdım, gülmekten kırılacağınıza garanti verebilirim, hepsi de gerçekten satirik metinlerdir.

Eğer önceden okumak isterseniz size ödünç verebilirim, fakat kısa bir süreliğine... Çünkü onları okumak isteyen başkaları da var. Özellikle de kurumumuzu kontrole gelen müfettiş, bu konuda bir hayli hevesli. Bu konuda ne kadar heyecanlı olduğunu, yan odadan duyduğum konuşmalarından anladım.

Bütün bunların bana pahalıya patlayacağını düşünüyorum. Büyük ihtimalle şu müfettiş, kitaplarımı büyük bir şevkle okuyacak, ancak beğenmeyecektir. Size bu mektubu bu yüzden yazıyorum, eğer bana ödül verirseniz onunla tüm borçlarımı kapatabilirim. Lütfen ödülü ev adresime gönderin. Postacı beni evde bulamazsa, pakedi karıma teslim edebilir. Bu konuda kendisine bir vekâletname vermiş bulunuyorum. Neyse dediğim gibi, anlattığım olaylar dolayısıyla bir avukata ihtiyaç duyabilirim ve... Bir saniye Bay Nobel, sizi biraz bekleteceğim, müfettiş şu anda içeri girdi...

...Müfettiş şimdi dışarı çıktı. Biliyor musunuz Bay Nobel, siz en iyisi bana iki Nobel Ödülü verin. Bir tanesi yetmeyecek galiba. Hayat nasıl pahalılandı bir bilseniz...

Ayı

Günümüzde hâlâ bir ayı ile beraber fotoğraf çektirmek isteyen çıkar mı acaba? Dağ başında bile olsa?

Bir zamanlar turistler, tatil beldelerinde ayılarla birlikte fotoğraflanmaya çok meraklıydı. Elbette gerçek bir ayıyla birlikte poz vermiyorlardı, fotoğrafçının yardımcısı ayı kılığına girip turistlerin yanında duruyordu.

Polonya'nın ünlü kış tatili beldelerinden Zakopane'de de, yanında bir ayıyla dolaşan bir fotoğrafçı vardı. Gün ortasında bu ikisine rastlamak mümkündü.

Günün birinde Jean Paul Sartre'ın yolu Zakopane'ye düşmüş. Ünlü fransız filozof, yolda yürürken yanlışlıkla ayının ayağına basmış.

"Pardon mösyö..." diyerek kibarca özür dilemiş.

"Mösyö senin anandır!" diye cevaplamış ayı. Biraz içkili olduğu her halinden belli oluyormuş. "Özür dilerim ayı, demen gerekiyordu. Bir de Fransız olacaksın, 'être c'est paraître'* ne demek bilmez misin?"

O an Sartre'ın beyninde bir şimşek çakmış ve o ünlü tezini ortaya atmış: Varlık, algıladıklarımızdan ibarettir!

Artık bütün dünyanın, bu tezin gerçek yaratıcısının kim olduğunu öğrenmesinin vakti geldi: Basit, entel çevreler tarafından kesinlikle tanınmayan, Zakopane'de yaşayan bir fotoğrafçı yardımcısı, bir Polonyalı...

Nedense Polonyalı zekâsının meydana getirdiği eserler hep unutuluyor.

* Fransız varoluşçu filozof Jean Paul Sartre'ın ünlü teorisi. 'Varlık, algıladıklarımızdan ibarettir' demeye gelir. – ç.n.

Baca

Çevreyi kirletip kirletmediğimizi kontrol etmek üzere bir çevre komisyonu görevlendirilmişti. Elbette kirletiyorduk, kim kirletmiyor ki? Ayrıca bizim fabrikamız ormanın tam ortasında. Doğal çevreye zarar verdiğimiz için bize çok kızacaklardı. Hangi çevreyi kirletseydik yani? Doğal olmayan çevreyi mi?

Ama birisi bize çok güzel bir akıl verdi. Komisyon üyelerinin her şeyi didik didik tetkik etmeyecekleri kesindi, bacaya şöyle bir göz atıp gideceklerdi. Biz de, onlar etrafı kontrol ederken bacanın tütmesini engellerdik ve olur biterdi. Gelip bakacaklar, bacadan çıkan kara bulutlar göremeyince gideceklerdi. Sonra tekrar bacayı faaliyete geçirecektik ve her şey normale dönecekti.

Gerçekten de öyle oldu. Komisyon üyeleri geldiler, bacayı gördüler ve bizi herkese örnek olacak temizliğimizden dolayı övdüler. Tabii ormanın isle kaplı olması onları biraz şaşırtmıştı, ama bunun bizim suçumuz olmadığı belliydi...

Ne yazık ki, hemen geri dönmek yerine ormanda bir piknik yapmaya karar verdiler. Onları ormanda birikmiş kurumun sağlıklarına zararlı olabileceği konusunda uyardık ama ısrar ettiler ve ancak akşama doğru, bir şeyler içtikten sonra yola koyuldular. Bacayı mümkün olduğu kadar çabuk faaliyete geçirdik fakat çok geç kalmıştık. Baca çalışmadığı için, karbonmonoksit zehirlenmesinden ölen kazan dairesi çalışanlarının cenaze masraflarını firmamız ödemek zorunda kaldı.

Ekoloji, yani sizin anlayacağınız çevrecilik insan hayatı için çok önemli, diyorlar. İnanmayın, ekoloji öldürüyor dostlar.

İhtiyaç

Bekleme salonunda oturmuş, çok önemli bir şahsiyetin beni huzuruna kabul etmesini bekliyordum. Askıda iki pardesü asılı duruyordu. Birisi bana, diğeri başkasına, çok önemli şahsiyetin şu anda odasında ağırlamakta olduğu kişiye aitti.

Bir doğal ihtiyacımı karşılamak için dışarı çıkmam gerekiyordu. Ama bunu yaparsam, sıramı kaçırma riskine girmiş olacaktım. Çok önemli şahsiyet benim içeri girmediğimi görünce "Nerede bu adam?" diye soracaktı.

"Dışarı çıktı" diyecekti sekreter. "Ne? Dışarı mı çıktı? Önce görüşmek için yalvarıyorlar sonra da çıkıp gidiyorlar, öyle mi? Geri gelirse, ona bir daha buraya gelmemesini söyle."

Peki bu doğal ihtiyaç gittikçe büyüyüp, insanı sıkıştırmaya başladığı zaman ne yapılır? Dışarı çıkılır, değil mi? Ne kadar erken dışarı çıkarsam, o kadar çabuk geri dönebilme ve çok önemli şahsiyetle görüşebilme şansım olurdu. Ama diğer yandan, içerideki görüşme başlayalı epey olmuştu ve her an bitebilirdi.

O halde dışarı çıkmamam gerekiyordu?

Peki ihtiyacım gittikçe daha kötü bastırırken, dışarı çıkmamayı nasıl başaracaktım?

Olsun, o baskı yapmaya devam etsindi, insanın iradesi ne güne duruyordu peki? Bu görüşme kariyerim için çok önemliydi.

Ama bu baskı...

Ben böyle kara kara düşünürken zaman geçiyordu. Ve ihtiyacım büyüdükçe benim ona yenik düşmeme kararım daha da kuvvetleniyordu.

Sonunda çalışma odasının kapısı açıldı, benden önce içeri giren adamın yerlere kadar eğildiğini gördüm, hemen arkasında da çok önemli şahsiyet duruyordu.

"Lütfen, içeri buyrun" dedi ve kapıda durup içeri girmemi işaret etti.

O an yerimden fırlayıp hiçbir şey söylemeden kapıdan dışarı koştum. Maalesef başka seçeneğim kalmamıştı.

Münakaşa

Kozmos pansiyonunda tatlı olarak bazen çikolatalı bazen de kremalı pasta bulunurdu. İki Aristo uzmanı Profesör Pyz ve Doçent Doktor Lubke arasında her Allahın günü bir tartışma çıkardı. Tartışmanın konusu, ortaya konulan tatlının her gün aynı tatlı mı, yoksa değişik tatlılar mı olduğuydu. Profesör Pyz, çikolatalı da olsa kremalı da olsa ortaya konulanın bir pasta, yani aynı tatlı olduğunu iddia ediyordu. Doçentin fikrine göreyse, pastanın çikolatalı mı yoksa kremalı olduğu ayrımı belirleyen etkendi, yani ikisi farklı tatlılardı.

Anlıyacağınız tartışma, kategoriler ya da daha iyi ifade etmek gerekirse, kategoriler ve onların arasındaki hiyerarşi üzerineydi.

Ancak bu tartışmadan bağımsız olarak, ortaya hangi tatlı konulursa konulsun sineğin biri gelip pastanın üzerine konardı. Ama ne Profesör Pyz ne de Doçent Doktor Lubke sineğe aldırış etmezlerdi. Ta ki günün birinde sinek ortadan kayboluncaya kadar.

Ben ayağa kalkıp konuşmaya başladığım sırada, profesör ve doçent günlük münakaşalarına başlamışlardı.

"Baylar, gördüğünüz gibi bugün ortada çikolatalı pasta duruyor, fakat sinek yok. Hepimiz kozmik bir düzenin parçalarıyız ve bu kozmik düzende her canlının bir görevi vardır, her gün Allahın inayetiyle yaratılmış bir sinek gelip bu pastanın üzerine konuyordu, konuyordu çünkü o da biliyordu ki pastanın üstüne oturacak birisi olmazsa olmaz. Ama ne yapalım? Sinek bugün gelmedi. Beyler oturup ağız dalaşına girişmenin zamanı değildir, bir kaosa sürüklenmekteyiz, önümüzdeki günlerin nelere gebe olduğunu kimse bilemez. Eğer böyle bir duruma düşersek, tartışmanızın da en ufak bir an-

lamı kalmayacaktır. Lütfen, tartışmanıza kozmik düzen yeniden sağlandıktan sonra devam ediniz."

Böyle dedikten sonra masanın üzerine çıktım ve pastanın üzerine oturdum.

Medeniyetten İğrenen Adam

Koridorda durmuş, camdan dışarı bakıyordum. Önümde bir doğa manzarası akıp geçiyordu, demek istediğim dümdüz tarlaların arasında ara sıra bazı ağaç kümeleri görünüyordu.

Beni A. şehrinden B. şehrine götüren bir trendeydim. Ben A. şehrinde oturuyordum ve B. şehrinde halletmem gereken önemli işlerim vardı.

"Saçmalık!" diye düşünüyordum. "Yarın, B. şehrindeki önemli işlerimi hallettikten sonra, aynı tren beni A. şehrine geri götürecek. Ama B. şehrine taşınmamın da hiçbir anlamı olmaz, çünkü o zaman da A. şehrinde halletmem gereken önemli işlerim olacak. Hangi açıdan bakarsak bakalım bu yolculuklar sadece bir yanılsamadan ibaret."

Birdenbire medeniyet midemi bulandırdı ve doğayla başbaşa kalma özlemiyle yanıp tutuşmaya başladım. En azından orada kafamı dinleyebilirdim.

Bir ara tren yavaşladı, ben de hiç düşünmeden aşağı atlayıverdim. Gözlerimin önünden vagonlar geçiyordu ve en sonuncusu da önümden geçip uzaklaşınca bir başıma kaldım. Kuş sesleri duyuluyordu, büyük ihtimalle tarlakuşları ötüşüyorlardı. Onun dışında ortalıkta sessizlik hakimdi. Medeniyetten tamamen arınmış birisi olarak yürümeye başladım. Çayırları, onlar bitince korulukları geçiyordum, onlar bitince karşıma yine çayırlar ve koruluklar çıkıyordu.

Hangi yöne gitmeliydim? Karşımda görebildiğim tek hedef, önümdeki çayırın sonundaki koruluktu. Ancak o hedefe ulaşınca tekrar bir çayır ve tekrar başka bir korulukla karşılaşıyordum.

Yere oturdum. Oturur oturmaz da çimenlerin ıslak ol-

duklarını anladım. Ama ayağa kalkamayacak kadar yorulmuştum ve pantolonum da nasıl olsa ıslanmıştı.

Sadece çayır ve korulukların arkasında uzanan ufuk çizgisine arkamı dönüp, tren yolunun bulunduğu yöne doğru bakmakla yetindim, hâlâ suyun içinde oturuyordum.

Üşüyorum, kıçım hâlâ ıslak ve hiçbir yere gidecek halim kalmadı, ama en azından o tarafta trenlerin gidip geldiğini biliyorum.

Paranoya

Bir süredir izlendiğimi hissediyorum. Nereye gitsem arkamdan birisi takip ediyor, biliyorum. Ben yürüdükçe o da peşimden geliyor, eve girince kapının önünde bekliyor. Zannediyor ki ben onu görmüyorum, ben her şeyin pekâlâ farkındayım aslında.

Peşimdekinin bir kuş olması beni pek de rahatsız etmiyor, daha açık belirtmek gerekirse beni izleyen bir Avustralya Devekuşu. Bildiğiniz gibi, sürrealizm bizim için ilginç olmaktan çıktı, alıştık artık. Beni takip etmesi bile ilginç gelmiyor bana. Bir devekuşu tarafından takip edilmek normal bir şey oldu. Beni asıl rahatsız eden, onun bir devekuşu değil de devekuşu kılığına girmiş bir başkası olabileceği şüphesi. Neden kılık değiştirsin ki? İşte bu rahatsız edici bir soru.

Bir keresinde, caddenin karşısındaki bir apartmanın kapısında durmuş beni bekliyordu. Ben de perdenin arkasından gizlice onu gözetliyordum. Kuş aniden uçarak uzaklaştı, bakın koşarak demiyorum, bariz uçuyordu hayvan. Ki bilirsiniz devekuşları uçamaz, ama bu kanatlarını açmış yavaşça gökyüzüne doğru yükseliyordu.

Kapıcı elinde bir tüfekle dışarı çıktı. Belli ki apartmanın kapısında bekleyen kuştan adama gına gelmiş ve artık bu sorunu kendi yöntemleriyle halletmeye karar vermişti. O an bir baktım ki ne göreyim, bizim devekuşu aslında bir akbabaymış.

Televizyon

Bir bayan arkadaşımı ziyarete gittim, elbette erkek arkadaşı da yanındaydı. Beraberce bir kanepeye oturmuş televizyon seyrediyorlardı.

"Ben de yanınıza oturup izleyebilir miyim?" diye sordum.

"Çok kötü bir program" diye cevapladı adam. "Zaman kaybından başka bir şey değil. Şöyle bir gezintiye çıksanız çok daha iyi edersiniz."

"Yok, ben kalayım" dedim. "Benim için ne gösterdikleri pek fark etmez."

Koltuklardan birini kanepenin yanına çektim ve üç kişi televizyon izlemeye başladık.

"Belki evden çıkarken muslukları kapatmayı unutmuşsunuzdur. Gidip bir kontrol etseniz hiç fena olmaz bence."

"İmkânsız. Banyosu olmayan bir odada kiracı olarak kalıyorum."

"Belki pencereyi açık unutmuşsunuzdur?"

"İstesem de pencereleri kapatamam zaten, çerçeveler tamamen çürümüş."

Üç kişi oturmuş televizyon seyretmeye devam ediyorduk.

"Sinemaya gitseniz sizin için daha iyi olmaz mı?"

"Yok, ben televizyonu tercih ederim."

"Sinemaya gitmek isterseniz seve seve ısmarlayabilirim!"

"Yok yok, televizyon daha iyi."

Daha bir saat yeni dolmuştu ki, televizyonda bir şey pat etti ve ekran kararadı.

"Bozuldu" dedi televizyonun sahibi olan bayan arkadaşım.

"Tamir edilemez mi yani şimdi?" diye sordum.

"Yok, bozuldu işte!" dedi adam.

"Yazık. Eh, iyi öyleyse, ben de gideyim bari."

Kalkıp yanlarından ayrıldım. Televizyon seyretmeyi çok severim. Maalesef benim televizyonum olmadığı için gidip tanıdıklarda seyrediyorum.

Siz başka bir şey mi düşünmüştünüz, bayanlar baylar?

Hata

Âşık olmuştum. Ve yaptığı her şey gösteriyordu ki, o da beni seviyordu. Anlayacağınız mutluluktan uçuyordum.

Fakat ben mutluluğu bu kadar kolay bulabileceğimden şüpheliydim. Kendimi pek beğendiğim söylenemezdi ve bir insanın bu halimle bana âşık olabileceğine de inanmıyordum.

Her şeyden çok kafamın kelliği beni rahatsız ediyordu.

Günün birinde gazetede bir ilan gördüm. Dermatoloji Enstitüsü, kel erkeklerin sorununu belli bir ücret karşılığı tedavi edebileceklerini müjdeliyordu.

Tedavi bir hayli pahalıydı ama işe yaramıştı. Sevgilimle buluşmaya giderken nasıl mutlu olduğumu size anlatamam. Artık eskisi gibi kel değildim, tam aksine gür saçlarım vardı.

Bayılıp kollarıma devrilmesini bekliyordum. Hiçbir şey söylemedi. Bir banka oturduk. Leylak kokan hoş bir mayıs akşamıydı, gökte dolunay parıldıyordu.

Bir süre ikimiz de bir şey söylemedik.

"Sende en çok neyi sevmiştim biliyor musun? Dolunayın kel kafandan yansımasını. Öyle romantik görünüyordu ki..."

O gece çabucak ayrıldık. Ertesi gün öğrendim ki, bu ayrılık temelliymiş.

Mareşal Tschajbolsan'ın Naaşı

İşe yeni başlamış bir gazeteci olarak görevlerimin arasında baskıdan yeni çıkmış, mürekkebi kurumamış gazeteyi baştan aşağı okumak, bir hata yapılmışsa ana baskıdan önce onu düzeltmek de vardı. Sene 1951, hikâyenin geçtiği yer Polonya, yani çok dikkatli olmak lazım. Bir keresinde, Stalin kelimesi yazılırken 't' yerine 'r' yazıldığını fark etmeyen meslektaşım ortadan kayboldu ve bir daha da görünmedi.

O zamanlar bana olan sadakatinden pek emin olamadığım bir kız arkadaşım vardı, beni meçhul bir kişiyle aldattığına dair şüphelerim gittikçe artıyordu ve sadece yirmi bir yaşındaki bir erkeğin hissedebileceği şiddette kıskançlık krizlerine kapılıyordum.

Kız arkadaşımın geceleri ne yaptığından haberim yoktu, çünkü ben sabahlara kadar matbaada çalışmak zorundaydım. Onun nerede ve kimlerle olduğunu düşünmekten, gazeteyi okuma işine bütün dikkatimi veremiyordum.

Ancak şafak vakti eve geliyor ve öğleden sonraya kadar uyuyordum. Uyanıkken nasıl kıskançlığım yüzünden huzursuz oluyorsam, uykuda da kız arkadaşımı düşünürken politik bir sabotaj olarak algılanabilecek bir şekilde bir baskı ya da imla hatasını gözden kaçırmış olabileceğim korkusuyla kıvranıp duruyordum. Her seferinde merdivenlerde ayak sesleri duyduğumu sanarak uyanıyor; eğer merdivenlerde gerçekten birileri varsa, her an tutuklanma korkusuyla bir süre yatakta bekliyordum.

Kendinden emin olamamak, hem korkunun hem de kıskançlığın anasıdır.

Gazetemde yayınlanan her şeyi okuyordum. Manşetin ilk harfinden başlayarak, son sayfadaki son noktaya kadar her şeyi. Tabii bu arada normalde kimsenin okumak iste-

meyeceği basın bildirilerini de okumuş oluyordum. Böylece Mareşal Tschajbolsan'la tanışmış oldum.

O sene Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nin sevgilisi Mareşal Tschajbolsan, Moskova'da hayatını yitirmişti. Cenaze töreni Kremlin'de yapılmış, sonra da naaşı özel bir trenle memleketi Moğolistan'a doğru yola koyulmuştu.

Birkaç gece sonra anladım ki, bu öyle basit bir cenaze taşıma işi değildi, aynı zamanda Sovyet ve Moğol halkları arasındaki sarsılmaz dostluğun ve emekçi kesimin onur ve birliğinin bu soylu adam sayesinde efsaneleştirilmesiydi. Trende naaşın yanı sıra, merkez komitesinden üyeler, hükümet yetkilileri, üst rütbeli subaylar ve daha küçük delegasyonlardan temsilciler bulunuyordu. Tren her şehirde duraklıyor ve böylece halk kitleler halinde gara koşup Mareşal Tschajbolsan'ın ölümünden dolayı duydukları üzüntüyü gösterme ve efsaneyi pekiştirme fırsatına kavuşuyordu.

Her gece ya da şehirlerin arasındaki mesafeye göre iki gece de bir, matbaada beni hep aynı kelimelerle başlayan bir haber bekliyordu:

"Mareşal Tschajbolsan'ın naaşını taşımakta olan tren .....'a vardı..."

Boşluğa trenin vardığı şehrin ismi yerleştirilmiş oluyordu. Değişen yalnızca şehrin ismi oluyordu. Gerisi hep aynıydı:

"...Şehir halkı garda taziyelerini sundu..." vesaire...

Ama benim hayatımda açıklığa kavuşan hiçbir şey olmuyordu. Yoksa boynuzlanıyor muydum?

Büyük ihtimalle. Emin miydim? Hayır, kesinlikle emin değildim.

Sovyetler Birliği büyük bir ülke, Moskova'dan Moğolistan'a kadar epey yol vardı, Mareşal Tschajbolsan'ın naaşını taşıyan tren, Rusya'yı ve Başkırdistan Bölgesi'ni geride bırakmıştı. Ural Dağları'nı aşarak Swerdlowsk ve Omsk'u geçmiş, Nowosibirsk'e yaklaşmaktaydı, oradan sonra önünde Baykal kıyısında, Irkutsk Bölgesi içinde Krasnojarsk'tan geçerek Kjachta boyunca uzanan uzun bir yol vardı.

İlk başlarda, saçma sapan bir şekilde hayatıma girdiği için trenden nefret ediyordum. Her akşam başka yerlere gitmeye can attığım halde mecburen matbaaya gidiyordum ve orada beni Mareşal Tschajbolsan'ın tabutunun nerede olduğuyla ilgili manasız bir haber bekliyordu. Benim o trenle ne alıp veremediğim olabilirdi ki? Ama yine de sevgilimin nerede ve kimlerle olduğunu takip etmek yerine, trenin izlediği güzergâhı ezberlemek zorundaydım. Ancak zamanla, bu yolculuğun monotonluğu benim üzerimde sakinleştirici bir etki yapmaya başladı. Bana ne olursa olsun, Mareşal Tschajbolsan'ın naaşı bir sonraki şehre ulaşıyordu ve ben naaşın orada nasıl karşılandığını biliyordum. O sıralar, hayatımda kesinliğinden emin olduğum tek şey bu yolculuktu.

Bir akşam yine Taklit Caddesi (Krakov'daki bulvara böyle deriz, çünkü Viyana'nın büyük bulvarı taklit edilerek inşa edilmiştir) üzerinden matbaaya giderken, yol kenarındaki bir bankın üzerinde Bay Meçhul ve kız arkadaşımı sarmaş dolaş bir halde gördüm. Öyle ileri gitmişlerdi ki, kırk sene sonra insanlar onların yaptığına "soft porno" diyeceklerdi. Matbaaya geç kalmamam gerekiyordu, ben de onlara görünmeden geçip gittim, böylece onurumu korumuş olmuştum, en azından görünüşü kurtarmıştım.

Matbaaya vardığımda, Mareşal Tschajbolsan'ın naaşının hedefine vardığını öğrendim. Gözlerime inanamıştım, çünkü aramızdaki ilişkinin boyutları bir hayli ilerlemişti ve ben asla ayrılmayacağımızı düşünmeye başlamıştım. Hayretler içinde haberi okuyordum:

"...Ulan-Bator halkı kahramanlarını coşkuyla karşıladı. Cenaze töreninde hazır bulunan..."

Sabahın ilk ışıklarıyla eve dönerken, kız arkadaşımla o herifi birlikte gördüğüm yere tekrar gittim, elbette bank boşalalı çok olmuştu. Çiğ düşmüş, bank ıslanmıştı ama ben yine de oturdum. Bence Mareşal Tschajbolsan onları görmemi sağlamıştı, çünkü artık ona ihtiyacım olmadığını biliyordu.

Bere

Paraşüt birliğine katılmaya karar verdim. Bu amaçla başlangıç olarak, kendime özel birlik komandolarımızın taktığı berelerden bir tane aldım.

Bereyi takmış olarak dükkândan çıkar çıkmaz, tüm bakışların bana doğru çevrildiğini hissettim. Berem dikkatlerini çekmişti. Daha önce kimse bana aldırmazdı. Ama şimdi bere sayesinde her şey tersine dönmüştü. Artık insanlar beni merakla süzüyorlardı.

Erkeklerin hepsinin yüzünden kıskançlık akıyordu, beni dikkatle incelediklerini hissediyordum, kadınlarsa işveli bir şekilde gülümsüyorlardı. Paraşüt birliğindeki kişilerin seçkin adamlar olduğunu herkes bilir, bütün ordunun en cesur en güçlü askerleri onlardır.

Aniden esen rüzgârla bere başımdan uçup gitti. Berenin peşinden koşturmaya başladım ama nefesim tıkandığı için yavaşlamak zorunda kaldım. Bere, rüzgârda savrulan sarı yaprakların arasında yuvarlana yuvarlana benden uzaklaşıyordu. Ben de peşindeydim ama her seferinde onu yakalamama az kala benden kaçmayı başarıyordu. Yeteri kadar hızlı davranamıyordum, çünkü nefes tıkanıklığının üstüne bir de bacaklarıma kramp girmişti.

Yol kenarındaki bir bankta genç bir kadın oturmuş, etrafında oynayan çocuğuyla ilgileniyordu. Beni görünce çocuğa döndü:

"Hadi oğlum, koş amcaya beresini getir."

Çocuk berenin arkasından koştu, çabucak yakalayıp bana getirdi.

Kadına teşekkür bile etmeden bereyi cebime sokuşturduğum gibi, oradan koşar adım uzaklaşmaya başladım.

Nobel Ödülü

Nobel ödüllü bir şair, konuşmacı olarak şehrimize geldi. Onun gibi ünlü bir şairin küçük şehrimizi ziyaret ediyor olması, bizim için büyük bir onurdu. Hemen karşılama için söylevler hazırlandı, bir orkestra ayarlandı ve çiçeklerle bezenmiş büyük bir salonda bir yemek düzenlendi.

Yemek sırasında, büyük şair tuvalete gitmesi gerektiğini hissetti ve salondan ayrıldı. Uzun süre bekledik ancak geri gelmedi. Sonunda büyük şairin iyi olup olmadığına bakmak için, Belediye Başkanı bizzat kendisi kalkıp arkasından gitti.

Tuvaletlere bakan kadınla Nobel ödüllü büyük şairi, tuvaletin önünde tartışırlarken buldu.

"Ben bu adamı içeri almam!" diye bağırıyordu kadın. "Bozuk parası yokmuş!"

"Bakın hanımefendi, bu adamın Nobel'i var."

"Evet, kendisi de söyledi. Aslında ben bu yaşlı adamı parasız da içeri sokardım ama bana bu hastalığa kapıldığını söyledikten sonra asla, ama asla içeri sokmam onu! Ne yani diğer müşterilerime de mi aynı hastalığı bulaştırsın? Yok efendim, olmaz öyle şey! Nobeli varsa önce bir doktora görünsün, öyle umumi tuvaletlere falan da girmeye çalışmasın."

Yapacak bir şey yoktu. Nobel ödüllü büyük şair, işini çalıların orada görmek zorunda kaldı. Çalılara işemenin onun için sorun olmadığını ama hakarete uğradığı için üzüldüğünü söyledi.

Şair şehrimizden ayrıldıktan sonra kadının görevine son verildi. Şimdi aynı yerde üniversite mezunu genç bir adam çalışıyor, eğitimli bir çocuk, Nobel'in ne anlama geldiğini biliyor. Ama şehrimize bir daha Nobel ödüllü birisi gelir mi? İşte o bilinmez!

Defter

Okula başlarken kendime bir defter aldım. Çok güzel bir defterdi: Parlak bir kapağı ve kusursuz sayfaları vardı. İlk sayfayı açtım ve "TANRININ ADIYLA..." yazdım.

Arkadaşım kendisine basit bir defter almıştı: Gri bir kapak, orta kalite sayfalar. İlk sayfayı açtı ve "MATEMATİK DEFTERİ" yazdı.

Dersin ilk bir saati boyunca beraber not aldık. İkinci saatte o tek başına yazıyordu. Ben yazmayı bırakmıştım, çünkü matematik benim için çok sıkıcıydı.

Sonraki derslerin bazılarında not aldım, bazılarında hiçbir şey yapmadım. O andaki ruhsal durumuma bağlıydı.

Arkadaşım bütün derslerde düzenli bir şekilde not alıyordu.

Bir gün fark ettim ki, kendi notlarımdan hiçbir şey anlamıyorum. Defterimi bir kenara atıp yenisini, daha güzelini aldım. İlk sayfayı açtım ve "TANRININ ADIYLA, GERÇEKTEN..." yazdım.

Sonra arkadaşımdan defterini ödünç alıp, notlarını kopyalamaya başladım. Önceki derslerin notlarını yazmayı bitirmeden derslerde not tutmam imkânsızdı. Öncekileri yazmayı da bitiremezdim, çünkü derslerde not tutmam gerekiyordu. Ben de sinemaya gitmeye karar verdim.

Yıl sonu, dolayısıyla benim kesinlikle hazırlanmadığım sınavlar yaklaşıyordu. Hemen çok sert tedbirler almam gerekiyordu. Eski defterimi atıp yenisini, bulabildiğim en güzel defteri aldım ve ilk sayfasına "TANRININ ADIYLA, GERÇEKTEN, BAŞKA YOLU YOK, BU SON ŞANSIM..." yazdım.

Sonra arkadaşımdan defterini ödünç aldım ve hemen ertesi gün kaybettim. Ama zararı yok, çünkü yakında okullar tatile girecek.

*Salto Mortale**

Yolda yürürken bir apartmanın giriş katındaki pencerede asılı duran, kurşun kalemle yazılmış bir tabela gözüme ilişti:

"HER GÜN SAAT 09:00-09:30 ARASI SALTO MORTALE ATIYORUM. 18 YAŞINDAN KÜÇÜKLERE VE HARP MALULLERİNE İNDİRİMLİ. GİRİŞ SOLDAKİ KAPIDAN. ZİLE BASMADAN GİRİNİZ!"

İçeri girdim. Ortada duran yatakta yaşlı bir adam yatıyordu. Ben içeri girince kafasını yastıktan kaldırdı.

"Affedersiniz, burada bir sirk mi var acaba?"

"Evet."

"Ama bu saçmalık."

"Hiç de saçma değil. Oturun lütfen."

Yatağın tam karşısında duvara yaslanmış duran sandalyelerden birine oturdum.

"Asker misiniz?"

"Hayır."

"18 yaşından küçük müsünüz?"

"Hayır, orta yaşlı normal bir vatandaşım."

"Kusura bakmayın. Gözlüklerim olmadan pek de iyi göremiyorum. Madem normal bir vatandaşsınız, o zaman size indirim uygulayamayacağım."

"Ama..."

"Ödemeyi gösteriden sonra yaparsınız."

"Madem burası bir sirk ve bir salto mortale seyredeceğim, trapez nerede o zaman?"

"Trapeze gerek yok. Ben trapez olmadan da bir salto mortale atabiliyorum. Yatak bana yeter."

* Sirklerde trapezcilerin havada attıkları ölümcül takla, ölümcül perende. – ç.n.

Hırsla ayağa kalktım, çünkü karşımda akıl hastası birinin durduğunu düşünmeye başlamıştım.

"Oh, rica ederim, lütfen bir yere gitmeyin! Yoksa benim deli olduğumu mu düşünüyorsunuz? Alakası yok. Ne için geldiniz buraya? Bir salto mortale görmek için, değil mi? Madem bir salto mortale görmek istiyorsunuz, size bir tane göstereceğim. Sabredin biraz. Bir trapez, orkestra, palyaçolar... bunların bir önemi yok. Gördüğünüz gibi ben çok yaşlı ve kalp hastası bir adamım. Trapezciler için bir salto mortale atmak ne kadar tehlikeliyse, benim için de yataktan kalkmak o kadar tehlikeli, her defasında son denememem olabilir diye düşünüyorum, bilmem durumu anlatabildim mi?"

Tekrar yerime oturdum.

"Biraz daha bekleyelim. Belki başkaları da gelir."

Sessizce oturup bekledik.

"Hadi artık, başlama vakti geldi."

Ona yardım etmek için ayaklandım. Bir el hareketiyle reddetti.

"Tek başıma yapabilirim. Siz hiç sirkte seyircilerin kalkıp akrobatlara yardım ettiklerini gördünüz mü?"

Gözlerimi kapadım. Tekrar açtığımda adam soluk soluğa yatağın kenarında duruyordu.

"Voilà!" dedi ve hafifçe eğilip selam verdi.

Yerimden fırladım, masanın üzerine parayı koyduğum gibi merdivenlere doğru koşmaya başladım.

"Ya alkış? Nerede benim alkışım?" diye arkamdan bağırdığını duydum.

Caddeye kendimi zor attım.

Anket

Süpermarketten yeni çıkmıştım ki, bir televizyon muhabiri yanıma yaklaşıp soruyu patlatıverdi:

"Sizce Tanrı var mı, yok mu?"

"Bir saniye bekleyin, cevap vereceğim!" dedim mikrofona doğru. "Saçlarımı kontrol edip geliyorum."

Cebimden bir tarak çıkarıp saçlarımı taramaya başladım. O an aklıma burnumun üzerinde bir sivilce olduğu geldi.

"İsterseniz profil çekimi yapalım. Bence daha iyi olacaktır" dedim kameraya dönüp.

Kamera profilimi çekecek şekilde durmaya başladım.

"Eve gidip daha düzgün bir şeyler giymeme ne dersiniz? Çok uzakta oturmuyorum. Hemen şurası benim evim olur."

Cevap vermediler. Arkamı dönüp bakınca artık orada durmadıklarını gördüm. Biraz uzaktaki bir kadınla konuşmaya başlamışlardı.

Aslında televizyon kariyerimi elimden alan kadını kenara itip, tekrar kamera karşısına geçmeye niyetim vardı ama maalesef soruyu unutmuştum, o yüzden dönüp yoluma gittim.

Sigorta

Ormanın en karanlık bölgesine yaklaştıkça, içimdeki huzursuzluk dayanılmaz derecede artmıştı. O bölgede hırsızların dolaştığı herkesçe biliniyordu.

Yolda karşıdan gelen üç adamı gördüğüm sırada, en tehlikeli bölgeyi henüz arkamda bırakmıştım.

"Siz hırsız mısınız?" diye sordum.

"Biz mi? Yok canım! Ne alakası var? Orman bekçileriyiz biz."

Rahat bir nefes aldım.

"Ama hazır yeri gelmişken belirtelim; buralarda gerçekten de tehlikeli tipler dolaşıyor. Size önerimiz, paranızı bize emanet etmenizdir. Buralarda ne olacağı belli olmaz, öyle değil mi?"

Neyim var neyim yok adamlara verdim, sonra da gönül rahatlığıyla yoluma devam ettim. Adamlardan sonra yolda kimseye rastlamadım, hırsızlardan hiçbir iz yoktu.

Olsun, ben yine de önlemimi almıştım!

Bir gün köpeğim ayak ucumda yatar, ben de gazetemi okurken, birdenbire yanı başımda bir kedinin miyavlamasıyla irkildim. Şaşırmıştım, çünkü bildiğim kadarıyla benim evimde bir kedi yoktu. Köpeğime baktım, hiç oralı olmamıştı, kediyi duymamış olduğu açıkça görülüyordu. Ama duymamış olması mümkün müydü? Hayır. Acaba duymamış gibi mi yapıyordu? Yok canım, daha neler, köpek kalkıp benimle kafa bulacak değildi ya? E, madem öyle köpeğimin rengi neden kırmızıya dönmüştü birden?

Eğer köpeğim birkaç gün sonra dolaşmaya çıktığımızda bir ağaca çevik hareketlerle tırmanmamış olsaydı, bu olayı unutabilirdim. Afallamış bir halde onu izlediğimi görünce, ağaçtan inip diğer köpeklerin yanına gitti. Ama diğer köpekler, oyun oynayacakları yerde benim köpeğime saldırdılar.

Ama bunlar kesin birer kanıt değildi. Ne de olsa köpek çok yükseğe tırmanmamıştı, ayrıca diğer köpeklerin düşmanca tavırlarının birçok sebebi olabilirdi.

Köpeğimi alıp veterinere gittim.

"Lütfen, onu muayene edin! Onun bir köpek mi yoksa bir kedi mi olduğunu bilmek istiyorum."

"Bugünlük mesaim sona erdi. Lütfen başka bir zaman gelin."

"Ne zaman?"

"Bilmiyorum, bu günlerde çok meşgulüm."

Ya adam benim deli olduğumu düşünmüştü ya da ortada bizim sandığımız gibi tek bir gerçeklik yok. Yine de bu sorunla daha fazla uğraşmak istemediğim için, köpeği satıp yerine bir maymun aldım.

Ertesi gün maymun ortalıktan kaybolmuştu. Uzun süre

aradıktan sonra hayvanı anca bulabildim. Koltuğuma oturmuş ve Hegel'in *Tinin Fenomenolojisi* kitabını okuyordu.

Kitabı bitirmesini bekliyorum, ondan sonra oturup Hegel'in görüşleri üzerine tartışabiliriz.

Tabii önce onun ben, benim de o olmadığım konusunu açıklığa kavuşturmamız gerekiyor.

Atölyenin kapısını çaldım, içeriden birisi "Girin lütfen!" diye seslendi. Epey yüksekteki tavan penceresi büyük şehrin kiriyle kaplanmış olduğundan, içeri pek az ışık sızıyordu. Duvarlardaysa pencere yoktu. Yarı karanlıkta ilerlerken bir şeye basıp kaydım, az kalsın yere kapaklanacaktım. Birisinin konuştuğunu duydum:

"Üzerine bastığınız şey hayatımın en büyük eseriydi!"

"Biraz abartmıyor musunuz üstat?"

"Kesinlikle hayır. Oturun, size nedenini açıklayayım" dedi yaşlı adam. Battaniyeye sarınmış, koltukta otıruyordu. "Gençliğimde kâinatı anlatan bir heykel yapmıştım, o zaman gelseydiniz böyle kolayca ezip geçmeniz pek kolay olmazdı. Heykel muazzam bir büyüklükteydi, bütün stüdyoyu tavana kadar kaplıyordu."

"Peki o heykele ne oldu?"

"Heykele değil, bana ne olduğunu sormanız gerekirdi. Elbette zamanla dünyaya bakış açım değişti, metafizikten gerçekçiliğe doğru kaydım ve kâinatı Marx'ın bakış açısından tekrar yorumladım. Sizin anlayacağınız biraz şekilci bir heykel yaptım, hâlâ çok büyüktü ama boyu ancak şu duvarda gördüğünüz lekelere kadardı."

"Yoksa onu da..."

"Evet, doğru tahmin ettiniz. O heykeli de yeni baştan yaptım ve adını 'İnsanlık Tarihi Dediğin Budur' koydum. Herhangi bir ideolojik görüşü yoktu. Teknik sebeplerle biraz küçük olmuştu, yeniden yaparken bir sürü parçasını atmam gerekti. Boyu ancak lekelerin altındaki şu gaz borusuna kadardı."

"Ya sonra?"

"İnsanlık, beni sonsuz ihtirasıyla hayal kırıklığına uğrattı."

"Siz de heykeli bozup yeniden yaptınız ve..."

"Yeniden yapacak bir şey kalmamıştı, eserimden arta kalanlar şu gördüğünüzden ibaret."

"Kusuruma bakmayın ama ben bir şey göremiyorum."

"Biraz arayın o zaman."

Yere çömelip karanlıkta el yordamıyla mermerden yapılma ufacık bir küre buldum.

"Eserinizin ismi nedir acaba?"

"Ping-Pong'un Onuru Üzerine Bir Etüd."

Ayağa kalktım.

"Röportaj için çok teşekkür eder ve başarılarınızın devamını dilerim."

"Teşekküre gerek yok. Benim için bir zevkti" dedi üstat sakince.

Antoni

Bu sene haziran ayının on üçüne rastlayan vaftiz günümü kutlamamaya karar verdim, 13 Haziran, Antoni Günü. Ama nasıl olup da kutlamamayı başaracaktım? Tanıdıklara haber vermesem bile evime gelip beni yemeye, içmeye, şarkılar söylemeye zorlayacaklar, masrafları da benim üstüme yıkacaklardı. Acaba kendimi eve mi kilitleseydim? Kapıdan olmazsa bacadan girerlerdi. Hasta numarası yapsam, beni tuttukları gibi ayağa kaldırır zorla ispirto içirirlerdi. Beni ancak bir mucize kurtarabilirdi.

13 Haziran günü daha şafak sökmeden gizlice evden çıktım ve ormanın derinliklerine doğru yol almaya başladım. Yanıma yiyecek bir şeyler ve lazım olabileceğini düşündüğüm birkaç küçük eşya almıştım. Binbir mucizesiyle büyüleyici doğa etrafımı sarıp sarmalamıştı. Güneş, kuşlar, yeşillik beni kucaklıyordu ve hepsinden önemlisi insanlardan en ufak bir iz yoktu. Hayatımın ilk sağlıklı, rahat ve dört başı mamur isim gününü yaşıyordum.

Saat dokuz sularında koyu mavi elbisesi lime lime olmuş, zayıf, sakalı bir karış uzamış bir adama rastladım. Hemen kendini tanıttı.

"Merhaba, benim adım Robert, yedi haziran, memnun oldum. Sizin adınız? Bogumil?"

"Hayır, benim adım Antoni, on üç haziran. Bogumil günü on hazirana rastlar."

"Demeyin! Demek ayın on üçü oldu bile? Bu kadar uzun zamandır burada olduğumu bilmiyordum. Ne dersiniz, artık eve dönme vakti gelmiş midir?"

"Büyük ihtimalle sizin için tehlike geçmiştir, artık insanlar benimle, yani Antoni ile meşgul olmaya başladılar bile."

"Ah, neredeyse unutuyordum. İsim gününüz kutlu olsun

efendim, nice senelere. Yanınızda içecek bir şey var mı? Ağaçları ısırıp içlerindeki alkolü emmeyi denedim ama başarılı olamadım."

"Teşekkür ederim" dedim asık bir suratla. "Elbette yanımda içecek bir şeyler var, ama pek fazla değil. Biraz gecikmeli de olsa ben de sizin isim gününüzü kutlarım..."

Öğlene doğru başka Antonilere rastladık ve kısa zamanda küçük bir grup oluverdik. Robert de bizimle gelmişti.

Ormanın yaşlı bekçisi, Antonilerin çoğunlukla ormanın ortasındaki gölün kıyısında toplandıklarını söyledi. Gerçekten de göle biraz yaklaşınca rüzgâr kulaklarımıza o bildik "Yüz yıl yaşa sen Antoni, yüz yıl yaşa!" şarkısının dizelerini ulaştırdı. Orada büyük bir Antoni grubuyla karşılaştık, aşağı yukarı yirmi Antoni ateşin başında toplanmışlardı. Peygamber çiçeğini kaynatıp schnaps* elde etmeyi başarmışlardı. Robert'in gözleri ışıldamaya başlamıştı.

"Eh, o zaman ben biraz daha sizin yanınızda kalayım bari" dedi ve hemen kendine bir yer bulup oturdu.

Karşılıklı mutluluk dileklerinin, kadeh tokuşturmaların, hep beraber söylenen şarkıların ardı arkası kesilmiyordu. Hayatım boyunca bu kadar eğlenceli bir isim günü yaşamamıştım. Sayımız gittikçe artıyordu. Yaklaşık otuz kişiydik, hepimizin adı Antoni'ydi, hepimizin isim gününü birlikte kutluyorduk, yabancılar olmaksızın, Robert'i saymazsak tabii. Fakat o da artık bizden biri gibi olmuştu.

Akşama doğru birisi ortaya çıkıp bağırmaya başladı.

"Arkadaşlar, beni dinleyin! Lucjanalar göl kenarında kamp kurmuşlar, onlar da ayın on üçünde kutluyorlarmış!"

Hep bir ağızdan "Lucjana'nı öpeyim, sana bir şey olmasın!" şarkısını söyleyerek, göl kenarında Lucjanaları aramaya çıktık. Robert de bizimle geliyordu.

Bir ara kendimi kaybedip yolumu şaşırmışım, birden bir Jolanta'ya rastladım. Ne olduğunu anlamadan ayın on beşi olmuştu!

* Alman rakısı. – ç.n.

Mülteci

Deniz üzerine yaptığım araştırmalarım sırasında, herkes tarafından bilindiği gibi, Alaska ve Kamçatka arasında bulunan Bering Boğazı'na yolum düştü. Orada içinde tek bir kişinin bulunduğu küçük bir kayığa rastladık. Araştırma gemimiz yeterli yakınlığa geldiği zaman, bunun elmacık kemikleri çıkık sarışın bir adam olduğunu anladım, kesinlikle Doğu Avrupa ülkelerinden birinden geliyor olmalıydı. Yanında kartondan bir bavul ve tanımadığım bir markadan bir karton sigara vardı. Sarışın adam hırsla küreklere asılmış, batıya doğru gidiyordu.

"Hey, dostum! Kazazede misin?"

"Hayır, mülteciyim."

"Peki nereye iltica etmeyi düşünüyorsun?"

Bana, dünyadaki en basit soruyu bile bilemeyen zavallı bir adammışım gibi acıklı bir ifadeyle baktı.

"Nereye olacak, batıya!"

"Madem öyle, o zaman doğru yoldasın demektir. Bu meridyeni de geçince Kamçatka başlar, oradan sonra Sibirya gelir, sonra güzelim Sovyetler Birliği topraklarına ulaşırsın, biraz daha batıya gidersen de karşına Polonya çıkacaktır."

"Hassiktir! Fazla gitmişim!" diye bağırdı ve hemen kayığı döndürüp ters yöne doğru kürek çekmeye başladı.

Pyton Podhala

Günün birinde atlama zıplama uzmanı, büyük sporcu, uzman kişi Pyton Podhala'nın, spor kültürünü yaygınlaştırma faaliyetleri çerçevesinde şehrimizi ziyaret edeceğine dair afişler bütün duvarları kapladı. Programında çeşitli numaralar vardı, ki bunlardan biri de domates çorbasını dişlerin arasından tazyikle fışkırtma numarasıydı. Bu bizi biraz şaşırtmıştı, çünkü bunu herkes yapabilirdi. Yine de çok meraklanmıştık.

Gerçekten öğlen vakti şehrimize geldi, akşamki gösterisine başlamadan önce de bir şeyler yeyip içmek için meyhaneye gidip oturdu. Hepimiz meyhaneye doluştuk ve adamı gözetlemeye başladık. Pyton yaşlı, hatta biraz içi geçmiş, ahı gitmiş vahı kalmış bir adamdı, özel yetenekleri olduğuna dair hiçbir belirti yoktu.

"Biraz çelimsiz görünüyor..." dedi Muhasebe Müdürü. "En fazla yüz gram kaldırır* bu adam, onu da titreye titreye!"

"Bu, adamın çelimsiz olduğunu kanıtlamaz ki..." diye atıldı Şube Şefi. "Yüz gram kaldırırken titreyebilir ama elleri titrediği için, bu onun kuvvetli olmadığını göstermez. Bir yerde okumuştum: Asıl kuvvet kaslardan değil, liflerden gelirmiş."

"Aman, sen de... Bu adamda lif de yoktur..." dedi Muhasebe Müdürü, kendi görüşünde diretiyordu. "Bu yaştaki adamda ne kalır ki?"

"Olsun, tecrübesi yeter bir kere. Yemek yeyişine bir baksana şunun."

* Polonya'da halter ağırlıklarını anlatmak için gram kelimesi kullanılır. – ç.n.

Aramızda görüş ayrılığı çıkmıştı. Bazılarımız onun abartıldığı kadar büyük bir atlet olamayacağını savunuyor, diğerleri de "Neden olmasın?" diyerek karşı çıkıyorlardı. Sonunda Muhasebe Müdürü, kendisinin haklı olduğunu göstermek için harekete geçmeye karar verdi. Pyton Podhala'nın yanına gitti ve sol omzuna pek de sert olmayan bir biçimde bir şaplak yapıştırdı. Ünlü atlet, sportif faaliyetler uzmanı, hiçbir direnç göstermeden masanın altına yuvarlandı.

"Dememiş miydim ben size?" dedi Muhasebe Müdürü, haklı çıktığı için oldukça sevinmişti. "Pyton Podhala dedikleri bu muymuş?! Ben buna anca sıska Herkül derim!"

"Siz bir sanatçıya böyle mi hoşgeldin dersiniz?" diye sordu yaşlı adam masanın altından sürüne sürüne çıkarken. "Ben buraya spor kültürünü yaymak amacıyla geliyorum, sizse bana saldırıyorsunuz."

"Siz nasıl atletsiniz Pyton kuzum?" diye karşılık verdi Muhasebe Müdürü. "Amatör bir muhasebe müdürü bir vuruşta sizi yere serdi."

"Bu dediğiniz çok komik. Size yere serilmeyeceğimi kim söyledi? Ben buraya görevli olarak gelmiş bulunuyorum, anladınız mı beni? Ben devletin görevlendirdiği bir atletim, kendi isteğimle atlet ünvanı almadım. Bir de devlet dairesinde çalışan bir muhasebe müdürü olacaksınız, bilmez misiniz bu işler bizim memlekette nasıl yürür?"

Muhasebe Müdürü utanmıştı:

"Oh, çok özür dilerim efendim! Ben sizin, bu işin eğitimini almış profesyonel bir atlet olduğunuzu sanmıştım."

"Ben muhasebe öğrenimi gördüm, ama görev icabı atletlik yapıyorum. Anladınız mı?"

"Elbette, bu işleri bilirim. Keşke baştan söyleseydiniz şunu. Bunların hiçbiri başımıza gelmezdi."

Sonra bütün öğleden sonrayı, sanki kırk yıllık dostlarmış gibi tatlı tatlı sohbet ederek geçirdiler.

Çünkü bizim muhasebe müdürü, küçüklüğünde sirklerde akrobatlık yaparak yetişmişti.

Baba Yüreği

Güzel bir paskalya sabahı, özenle hazırlanmış masanın başında oturmuş babamızı bekliyorduk. Babam paskalya sofrasının tam olması için sabah erkenden kuzucuk* aramaya çıkmıştı.

Akşama doğru babam, yanında saçı sakalı birbirine karışmış bir adamla çıkageldi.

"Bir kuzucuk bulamadım ama üzülmeyin çocuklar. Bu yanımdaki bey, adının 'Koyun' olduğunu söylüyor. Öğle yemeği sırasında tanıştık ve benimle eve gelmeyi kabul etti. Onu da masaya oturtacağız ve her şey paskalya âdetlerine uygun olmuş olacak."

Annem böyle bir şeye asla izin vermeyeceğini söyledi. Babam karşı çıkıyordu:

"Sevgilim, çocukları düşün biraz... Yoksa âdetlerimizi öğrenmeden büyümelerini mi istiyorsun? Hem ayakkabılarını çıkartmasını söyleriz, olur biter."

Koyun Bey, annemin yanına gelip nazikçe eğilerek selam verdi. Sonuç olarak adamı içeri aldık, ama annem masaya oturmasına müsaade etmedi, biz de onu masanın kenarına yaklaştırdığımız sehpanın üzerine oturttuk. Annem, adamın pastamıza mikrop bulaştırmasından korkuyordu, fakat babam adamın iyice dezenfekte edildiğini söyleyerek annemi sakinleştirdi.

"Koyun Bey, siz şimdi bir iki saat burada böyle oturacaksınız, ama lütfen ayağınızı yere sürtüp durmayın, parkelerin cilasına zarar veriyorsunuz. İzninizle, boynunuza şu bulak

* Âdet olduğu üzere paskalya vakti kuzu eti yenir ve sofra alçıdan yapılma kuzu şeklinde heykelciklerle süslenir. Burada bu küçük figürden bahsediliyor. – ç.n.

otu* demetini asacağım, çocukların tamamıyla âdetlerimize uygun bir paskalya yaşamaları lazım, öyle değil mi?"

Sonunda masanın başına geçtik ve her paskalya bayramında olduğu gibi birbirimizin bayramını kutladık.

Koyun Bey, bir süre köşede sakince oturdu, ancak bir süre sonra sabırsızlanmaya başladı ve pastayı kaptığı gibi yere fırlattı.

"Ne yapıyorsunuz? Siz hiç paskalya kuzucuğunun pastayı yere attığını gördünüz mü?"

Koyun Bey, babamı yanına çağırdı ve kulağına bir şeyler fısıldadı. Babam:

"Kesinlikle olmaz" dedi. "Şu anda votka içemezsiniz."

Koyun Bey:

"Ben de giderim o zaman!" diyerek babamı tehdit etti.

"Tamam tamam, durun biraz, çocuklar için bunu yapacağım" diyen babam, adamın yanına vişne likörü dolu bir sürahi koydu. "Baba yüreği işte, dayanamıyor bir türlü!"

Bir süre sonra sürahideki likörü bitiren Koyun Bey tekrar votka istemeye başladı. Babam adama yalvarıyordu.

"Koyun Bey, lütfen biraz daha kalın. Çocuklarımın iyi yetişmeleri söz konusu, ne yapalım, vişne likörümüz de kalmadı!"

"Ne!" diye bağırdı Koyun Bey. "O zaman ben de aşağı atlarım. Bakın bu da kimliğim, ismim Koyun falan değil benim!"

Sonra da sehpanın üzerine çıktı.

Babam adam yaralama suçundan hapse girdi. Ancak bir sonraki paskalya tatilinde tahliye olacak.

* Turpgillerden, su kenarında yetişen otsu bitki, su teresi. (Nasturium officinale) – ç.n.

Sazan

Özel günler için bir sazan balığı almak lazım. Sazanı hayatta tutmak için, küvete su doldurup hayvanı yaşatmak lazım. Sazanı küvete koyup yüzdürmek için, önce küvetteki kömürü boşaltmak lazım. Kömürü koridora koyarız, sorun değil, ama o zaman patatesleri neremize sokarız? Düşündük taşındık, sonunda kayınvalidem bir çözüm buldu: Patatesleri mutfağa, kömürü koridora, sazanı da küvete koyalım, dedi. İyi ama o zaman tavşanları nereye koyarız? Onları da mutfaktan alıp başka yerde beslemek lazım. Demesi kolay, ama nerede? Tekrar düşündük ve sonunda tavşanları kömürlüğe koymaya karar verdik. Fakat kömürlükte büyükbabam yaşıyor. Büyükbabamı nereye koyarız? Televizyonun durduğu yere koyalım diyeceğim, ama o zaman televizyona bir yer bulmak lazım. Televizyonu kiracının çekyatının durduğu yere koyabiliriz, ama o zaman kiracı nerede yatacak? Onu da küvette yatırabiliriz ama orada zaten sazan var!

Ne yapsak ki? Çık çıkabilirsen işin içinden! Bayram günü geldi çattı ama biz hâlâ sazanı koyacak bir yer ayarlayamadık. Günlerce kafa patlattık ama bir çare bulamadık. Sorunun çözümü yok ki, iki ucu boklu değnek!

Bir tesadüf, hızır gibi imdada yetişti. Bir gün eve erken gelince kiracıyı benim karıyla aynı yatakta buldum, benim yerimde yatıyordu.

Bu sorunun da hallolmasıyla birlikte kömürü koridora koydum, patatesleri koridordan alıp mutfağa yerleştirdim, tavşanları mutfaktan çıkartıp kömürlüğe koydum, büyükbabamı kömürlükten çıkartıp televizyonun yerine oturttum, televizyonu da eskiden kiracının uyuduğu yere koydum.

Ya sen? diye sorduğunuzu duyar gibiyim. Sana ne olacak?

Ben mi? Ben, halihazırda bir sazan balığı almak için kuyrukta beklemekteyim, efendim!

Adalet

Nowosadecki, Mayer ve ben eski müdürün yanına gittik. Don gömlek oturmuş, yazın ortasında olmamıza rağmen sobayı yakmakla uğraşıyordu.

"Size nasıl yardımcı olabilirim?" diye sordu.

"Biz görevli olarak geldik."

"Görmüyor musunuz? Meşgulüm."

"Biz burada halkı temsil ediyoruz."

"Ben de burada halk için çalışıyorum."

"Soba yakmak halk için değil, kişisel bir uğraştır."

"Bu sobayla ne yaptığınıza bağlı" dedikten sonra bir tomar resmi belgeyi sobanın içine attı. Aynı türden kâğıtlardan koca bir yığın da sobanın yanında duruyordu. Hepsinin üzerine "Çok Gizli" damgası vurulmuştu.

"Siz burada don gömlek keyif çatıyorsunuz, bizimse halletmemiz gereken resmi bir görevimiz var."

"Toplumsal bir görev!" dedi Mayer.

"Ulusal bir görev!" diyerek tamamladım.

"Neymiş o görev?"

"Biz buraya sizi asmaya geldik."

"Nedenmiş o? Ben artık müdür değilim ki! Lütfen şu asma işini benden sonra atanacak olan müdürle halledin."

"Adam haklı" dedi Nowosadecki, Mayer'e dönerek. "Neden ona hâlâ müdür muamelesi yapıyoruz ki?"

"Alışkanlıktan olacak. Seni asmaya geldik, domuz herif, demek istemiştim."

"İşte böyle, yeteri kadar laf salatası yaptık."

"Sen, senin partin, senin hükümetin!"

"Sizin devriniz bitti artık!"

"Artık vakit geldi, ülkeye adal..."

Mayer lafını yarıda kesti. Büyük ihtimalle "Adalet" diye-

cekti, ama sonunu getiremedi. Yerde duran kâğıtlara gözü takılmıştı; daha iyi anlatmak gerekirse, oradaki dosyalardan birinin üzerindeki elyazısına diyelim.

"Burası gerçekten de çok sıcak" dedi, bu sefer sesi bir hayli endişeli çıkıyordu. "Müsaade ederseniz ceketimi çıkartabilir miyim?"

"Tabii, buyrun." Eski müdür Mayer'i anlayışla karşılamıştı. Mayer elle yazılmış dosyayı kaptığı gibi sobanın içine fırlatıverdi. Sonra da rahat bir nefes aldı.

"Belki bunu da yaksak iyi olacak!" diyen Nowosadecki, kâğıt yığınının arasından kalınca bir dosyayı çıkartmakla uğraşıyordu.

"Tabii tabii, buyrun."

Nowosadecki, alnında biriken ter damlalarını sildi. Ceketini izin istemeden çıkartmıştı.

"Ya siz?" diyen eski müdür, bana manalı gözlerle bakıyordu.

Ceketimi çıkartıp işe koyuldum. Kısa bir süre sonra aradığımı bulmuştum, yani Nowosadecki ve Mayer'i jurnallediğim dosyayı. Benim dosyam da yanıp kül olurken Nowosadecki tavana, Mayer yere bakıyordu.

"Pantolonlarınızı da çıkartmak istemez misiniz?"

"Hayır, biz de şimdi gidiyorduk zaten. Sizi işinizden alıkoymayalım."

Hep beraber dışarı çıktık. Caddeye varınca hiçbir şey söylemeden ayrıldık. Herkes ayrı yönlere doğru uzaklaştı.

İlk Uçuş

Yeni çalışmaya başlayacağım kamu dairesine ilk kez gittim. İçeride boğucu bir hava vardı.

"Arkadaşlar, müsaade ederseniz camı biraz açabilir miyim? İlkbahar aylarındayız, dışarısı sıcacık, burada havasızlıktan boğulacağız, baksanıza" diye sordum.

Cevap çok kesindi.

"Yasak!"

Susup işimi yapmaya devam ettim. Etrafıma şöyle bir bakındım, masanın üzerinde bir öbek tükürük birikintisi vardı.

"Küçük bir pencere açsak? Oradan dışarı tükürürüz..."

Bir kez daha pencere açmanın yasak olduğunu söylediler.

Sonunda dayanamayıp kimseye sormadan bir pencere açtım. Aniden müdürün kapısı çatırtıyla kırıldı, müdür paldır küldür dışarı fırladı, pencereden dışarı atladı ve uçarak uzaklaştı.

"Ne yaptın!" diye bağırmaya başladılar. "Müdürün bir kartal olduğunu, dışarı uçmasın diye pencereyi açmanın yasaklandığını bilmiyor musun?"

Nereden bilebilirdim ki? Allahtan arkasından ıslık çalarak müdürü içeri sokmayı başardık.

Ama olay sadece müdürün uçmasıyla bitmedi. Diğerleri de onu örnek alıp uçmaya başladılar, hatta pencereler kapalıyken bile. Bir keresinde camlar o kadar temizdi ki, sanki pencereler açıkmış gibi görünüyordu. Müdür yardımcısı hızla pencereye doğru koştu ve feci biçimde yaralandı, camlar kırılmıştı. Başka bir sefer, muhasebede çalışan çocuk fazla yükseldiği için ampüle değdi ve kanatları yandı. Bütün personel havada geziniyordu, sadece şoför ve ben uçamıyorduk.

Ben hariç herkes terfi ediyordu. Kendimi beceriksiz hissetmeye başlamıştım. Bende eksik olan şey yetenek miydi, yoksa uçmak alıştırmaya bağlı bir şey miydi? Evde, gözlerden uzak olduğum zaman havaya zıplayarak uçmaya çalışıyordum, ama her seferinde yere kapaklanıyordum.

Riski göze almaya karar verdim. Bürodaki pencerenin yanına gittim ve:

"Bugün hava çok güzel, uçmaya çok müsait!" dedim.

Kimsenin koşup beni tutmasına fırsat vermeden dışarı atladım ve uçmaya başladım.

Bina yapıldığından beri pencerenin altında duran kum yığını hayatımı kurtardı.

Şimdi ayağım alçıya alınmış bir halde evde oturuyor, büroya gitme özlemiyle yanıp tutuşuyorum. Başarılı bir kariyeri garanti altına alabilmek için, şu anda çalışabiliyor olmayı çok isterdim. Ah, en azından mesai arkadaşlarımı görebilseydim. Beni ziyaret etmiyorlar, ne yapayım?

Ama uçarak bana gelmelerini sağlayacak bir yol buldum. Pencereyi açıp pervazın kenarına yarım litre su ve biraz da kuş yemi koydum. Kesinlikle bana doğru uçacaklardır, kartallarım, şahinlerim benim...

Body Building

Âşık oldum. Ama aşkımı ilan edecek cesaretim yok, çünkü yakışıklı ve kadınların çekici bulduğu bir tip değilim. Vücudumu geliştirmeye karar verdim, sonra da gidip aşkıma her şeyi anlatacağım.

Vücut geliştirme, ağırlık kaldırma çalışmalarıyla yapılır. Ağırlığı baş parmağımız ve diğer parmaklar yardımıyla kavrar, pazılarımızın bir anlık kasılmasıyla sindirim borusunun hizasına kadar kaldırırız. Bu egzersizin son aşamasında biraz arkaya doğru eğiliriz, böylece omurgamıza ağırlık biner, özellikle de boyun kısmına. Eğer hareketi doğru yaptıysanız, derinden gelen bir çatırtı duyulur.

Kısa bir çalışmadan sonra bile damarlarınızdaki kan hızla akmaya, gözleriniz parıldamaya başlayacaktır.

Başlangıç olarak elli gramla başladım. Pazılarım kısa zamanda gelişti ve ağırlığı yüz grama çıkardım. Aynaya baktığım zaman vücudumdaki değişikliği fark edebiliyordum. Örneğin burnum, biraz büyümüş ve rengi kırmızıya dönmüştü. Büyük bir azimle çalışmaya devam ettim. Egzersizlerin ertesi günü kendimi çok yorgun hissettiğim zamanlarda bile antrenmanlara ara vermedim.

Sonunda hiçbir komplekse kapılmadan sevgilime açılabileceğim gün geldi çattı. Sabah spor salonuna gidip arkadaşlarla ağırlık çalışması yaptıktan sonra evine gittim. Kapının önünde durdum, bütün kaslarımı gerip hazırlık yaptıktan sonra zili çaldım.

Bu kadınları anlamak imkânsız doğrusu. Beni kabul etmedi. Belki de yanlış kapıyı çaldığım içindir?

Soruşturma

Işıklar söndü. Elektrik kesintisi, olur böyle şeyler.

"Biramı kim içti?" diye bağırdı Başkan, elektrik tekrar geldiği zaman.

Kimseden ses çıkmadı.

"Belki dışarıdan birisi..." diyerek Başkan'ı sakinleştirmeye çalıştı Bayan Jadzia. Garsonumuz olduğu için şüpheliler listesinin dışında kalıyordu, hem bir kadın olarak böyle işler için çok yufka yürekliydi.

"Kimse suçu üstlenmeyecek mi? İyi öyleyse. O zaman bir soruşturma yaparız. Bayan Jadzia, yeni bir bira lütfen."

Bayan Jadzia az sonra birayla çıkageldi.

"Şimdi sırayla birimiz dışarı çıkacak ve ışıkları söndüreceğiz. Sayın Danışman, lütfen önce sizi dışarı alalım!"

"Beyler, kaderim sizin ellerinizde" diyen Danışman dışarı çıktı.

Bayan Jadzia ışığı kapattı. Bir an karanlık, sanki sonsuza kadar sürecekmiş gibi geldi.

"Şimdi!" diye bağırdı Başkan.

Bayan Jadzia ışığı açtı. Başkan'ın bardağı boştu.

"Suçlu aramızdan biri!" dedi Başkan. "Bayan Jadzia, yeni bir bira ve sonra da ışık. Muhasebe Müdürü, lütfen sıra sizde!"

Muhasebe Müdürü fısıltıyla "Aranızdan biri o birayı içmezse vay halime!" dedi ve dışarı çıktı.

Karanlık ve sessizlik. Işık. Boş bardak.

Şüpheli sayısı gittikçe azalıyordu.

"Bayan Jadzia, aynı şeyi tekrarlıyoruz. Şube Şefi, lütfen!"

Şube Şefi bize el sallayarak ayrıldı.

"Bayan Jadzia, en baştan!"

Tekrar karanlık ve endişeli bir bekleyiş. Işık yanınca en-

dişemizin yerinde olduğunu gördük. Masada yanlızca Sayım Müdürü ve ben kalmıştık.

"Hanginiz kendi isteğiyle dışarı çıkmak ister?"

Aynı anda ayaklandık, ama Sayım Müdürü masanın altından bir çelme takarak beni geri oturttu.

"Yarın görüşürüz!" dedi, gözlerimin içine manalı manalı baktı ve elini omzuma koydu. Sandalyeye çakılıp kalmıştım. Yüz kilodan fazla geliyor olmalıydı.

"Gerçeği öğrenme vaktimiz geldi!" dedi Başkan. "Bayan Jadzia, lütfen son bir kez tekrarlayalım."

"Affedersiniz ama biramız kalmadı" dedi Bayan Jadzia. "Hepsi bu kadardı."

Kurtulmuştum. Bunu kime borçluyum bilemiyorum, Bayan Jadzia'nın bir marifeti miydi beni kurtaran, yoksa bira gerçekten bitmiş miydi?

Yine de ona bir demet çiçek göndereceğim.

*Mihrace**

İlkbaharın sonlarına doğru şehirde, Mihrace'nin dünyanın öbür ucundaki Hindistan'dan kalkıp, bizi ziyarete geleceği haberleri dolaşmaya başladı.

Mihrace'nin aklına, bizim buraları ziyaret etme fikri nereden geldi bilmiyorum. Onun yerinde ben olsam, hiç durmaz, Amerika'ya giderdim.

Bu önemli ziyaret dolayısıyla başkentten emir geldi, alkol içilmesi yasaklandı, bir an önce çevrenin düzenlenmesi ve Mihrace'nin görkemli bir şekilde karşılanması tembih edildi.

Karşılama için bizim kunduracıyı uygun bulduk, çünkü biraz Çekçe konuşabiliyordu. Ne de olsa Çekçe de bir yabancı dil. Ama nasıl olup da, Mihrace'nin kendini evinde gibi rahat hissetmesini sağlayacağımızı bilemiyorduk.

Şehre haber saldık. Evinde yılan besleyen biri varsa, karşılama töreninde kullanılması için tren garına getirecekti, Mihrace bu işe kesinlikle çok sevinirdi. Tropik topraklarda yetişmiş birisi olarak, yılanlara alışkın birisi olması doğaldı. Ayrıca kesinlikle yoga yapıyor olmalıydı. Aramızda yoga yapabilen kimse yoktu ama muhtarın kızı çok güzel perende atabiliyordu.

O büyük gün geldiğinde, bütün halk tren garına hücum etti. Sonunda tren geldi ve ne oldu dersiniz? Vagondan beyaz pelerini, altın sarısı eteği ve beyaz çoraplarıyla gerçek bir Mihrace indi. Kunduracı "Na zdar!" diye bağırdı, muhtarın kızı öne çıkıp perendesini attı ve iki görevli, daha önceden tedarik ettiğimiz iki yılanı perona saldılar. Mihrace konaklamak için eczacının evini uygun buldu.

* Sanskritçe "maharaca" kelimesinden türemiştir. Hindistan'da racadan daha büyük hükümdarlara verilen unvan. – ç.n.

Şehirde ekonomi birden canlanmıştı. Terzi gençler arasında birdenbire moda olan, beyaz kumaştan Mihrace stili şapkalar yapıyordu. Muhtar, her yönden Mihrace'yi görmek için, akın akın şehrimize gelen ziyaretçilere hizmet etmek üzere bir büfe açtı. Eczacı, Mihrace'nin yatak odasının duvarına bir delik açtı ve uykusunda Mihrace'yi gözetlemek isteyenlerden iki zloty almaya başladı.

Bütün bunlar olurken Mihrace etrafı dolaşıyor, şehrimize olan beğenisi gittikçe artıyordu. Biz nezaket icabı böyle söylediğini düşünüyor, adamı ciddiye almıyorduk.

Ta ki günün birinde Mihrace bombayı patlatana kadar... Gazeteye verdiği demeçte Mihrace şöyle söylemişti: "Burası çok hoşuma gitti. Hindistan'daki bütün mal varlığımı, fillerimi, altınlarımı vârislerime devrediyorum. Bundan sonra sizin yanınızda kalmaya karar verdim. Burada en fazla iki dönüm büyüklüğünde bir arazi satın alıp sizin yanınıza yerleşmeyi, sizinle birlikte fakir ama temiz, mutlu mesut bir hayat sürmeyi ve ölene kadar da buradan ayrılmamayı düşünüyorum.

Ve dediğini de yaptı. Kendine kışlık bir palto satın aldı ve lehçe öğrenmeye başladı.

İlk başlarda kimse adamın kılına dokunmadı ama sonunda dayanamayıp bir güzel patakladık dürzüyü!

Şimdi tekrar beklemedeyiz. Belki yine uzak ülkelerden birisi ziyaretimize gelir? Ama lütfen bu sefer normal, yani yanımızda kalmak istemeyecek biri olsun!

Tesadüfün Böylesi

Bir zamanlar çatısı sazlarla kaplı, beyaz badanalı evleriyle küçük bir köy varmış. Köyün ardında göz alabildiğine çayırlar uzanır, fakir bir dulun oğlu olan Janek, bu çayırlarda davar güdermiş.

Kaval da çalarmış Janek, bazen de gençlik ateşiyle tutuşur, uzak diyarlara uçup gitmek özlemiyle yanarmış.

Günlerden bir gün, masmavi gökyüzünde bir tayyare belirdiği sırada bir söğüt dibine uzanmış, hayaller kurmaktaymış.

Ah, demiş, ah keşke, şöyle çelikten bir kuş beni de alıp götürse!

Birdenbire ne olmuş dersiniz? Tayyare başlamış alçalmaya, bir dakika geçti geçmedi derken, tekerlekleri değmiş çayıra, biraz daha gitmiş oflaya puflaya, sonra tıs demiş durmuş bayır başında. Pilot zar zor atmış kendini aşağıya, Janek hemen koşmuş adamın yanına.

"Demirci var mı köyde, demirci?" diye sormuş pilot. "Ne güzel uçarken aniden bozuluverdi alçak motor!"

Janek bir koşu demircinin yanına varmış. Demirci işinin ehliymiş, bir saate kalmadan motor tıkır tıkır çalışır hale gelmiş. Yola çıkmadan önce pilot son bir kez Janek'ten tarafa dönmüş ve:

"Hiç şüphe yok ki, sen de göklerde gönlünce uçabilmek isterdin!" demiş.

Bunu duyan Janek, kulaklarının ucuna kadar kızarmış.

"Evet, elbette bayım" demiş kısık sesle.

Tayyereden gümbür gümbür sesler yükselmiş, sonra da uçup gitmiş. Sonra ne olmuş dersiniz? Daha ay sonu gelmeden bir postacı zavallı dulun kapısını çalmış.

Postacı muzip bir şekilde gülümsemiş, "Müjdemi isterim

Janek!" demiş. "Sana güzel haberler getirdim." Ve büyük gri bir zarfı çantasından çıkartıp çocuğa vermiş. Postacının getirdiği, Mareşal Pilsudski Pilot Okulu'ndan gönderilen bir davetiyeymiş.

Yıllar geçmiş, bir gün Janek'in çocukluğunu geçirdiği köyün üzerinden geçmesi gerekmiş. Aşağı bakmış: Küçük bir köy ve göz alabildiğince yeşillik. Küçük bir dere. Jozio, bir oğlan çocuğu, aşağıda davar gütmekte. O an motor aniden bozuluvermiş. Janek çayıra inmiş, Jozio koşarak gelmiş.

"Demirci var mı köyde, demirci?" diye sormuş Janek, Jozio'ya.

Varmış bir tane. Gelip motoru tamir etmiş. Tam yola çıkacakken, Janek çocuktan yana dönmüş ve:

"Hiç şüphe yok ki, sen de göklerde gönlünce uçabilmek isterdin!" demiş.

Jozio kıpkırmızı kesilmiş. Bir ay geçmeden muzip bir gülümsemeyle postacı gelmiş. Jozio'ya kırmızı bir zarf uzatmış. Mareşal Rokossowski Pilot Okulu'ndan bir davetiye.

Bir süre geçmiş, Jozio köyün üstünden geçiyormuş. Kazio davar güdüyormuş, motor bozulmuş. Yere inmiş. Kazio koşarak gelmiş.

"Demirci var mı?"

"Evet."

Havalanmadan önce Jozio, Kazio'ya:

"Sen de gönlünce... Ah, gerisini biliyorsun zaten..."

Acaba ne demek istemiş? Postacı Kazio'ya pembe bir zarf getirmiş. Mareşal Gomulka Okulu.

Kazio uçuyormuş, aşağıya bakmış, aşağıda Stasio. Motor. Yere inmiş.

"Şu demirci faslını geçsek olmaz mı?" diye sormuş Stasio.

"Hayır" demiş Kazio. Sonra uçup gitmiş. Acaba niyeti neymiş? Postacı Stasio'ya pembe gri çizgili bir zarf getirmiş. Mareşal Jaruzelski Okulu.

Stasio uçarak gelmiş. Aşağıda Zdzisio, çayıra inmiş, ama

birden acayip bir şey olmuş. Zdzisio bağıra çağıra kaçmaya başlamış.

"Hayır, hayır, istemiyorum, hayııııırrrrr!!!"

Kurtlar

Bu sene bayram kutlamaları için önce yemekli bir davet, ardından da ormanda at arabasıyla bir gezi düzenledik. Yemeğin nasıl olduğunu soracaksanız, bütün yiyeceklerin bayat olduklarını söyleyebilirim, ama araba gezintisi tam istediğimiz gibi oldu. Tabii bir yere kadar:

Ormanın içinden geçiyorduk, hava buz gibi soğuktu, titrek ışıklarıyla yıldızlar geceyi aydınlatıyordu, kar her yeri kaplamıştı, arabamızın yanlarına asılı ziller çalıyor, atlar tırısa kalkmış düzenli bir şekilde ilerliyorlardı, herkesin ağzı kulaklarındaydı.

Birdenbire bir uluma sesiyle irkildik, çok yüksek sesli değildi ama çok net duyulabiliyordu. Başkan'ın beti benzi atmıştı.

"Bana öyle geliyor ki kurtlar peşimizde arkadaşlar" dedi.

Yavaş yavaş keyfimiz kaçmaya başlamıştı. Böyle ıssız bir yerde başımıza gelebilecekleri düşünürken uluma tekrar duyuldu, hem de bu sefer daha yakından.

Başkan kafasını pencereden çıkarıp arabacıya bağırdı:

"Daha hızlı, daha hızlı!"

Arabacı atları kamçılamaya başladı, dörtnala gidiyorduk ama bir yararı olmadı, ulumalar daha da yakınlaşmıştı.

"Baylar..." dedi Başkan endişeli bir biçimde, "İçinizden birinin kendini kurban etmesi gerekiyor. Birisi aşağı atlayıp kendini kurtlara teslim etmeli, böylece diğerleri kurtulacaktır. Kim gönüllü olmak ister?"

Kimseden ses çıkmadı.

"Kendini kurban edenin emekli maaşına zam yapacağım ve cenaze masraflarını devletin kasasından ödeteceğim. Kimse gönüllü olmuyor mu?"

"Ben gönüllü oluyorum!" diye atıldım.

Herkes bana ağızları bir karış açık ama aynı zamanda minnettar bir ifadeyle bakmaya başladı.

"Cenaze masraflarına ihtiyacım yok, kurtlar o işi halledecektir. Ama önceden vereceğiniz bir avans hiç fena olmazdı doğrusu."

"Avansa neden ihtiyacınız olsun ki?" dedi Başkan, şaşırmıştı. "Birazdan öleceksiniz zaten."

"Evet, ama son dileğim çok sevdiğim bir şeye bakarak ölmektir."

"O zaman bana son bir kez bakın ve atlayın artık."

"Bu dünyada sizi her şeyden çok sevdiğim çok doğru sayın başkanım, ancak son ânımda yanımda olamazsınız, ama para öyle mi ya? Son saniyeye kadar onu elimde tutabileceğim. Tabii benimle birlikte atlamayı kabul ederseniz, iş değişir."

"Yok yok! Haklısınız!" diyen Başkan, elini cüzdanına attı.

Herkese veda ettikten sonra arabadan atladım. Zaten artık atlamam gerekiyordu, çünkü ulumalar hemen yanımızdan duyulmaya başlamıştı.

Arabadan gelen zil sesleri duyulmamaya başlayana kadar bekledim, sonra eve doğru yürümeye başladım.

Aslında etrafta kurt falan yoktu, o berbat yemekleri yemediğim için karnım guruldamaya başlamıştı, o kadar!

Deve

Gazetede okudum, Araplar çölde yaşar, bir yerden başka bir yere gitmek için develeri kullanırlarmış. Çölde gitmeleri gereken çok yer olduğundan dolayı, develer olmasa yaşamaları imkânsızmış.

Eğer bir devem olsaydı, hiç durmaz hemen Araplara satardım. Benim paraya ihtiyacım var, deveyle hiç işim olmaz, ama Araplar için develer çok değerli, onların işine yarar, hem deve onların yanındayken kendini benim yanımda olduğundan daha rahat hissedecektir, orada ona çok daha iyi bakarlar.

Bir devem olsaydı çoktan fark ederdim herhalde, çok büyük bir hayvan çünkü. Ama benim sadece üç adet tavuğum, bir tane de ineğim var.

Belki de bir yerlerde saklanıyordur? Her an yanı başımda bir deve bulabilirim, insan umudunu yitirmemeli, öyle değil mi? Eğer bir yere saklanmışsa onu kolayca bulurum, çünkü sırtında kocaman bir hörgücü var, hiçbir şeyden olmasa hörgücünden tanırım hayvanı.

Tavuklara bir kez daha dikkatlice bakmak için kümese gittim.

Hayır, hiçbiri deve değildi, bir kere her şeyden önce çok küçüklerdi ve hiç de kambur görünmüyorlardı.

İneği kontrol etmek için ahıra gittim. Beni görünce avazı çıktığı kadar mölemeye başladı, sonunda ona yiyecek bir şeyler getirdiğimi zannedip sevinmişti, ama o anda onu beslemek aklımın ucundan bile geçmiyordu, zihnim deve aramakla meşguldü. İnek de büyük hayvan, ama hörgücü yok. Ne olur ne olmaz diye hayvanın sırtını iyice yokladım ama hörgüçten en ufak bir iz bile yoktu.

Ahırdan çıkıp sakin kafayla düşünebilmek için, gidip bir

kütüğün üzerine oturdum. İnek inektir, tavuk da tavuk, ama acaba onlardan bir deve yapmak mümkün mü? Tavuklardan bir şey olacağı yok, ama inek fena görünmüyor. Halihazırda büyük bir hayvan zaten, tek eksiği bir hörgüç.

İnsanların nasıl kamburu çıkıyor? Abuk sabuk pozisyonlara girip kitap okudukları zaman mesela... Hemen gidip bir gazete aldım ve ineğin önüne koydum. Yalağın içine değil, özellikle altına koydum ki okumak için eğilmek zorunda kalsın. Eğer o durumda okursa kamburunun çıkacağı kesindi.

Eve geri dönüp Araplara bir mektup yazdım. Tabii lehçe:

"Sevgili Bay Arap, benim çok güzel bir devem var. Eğer satın alırsanız çok memnun kalacağınıza eminim. Bana bir avans göndermeniz mümkün mü acaba?"

Sonra da mektubu Arapçaya çevirdim. Sizin de bildiğiniz gibi Araplar soldan sağa değil, sağdan sola doğru okuyup yazarlar.

Tercüme aynen şöyle oldu:

"Acaba mü mümkün göndermeniz avans bir bana? Eminim kalacağınıza memnun çok alırsanız satın eğer. Var devem bir güzel çok benim, Arap Bay sevgili."

Ancak bir sorun vardı, adresi bilmiyordum, gazeteye bakmak için ahıra geri döndüm, belki orada Arapların adresini yazmış olabilirlerdi. Ama ben mektubu yazarken, açlıktan gözü dönen inek gazeteyi yemişti.

Mektubu gönderemedim, ama benim inek gazeteyi yeyip zehirlendiği için ertesi gün kuyruğu titretti.

Aptal bir deve yüzünden Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan oldum.

Kış Eziyeti

Her zaman olduğu gibi meyhanede buluştuk, şubat ayının ortasıydı, havanın buz gibi olduğu zamanlar yani, depo bekçisi konuşmaya başladı:

"Son zamanlarda kendimi hiç iyi hissetmemeye başladım. Her zamanki normal beyaz fareler yerine boz ayılar görmeye başladım. Şu soğuklar yüzünden olmalı."

Bundan böyle sadece sıcak bira içmesi gerektiğine karar verdik. Sebep havanın bozuk olmasıydı. Ama eğer yalnızca sıcak bira içerse etrafta ayı falan görmeyecekti. Tavsiyemize uydu. Ertesi gün tekrar buluştuk ve beyaz farelerin geri gelip gelmediklerini sorduk.

"Ah keşke!" dedi. "Ayılar kayboldu kaybolmasına ama bu sefer Afrika papağanları görmeye başladım. Düzelemedim sizin anlayacağınız."

Biranın gereğinden fazla sıcak olduğu kanaatine vardık. Ayıların yok olmasını sağlamıştı ama bu sefer tam ters etki yapmış, adamın tropik ülke papağanları görmesine yol açmıştı.

Onu bu halde yalnız başına bırakamazdık. Hele bir de soğuğun tekrar etkisini gösterip, tekrar boz ayılar görmesini sağlama tehlikesi varken.

"Bir de mantonu çıkartmadan denesek?" diye bir öneride bulunduk. "Mantonu çıkartmadan otur ve sıcak bira içmeyi bırak. Belki bu işe yarar."

Ertesi gün sonucu sorduk.

"Daha da kötüleşti" diye cevap verdi. "Benim beyaz farelerden en ufak bir iz yok, onun yerine boz ayıların sırtına binmiş papağanlar görüyorum. Papağanlar mantomu çıkarmadığım için olmalı, meyhanede otururken kendimi hamamda gibi hissettim, ayılara gelince, bardan çıkınca

soğukta yürüyerek eve gitmek zorunda kaldığımdan olacak."

Üzülmemesini, daha kötüsünün de olabileceğini söyleyerek onu teselli etmeye çalıştık. Papağanların sırtına binmiş boz ayılar mesela.

Yine de durum oldukça can sıkıcıydı. Baharı beklemekten başka çaremiz kalmamıştı.

Halef

Polonya Devleti'nin 1000. Yılı Kutlamaları Komisyonu'na,

Yüksek makamınızın benim adıma Kral I. Miezsko'nun halefi olduğuma dair bir belge hazırlamasını rica ediyorum.

Bu belge ile hükümetten aşağıdakileri talep etmek arzusundayım:

a) Emekli maaşı,

b) I. Miezsko'nun Kraliçe Dabrówka ile olan evliliğinden dolayı aile yardımı,

c) Geçtiğimiz bin yıl içinde kralın zimmetine geçen tüm mal varlığının iadesi,

d) Miezsko adıyla vaftiz edilmemden dolayı uğradığım tüm ideolojik zararların tazmini,

Bunların dışında toplu taşıma araçlarında kullanılmak üzere bir indirim kartı ve beni sıcak tutacak bir manto da oldukça yararlı olacaktır.

İş yerimde olsun, arkadaşlar arasında olsun, kralın vârisi olarak tanındığımı bilmenizi isterim. Onun kanını damarlarımda hissediyorum ve aynanın karşısına ne zaman geçsem ona çok benzediğimi fark ediyorum.

Elimde bu savı kanıtlayacak belgelerim de var, aile belgelerimiz arasında "Kral Usulü Sazan Balığı" tarifi bulunmaktadır.

Aynı zamanda komisyonu bir yalancıya, bir dolandırıcıya karşı uyarmak isterim. Bu adam kendini Władysław Ellenlang'ın vârisi olarak göstermektedir. Oysa ki bu sahtekâr asla onun vârisi olamaz. Birincisi; Władysław Ellenlang çok kısa boylu olmasına rağmen bu adamın boyu 182 cm'dir, böyle olduğunu gayet iyi biliyorum, çünkü bir kutlamadan sonra sızdığı sırada kendi ellerimle ölçtüm. İkincisi; Władysław Ellenlang, Polonya Devleti'ni yeniden kuran

kimsedir, bu durumda onun vârisi olup herhangi bir hak iddia edebilecek bir kimsenin varlığı da imkânsız hale gelmektedir.

Bu sahtekâr eskiden kısa boylu olduğunu, Polonya Halk Cumhuriyeti'nin selameti için böyle büyüdüğünü söylemektedir. Bu yalancı adam, çeşitli iftiralarla beni karalama kampanyası yürütmektedir. Bu iftiraların arasında, benim I. Miezsko'nun vârisi olmam durumunda bile soyumun temizliğinden şüphe duyulması gerektiği de var, bu iftirayı size tam olarak açıklayamıyorum, çünkü aksi halde Kraliçe Dabrówka'ya hakaret etmiş olurum. Bu hakaretinden ötürü bu adamın cezalandırılmasını da talep etmekteyim.

Aramızdan kimin kralın halefi olduğu tartışmasını bir sonuca bağlamak için bir test yapmaya karar verdik. Bu amaçla müdavimi olduğumuz "Şehzade" bardan çıkıp beraberce hayvanat bahçesine, kartalların bulunduğu kafesi ziyaret etmeye gittik. Amacımız, kralların kuşu olarak bilinen ve devletimizin sembolü kartalların, hangimizi efendileri olarak tanıyacaklarını görmekti. Ama sahtekâr herif, yolda bir ayı tarafından ısırıldığı için bu testi yapamadık. Aptal adam güya kurnazlık edip, kartallara şirin görünmek için yanında nane şekeri getirmişti, ama maalesef yukarıda bahsi geçen ayı yüzünden amacına ulaşamadı. Yazık, kartalların hiç tereddütsüz suratını gagalamaya başlayacaklarına emindim, bunu seyretmek büyük bir zevk olurdu.

Meselenin mümkün olduğu kadar çabuk ve lehime olacak şekilde açıklığa kavuşturulmasını talep eder, Piasten* selamlarımı iletirim.

Miezsko Miezskowicz Miezskow

* Polonya'nın en eski kral soyu. – ç.n.

Rica

Hizmet sektörü çalışanları sendikası üyelerinden herhangi biri, müessese servis elemanları, yoldaş garson, yetkili kişi.

İşbu belgeyle, bugün bana 1 (bir) pirzola getirmenizi rica ediyorum. Bu dileğimin sebebi aç olmamdır. Özgeçmişimi anlatan belgeleri ekte bulacaksınız.

Bin dokuz yüz kırk beş yılında, Almanların çekilmesinden hemen sonra başlatılan enkaz kaldırma çalışmaları sırasında epey kalori kaybettim.

Bin dokuz yüz elli iki senesi sonbaharında, sele kapılmış olan bir yolcuyu kurtarmak için gözümü kırpmadan buz gibi suya atladım ve böylece Polonya Demiryolları'nın itibarını kurtardım. Bu olayda gösterdiğim üstün başarıdan dolayı, pirzolamın yanında haşlanmış lahana getirmenizi de rica edeceğim, mümkünse taze olsun.

Bin dokuz yüz elli sekiz yılında, dikkatsiz bir polis memurunun fiziksel müdahalesine maruz kaldığımdan dolayı bir mide ameliyatı geçirdim ki, bunun bana kalori maliyeti çok fazla oldu. Bu yüzden lahananın yanında bir de patates rica edeceğim, çiğ olsa da olur.

Belirtmek isterim ki, isteklerimin tam anlamıyla yerine gelebilmesi için, bunların yarım litre votka veyahut çeyrek litre kalite votka ile birlikte sunulması gerekmektedir.

Bunun yanında, müracaatımın kabul edilmesi durumunda büyük bir yanlışlık sonucunda cebime girip benimle birlikte eve gelen, işletmenizin zimmetine kayıtlı üç gümüş bıçak ve bir kültablasını gece sona ermeden geri iade edeceğimi bildiririm.

Eğer isteklerimin tümü alışılmışın dışında bir şekilde önümüzdeki iki saat içinde yerine getirilirse, yukarıda bahsettiğim iade işleminde ek olarak son bir aydır vitrinde du-

ran ringa balığını ve artık kokuşmuş olduğu kesinleşen bütün tatlılarınızı ve diğer bayat ürünlerinizi yiyeceğime söz veriyorum.

Yukarıdaki vaatlerimden bağımsız olarak, isteklerimin tümünün bir saat içinde yerine getirilmesi durumunda hayatımın sonuna kadar size minnettar kalacağıma, Polonya'daki hizmet sektörünü geliştirme çalışmalarınıza sekte vurmamak için bir daha lokalinizi ziyaret etmeyeceğime dair teminat veririm.

Saygılarımla,
Arka Sıradan Üçüncü Masadaki Müşteri
Tuvalete Giden Koridorun Yanı

Tatil Öncesi

Hepimiz bara oturmuş, önümüze sürülen bardakları boşaltmakla uğraşıyorduk.

"Eh, bahar geldi artık" dedi Muhasebe Müdürü.

"Nereden çıkardın şimdi bunu?" diye sorduk şaşkın bir halde. "Daha mayısın ortasındayız."

"Nereden olacak? Doğayı gözlemledim tabii, votkalar gittikçe ısınmaya başladı!"

"Gerçekten de..." diye onayladı Şube Şefi, düşünceli görünüyordu. "Bira da ısındı... Demek yakında yaz gelecek, artık tatilde ne yapacağımızı düşünme vakti geldi. Eee, arkadaşlar, siz tatilde nereye gidiyorsunuz?"

"Ne bileyim..." dedi Muhasebe Müdürü. "Büyük ihtimalle 'Altın Boynuz' barına takılırım. Orada vahşi batıdaki gibi her iki yana açılıp sallanan kapılardan var, müşterilerden birini dışarı attıkları zaman serin hava geliyor içeri. Ya siz?"

"Ben temmuz ağustos aylarında 'Altının Altı' lokaline taşınıyorum. Orada öyle yiyecekler var ki, sinekler bir kez üzerine kondu mu bir daha havalanamıyor; hemen oracıkta nalları diktikleri için, bir daha gelip insanı rahatsız edemiyorlar."

"Sineklerde de hiç akıl yok canım" diye fikrini belirtti Depo Sorumlusu. "Ama filler öyle mi ya? Onların önüne koysan votkayı hemen saldırıveriyorlar, ama yemeklere dokundukları yok. Akıllı hayvanlar hepsi."

Sonra hepimiz dönüp, önündeki ringa balığının gözlerine dalmış melankolik bir ifadeyle oturan Satış Müdürü'ne sorduk.

"Siz nereye gidiyorsunuz?"

"Ben yurtdışına çıkıcam. Bristol'e gidiyorum."

Hepimiz çok şaşırmıştık.

"O zaman akrabalarınızdan bir davetiye gelmiş olmalı?"

"Hayır."

"Anlamadım, şimdi sizin Bristol'de akrabalarınız yok mu yani? Barda veya vestiyerde çalışan herhangi bir tanıdık?"

"Hayır."

"Yani oradan kimseyi tanımıyorsunuz?"

"Kimseyi tanımıyorum."

"O zaman görev icabı gidiyor olmanız lazım, bir heyetle birlikte falan mı?"

"Ben böyle birini tanıyorum" diye lafa karıştı Şube Şefi. "Kafasından bir heyet uydurup kendine bir tatil ayarlamıştı. Formlara Zagaji yerine Hawaii yazmış. Ama yakaladılar adamı. Aptal herif Hawaii yazacağına 'Havayi' diye yazmış."

"Hayır hayır, işle bir alakası yok, özel olarak gidiyorum" dedi Satış Müdürü.

Tek kelime etmeden birbirimizin gözlerine bakarak anlaştık ve hepimize çok zor gelmesine rağmen adamı jurnalledik. Haklı da çıktık, hesaplarda oynama yapmış ve zimmetine para geçirmişti.

Her şey tatlıya bağlanmıştı. Neden Bristol'e gitmek istiyordu ki? 'Altının Altı' veya 'Altın Boynuz' neyine yetmiyordu? Hem belki bu yaz çok sıcak geçecek, güneş görmeyen bir yerde durması onun için daha iyi olacaktır.

Ralli

Motor Sporları Federasyonu Yönetim Kurulu'na,

Şirin beldemizde engelleri güzelce döşenmiş bir parkuru ve ilk yardım çadırıyla, çeşitli klasmanlarda mükellef bir motorsiklet yarışı düzenlemiş olduğumuzu gururla bilginize sunarız.

Yarışmamız, emniyet güçlerinin ve bölgede bulunan askeri kuvvetlerin koruması altında yapıldı, engellerin inşasını ise halk birlikte çalışarak gerçekleştirdi.

Yarışmanın hangi klasmanlarda düzenlendiğine gelince:

Yarışmacıları (içebildikleri bira miktarına göre) iki yüz elli santimetreküpten başlayarak bin beş yüz santimetreküpe kadar kategorilere ayırdık. Bu işlem sırasında, biranın yanında atıştırdıkları abur cubur hesaba katılmamıştır.

Başlangıç noktası olarak teknik sebeplerden ötürü (üçüncü sınıf bir meyhane) pazar meydanı seçildi. Karısı tarafından eve hapsedilen bir yarışmacı haricinde, herkes tam vaktinde start noktasına geldi. Yarışmacılar motorlarına biner binmez ortalık dumana boğuldu. Çoğunlukla "Birinci" içiyorlardı. Daha ucuz bir sigara yok çünkü.

Yarış başlar başlamaz favorimiz Bugajlı Henio (sekiz yüz elli santimetreküp), sokağın ortasında oynamakta olan Kijanka isimli bir çocuğun oluşturduğu engeli geçmeyi başardı. Ancak Kijanka, o sırada ebeveynlerinin kontrolü altında bulunmadığından dolayı Henio'nun puanı düştü.

Diğer yanda Jozek (bin beş yüz santimetreküp) fazla ısınan motoru yüzünden büyük bir hata yaptı ve diskalifiye oldu. Zavallı Jozek, pazar meydanındaki Lilla Weneda heykelini yoldan geçen biri zannedip üzerinden geçmeyi denedi ve yaralandı. Bu çarpışmadan dolayı heykelin uğradığı za-

rarı, hastaneden çıkınca Jozek kendi cebinden ödemek zorunda kaldı.

İlk tur biterken köylü Franio (iki yüz elli santimetreküp) yarışı önde götürüyordu. Motorunun küçük hacmine rağmen gösterdiği üstün performans dikkat çekiciydi, fakat Franio da daha sonra diskalifiye edildi, çünkü kurallara aykırı olmasına rağmen ispirto içtiği fark edildi.

Dere boyundan gelen Olek, bir anda halkın sevgilisi haline geldi. Üzerinden geçtiği inek sayesinde insanların et ihtiyacını karşılamış oldu.

İkinci tur sırasında orman yakınlarında yaşayan Anto (üç yüz elli santimetreküp), kazanma hırsı yüzünden yanlış bir hesaplama yaptı ve karşısındaki engelin büyüklüğünü tam olarak kestiremediği için motoruna zarar verdi. Çiğnemek istediği şişko köylü kadın, muazzam hacmi sebebiyle motorun çamurluğunun ve farının kırılmasına sebep oldu.

Yarışma, gecenin geç saatlerine dek sürdü ve sonuçlar oldukça şaşırtıcıydı. Beklenmedik bir şekilde bizim Kozik* diye dalga geçtiğimiz Kazek (bin santimetreküp), bütün parkuru geçip yarışı tamamlayabilen tek yarışmacı olarak kupaya uzandı. Ancak uzandı derken kupayı elde edebildiğini söyleyemeyiz, çünkü bitiş noktasındaki meyhane çoktan kepenkleri indirmişti, her ne kadar şampiyonumuz için bir süre daha açık durmasını ve kupayı votkayla doldurup beklemelerini rica ettiysek de dinletemedik. Bu işe çok sinirlenen Kazek, meyhaneyi ateşe verdi. Allahtan kızkardeşinin evinde bir şişe "Gecenin Büyüsü" parfümü bulabildi de biraz sakinleşebildi.

Şampiyon bu günlerde kundakçılık suçundan hapiste. Ailesi, ziyaret günlerinde ağzını açıp konuşmaya başladığı zaman ortalığı hoş bir kokunun kapladığını söylüyor. Kısacası rahatı yerindeymiş.

* Lehçede teke, erkek keçi anlamına gelen bir kelime. – ç.n.

Oğul

İngiltere Kraliçesi II. Elisabeth'e,

Bütün içtenliğimle beni üvey oğlunuz olarak hanedanınıza kabul etmenizi rica ediyorum.

Bendeniz bir yetimim ve hayatımın her saniyesinde ağır işlerde çalışmam gerekti. Üstüne basa basa belirtmek isterim ki, her sınıfı iki kez okumam gerektiği için, on sekiz sene süren öğrencilik hayatımı geride bırakmış durumdayım ve askerliğimi de yaptım. Kısacası eğitimim dolayısıyla endişelenmenize gerek yok, aksine benim çok faydamı göreceğinize emin olabilirsiniz. Bunun anlamı kardeşlerime, yani sahip olduğunuz diğer çocuklara, sevgili erkek ve kız kardeşlerime bakıcılık yapabilirim demektir.

Bunun dışında çok sağlıklı bir yapım vardır, yalnızca her ayın ilk ve on beşinci günüyle pazar sabahları baş ağrısı çekerim. Ayrıca meslektaşlarımdan biriyle aramızda çıkan bir münakaşa sebebiyle bir dişim kırıktır, ama genelde turp gibiyim maaşallah, hele hele bacaklarım çok kuvvetlidir.

Pozitif bir kişiliğim vardır. Şarkılar söylerim, ayrıca birçok fıkra bilirim. Mesela şen dul ve baca temizleyici fıkrasını veya kıçının üstüne oturamayan adam fıkrasını çok güzel anlatırım. İsterseniz size de anlatabilirim, yok istemem, derseniz kalsın o zaman, zararı yok.

Pratik bir insanımdır, ev işlerinde yardımcı bir çocuk olacağımı garanti ederim. Su tesisatını onarırım, tacınızı parlatırım, kömür taşırım, kısacası her işinizi görürüm, başkalarından yardım istemenize gerek kalmaz.

İngilizce bilirim. Sinemada İngilizce bir film oynadığı zaman bütün replikleri yüksek sesle tekrarlarım, özellikle kovboy filmlerini neredeyse ezbere bilirim.

Ricamı kabul edeceğinizi umuyorum. Beni her zaman

meydandaki meyhanede bulabilirsiniz, eğer tesadüf eseri orada değilsem garsonlara not bırakırsınız, onlar bana iletirler. Babama da selamlar...

Majestelerine saygılarımla,
Küçük Prens

Mantar

Başkan beni yanına çağırdı ve:

"Tam size göre bir iş var elimde. Kurumumuzu teftiş etmeye gelecek müfettiş şerefine dört dörtlük bir karşılama hazırlamalıyız. Hani şöyle dostça oturup bir şeyler içmemiz falan lazım, anlarsınız ya..."

"Kişi başı yarım litre votka yeter mi diyorsunuz yani?"

"Abartmanın âlemi yok. En iyisi hepimiz için yarım litre votkayla başlayalım, bir çeyrek litreyi de köşeye koyarız, ne olur ne olmaz değil mi? Yiyecek bir şeyler de lazım. Mantar mesela!"

Votka bulmakta hiç zorluk çekmedim. Sağolsun, alım satımla görevli arkadaş o işi iki dakikada şip şak halledi verdi. Ama mantarı o da bulamadı. Mantar bulamadığımı bildirmek için Başkan'ın yanına çıktım.

"Efendim, mantar yok. Sadece ayakkabı boyası ve Küba'dan ithal edilmiş ananas var. Ayakkabı boyası birinci kalite ama ananas için bir şey söyleyemeyeceğim, üzerlerine etiket yapıştırılmamış."

"Ne demek mantar yok!" diye bağırdı Başkan. "Bu müfettiş mantar olmadan ağzına termometre bile koymaz. Şimdi gidin ve mantar bulmadan da dönmeyin, bizim gençlerin dediği gibi: Sakın mantarlayayım demeyin ha!"

İki günlük yorucu bir aramadan sonra tekrar Başkan'ın yanına çıktım.

"Mantar buldum. Ama bir köylü kadının özel mülkiyetinde..."

"Siz aklınızı mı kaybettiniz kuzum? O kadar parayı nereden buluruz, karşılamanın masraflarını örtülü ödenekten karşılıyoruz zaten... Neyse, bildiğim kadarıyla müfettişin anne babası öleli çok oluyor, masrafları kimsesiz çocuklar

için ayrılmış ödenekten karşılarız ama bunun için mantar faturasının üzerinde resmi mühür olması gerekiyor... Bu sorunu nasıl halledeceğiz? Bu kadının resmi bir görevi yok ki! O zaman bu köylü kadını geçiyoruz, aramaya devam edin!"

Aramaya devam ettim, ama bir yararı olmadı. Başkan'ın yanına geri döndüm ve:

"Ya bu köylü kadına istediği parayı veririz ya da mantarsız kalırız" dedim.

Başkan iç geçirdi. "Ne yapsak ki? Böyle bir durumda ne yapılır Allahaşkına?"

"Benim bir fikrim var. Bu köylü kadın için bir mühür hazırlayalım: 'Devlet Köy İşlerinden Sorumlu Köylü Kadın'. Faturada bu mührü kullanırız, kadın imzalar ve sorun hallolur."

"Fena fikir değil ama yetmez. Köylü kadın... Nasıl bir köylü kadın bu? Ona bir isim bulmak lazım, hatta şöyle asil bir isim bulmalı!"

"Belki 'Devlet Köy İşlerinden Sorumlu Köylü Kadın Tschwartakows' uygun bir isim olabilir."

"Tschwartakows da kim?"

"Bu, Kasım İhtilali'nin önde gelen kumandanlarından birinin adı. Sevilen bir önderdi."

"Güzel. Bu yeterli olacaktır."

Ertesi gün elimde hem mantarlar hem de lazım olan faturayla birlikte geri döndüm.

"Gördünüz mü?" diyerek sırtımı sıvazladı Başkan. "İnsan istedi mi yapamayacağı şey yok. Bir taşla iki kuş vurduk, hem mantarlarımız oldu hem de köylü kadının statüsünün yükselmesini sağladık. Fakat anlayamadığım bir şey var, neden bu kadar pahalı bu mantarlar?"

"Köylü kadın, bürokratik işlemler için ek masraflar çıktığını söyleyip mantarları iki katı fiyata sattı."

Bazıları çok çabuk öğreniyor.

Dış Ticaret

Dünya pazarını ele geçirmek için piyasaya yeni bir çiklet sürdük. Elimizde yeterince sakız vardı zaten, Kızıl Ordu çekilirken eski araba lastiklerini ardında bırakıp gitmişti. Tek yapmamız gereken, onları güzelce kesip paketlemekti.

Kesme işini kendimiz hallettik, paketleme içinse matbaaya üzerinde İngilizce yazılar olan şatafatlı bir etiket siparişi verdik: SOLIDARITY* – CHEWING GUM – MADE IN POLAND.

"Solidarity" isimli bir çikletin yurtdışında çok tutulacağını hesaplamıştık, özellikle de ABD'de.

İlk siparişleri göndermeye başladık. Ancak kısa süre sonra etiketin basımı sırasında bir yanlışlık yapıldığı ortaya çıktı. "Solidarity-Chewing Gum" yerine "Saladerity-Chewing Gum" yazmışlardı. Böyle bir hatadan sonra Amerika'da kimsenin çikletimizi satın almaması gayet normaldi.

Neyse, en azından doğu piyasaları hâlâ elimizde.

* İngilizcede birlik, beraberlik, dayanışma anlamında bir kelime. – ç.n.

Bıktım bu ufacık kasabadan, hep aynı pazar meydanı, hep aynı meyhane. Her gün Başkan, Muhasebe Müdürü ve Şube Şefi'yle orada oturup vakit öldürüyoruz.

Sanki bütün dünya onların çevresinde dönüyor, ben de tabii. Fakat benim, onların etrafındaki yörüngem o kadar küçük, o kadar zavallı ki tek gördüğüm Başkan'ın, Muhasebe Müdürü'nün ve Şube Şefi'nin asık suratları...

Ah keşke onlardan uzaklaşabilsem, başka diyarlara göçebilsem. Ama nasıl?

Belki yerçekiminden kurtulabilsem... O zaman, dünya kendi ekseninde dönmeye devam ederken ben havada kalırım ve dünyanın bambaşka bir noktasında tekrar yere inebilirim. Ne zaman istersem o zaman yere konarım ve bu iğrenç kasabadan uzaklaşmış olurum.

Bu da başka bir problem tabii: Bu kadar uzun süre havada kalmayı nasıl başaracağım? Ne de olsa dünya epey yavaş dönüyor.

Belki bir seferde uzun bir sıçrama yapmak yerine birçok kere zıplayarak da aynı şeyi yapabilirim? Her iki şekilde de sonuç aynı olacaktır.

Zıplamaya karar verdim.

Cumartesi akşamı Başkan'a, Muhasebe Müdürü'ne ve Şube Şefi'ne veda etmek için meyhaneye gittim, sonsuza kadar, tabii sonsuza kadar bir daha geri dönmeyeceğimi onlara söylemedim. Veda faslı biraz uzadı, o yüzden yolculuğu pazartesi gününe erteledim. Zararı yok. Dünya pazartesi günleri de dönmeye devam ediyor.

Yolculuk sırasında yanıma bir bavul almam şarttı, en gerekli eşyalarımı toplayıp kendime küçük bir paket yaptım. Yanıma yazlık eşyalar almıştım, dünya dönerken sıcak

iklimi olan yerlerden de geçecektim ve bizimkinden daha sıcak bir ülkeye gitmeyi planlamıştım. İlk tercihim mümkün olursa Kaliforniya'ya gitmekti.

Hava şartları çok uygundu, rüzgâr doğudan esiyordu, demek ki zıpladıkça batıya doğru gidecektim. Dünya batıdan doğuya doğru dönüyordu, öyleyse her sıçrayışta epey yol almış olacaktım. Daha iyi zıplayabilmek için spor ayakkabılarımı giydim.

Bir saatlik zıplama seansından sonra epey yorulmuştum. Yorgunluğumu unutmak için televizyonda gördüğüm muhteşem güzellikteki yabancı ülkeleri düşünmeye çalıştım. Gece yarısına doğru kuvvet toplamak için, iki tane haşlanmış yumurta yedim. Yemekten sonra üzerime bir ağırlık çöktü.

Evrensel kanunlara göre ha dikey biçimde zıplamışım ha yatay, hiç fark etmez. Böylece ben de zıplamayı bırakıp eve geri döndüm. Şansıma, evden pek fazla uzaklaşmamıştım, o yüzden dönüş yolunu bulmam pek zor olmadı. Bu sefer her zaman yaptığım gibi gidip yatağa yatmadım, onun yerine salondaki kanepeye uzandım. Kanepenin yayları yatağınkilerden daha iyi durumdaydı. Kanepeyi sırtı doğuya, önü kapıya doğru bakacak şekilde yerleştirdim ve kapıyı açık bıraktım. Bunları yaparken, bir yanlışlık olmasın diye pusula kullanmayı da ihmal etmedim.

Neyse, bavulumu kucağıma alıp kanepeye uzandım. Hesaplarımda yanılmadıysam, ben uyurken kanepenin doğal yaylanması sonucu yolculuğuma devam edecektim. Ne de olsa insan uyurken bir o yana bir bu yana dönüp durur, bu sayede de kanepe yaylanır. Bunları düşüne düşüne uykuya daldım. Günün ilk ışıklarıyla uyandım, bir de baktım ki hâlâ kanepenin üzerinde, hâlâ evdeyim! Neden?

Bunun cevabını da çabucak buldum. Çok derin bir uykuya dalmıştım. Uykum o kadar derindi ki gece boyunca yattığım pozisyonda kalmış, kanepenin yaylanmasını sağlayamamıştım.

Başkan, Muhasebe Müdürü ve Şube Şefi'yle buluşmak için meyhaneye gittim, akşam olunca tekrar yanlarına uğ-

radım, vedalaşmak için tabii. Her gece uzak diyarlara yapacağım yolculuk yüzünden onlara veda ediyorum ama olmuyor, o kadar derin bir uykum var ki...

Tek ihtiyacım olan biraz uykusuzluk.

Meyhanede oturmuş ülke ekonomisini iyileştirmenin yollarını arıyorduk.

"Bir eğlence merkezi açabiliriz" diyerek Muhasebe Müdürü ilk öneriyi ortaya attı. "Her zaman işe yarar."

"Fena fikir değil ama uygulaması zor" dedi Kasa Sorumlusu. "Boş arazi desen sürüsüyle var da, içine koyacak atraksiyonu nereden bulacağız?"

"Mesela ateş yutan birini bulabiliriz, veya sakallı bir kadın" dedi Şube Şefi, hayallere dalmış görünüyordu.

"Ateş yutan adam sorun değil, çok zorda kalırsak ben bile yutarım, ama sakallı kadını nereden bulacağız?"

"Hiçbir şey bulamazsak amcamı koyarız ortaya, yıllardır tıraş olmuyor adam. Bana sorarsanız amcam bir kadını teşhir etmekten daha iyidir, gençlerin ahlakını da düşünmemiz lazım."

"Sakallı bir amca atraksiyondan sayılmaz ki!"

Hepimizin başları öne eğildi.

"Buldum!" dedi Muhasebe Müdürü heyecanla. "Bilimsel bir muamma, yirminci yüzyılın en büyük fenomeni, sutyensiz kadın!"

"İşe yaramaz" diyerek görüşünü belirtti Kasa Sorumlusu. "Etrafta bir sürü var onlardan. Onun yerine ortaya bir kahkaha fıçısı koyarız daha iyi."

"Peki ne işe yarar bu fıçı?"

"Çok basit. Müşteri fıçının içine giriyor, görevli kişiler de o gülene kadar koltuk altlarından gıdıklıyorlar."

"Ya birisi huylanmaz ve gülmezse?"

"Gülmeli! Fıçının her seferinde içine iki kişi koyacağız."

"Iyyyh..." Şube Şefi yüzünü buruşturdu. "Bu yeni bir şey değil ki. Eski Yunanlılar zamanında bile bir fıçının içine

girip dolaşanlar varmış. Yepyeni bir şey bulmalıyız, gören herkesi etkileyecek, hayretler içinde bırakacak bir şey..."

"Buldum!" diye tekrar atıldı Muhasebe Müdürü. "Göbek dansı."

"Göbek dansının kökleri Ortadoğu'ya uzanır" dedi Şube Şefi bilgiç bir edayla. "Ve o yörenin bazı âdetleri dolayısıyla dans eden kadının göbeğine dokunmak da yasaktır. Hem bunları bir kenara bıraksak bile, göbek dansının bizim ulusumuzla bir alakası yok."

"Bu nasıl dans ettiğine bağlı. Ben bir Krakowiak* düşünmüştüm ya da bir Polonez dansı."

"Saçma. Krakowiak sırasında insanlar tepinip durur, ne yani göbeklerini yere vuracak halleri yok ya? Polonez dansları sırasında ise, her zaman çiftler halinde dans edilir. İki kişinin göbekleri açık bir halde dans edeceğini düşünmüyorsun herhalde?"

Masadaki herkes huzursuz bir sessizliğe gömüldü. Umudumuzu yitirmek üzereydik.

"Benim bir fikrim var..." diye söze başladı Muhasebe Müdürü, bu sefer sözlerini tartarak konuşuyordu. "Ama işe yarar mı bilmem."

"Neden olmasın, ümidini kaybetme yeter!" dedik hep bir ağızdan. "Eee, neymiş bakalım bu fikir?"

"Bence biraz daha içmemiz gerek."

Bu teklif hemen kabul edildi. İnsan en zor durumlarda bile bir çıkış yolu buluveriyor.

* Polonya'nın Krakov bölgesine özgü bir halk dansı. – ç.n.

Jasio

Benim bir arkadaşım vardı, Jasio N.

Jasio N., çocukluğundan beri borulara karşı büyük bir ilgi duyuyordu.

Daha ufacık bir çocukken bile gördüğü her boruya saldırırdı. Oluklara, gaz borusuna, ütülenmemiş pantolonların paçalarına, ne bulursa artık...

Müzik dâhilerinde olduğu gibi, onun borular hakkındaki dehası da küçük yaşta kendini gösterdi. Küçük Mozart nasıl piyanosuyla harikalar yarattıysa, Jasio da borularla öyle bir bütünlük oluşturuyordu.

Büyüdükçe sık sık ortadan kaybolmaya başladı. Genellikle onu bir araba lastiğinin içine girmiş halde veya kanalizasyon borularının içinde bulurduk.

Borulara olan aşkının yanında, Jasio'nun alışılmışın dışında kalın bir kafası vardı.

Okuldan atılınca bir camcının yanında çırak olarak işe başladı. Camcı, Jasio'yu bacaklarından tutup kafasını cam kalıplara sürterek camları kesiyordu.

Maaşını dul annesine veriyordu. Babası musluğu açarken ölmüştü. Borudan içeri çekilivermişti adam. Jasio'nun durumu irsi miydi dersiniz?

Sonra Jasio N. ile irtibatımız kesiliverdi. Ona yıllar sonra tiyatroya gittiğim bir akşam tesadüfen rastladım.

Jasio N. bir oyuncu olmuştu. Yüzlerce kişinin önünde bir topun içine giriyor ve dosdoğru betondan bir duvara doğru ateşleniyordu. Tiyatroda bol bol efekt kullanmanın makbul olduğu yıllardı.

Jasio'nun dehası kendini sanat alanında da göstermişti. Sahnede o koca topla yaptığı iş muhteşemdi doğrusu.

Bir süre sonra alkış sesleri silah seslerine karışıp kaybol-

du. Jasio'nun sanatsal gelişimi savaş dolayısıyla kesintiye uğramıştı.

Topçu birliğinde cephane olarak görev yapmaya başladı. Onu bir topla düşman siperlerine ateşliyorlar, havada ıslık çalarak uçuyor, yere düştüğünde "Bom!" diye bağırıp, koşabildiği kadar hızlı bir biçimde cepheye geri dönüyordu. Böylece ordu, cephaneden hatırı sayılır ölçüde tasarruf etmiş oluyordu, çünkü Jasio hastalanmadığı sürece ateşe hazır bir şekilde bekliyordu.

Teknik gelişmelerle birlikte toplar da değişti ve yivli toplar ortaya çıktı. Artık Jasio, düşmanların üstüne döne döne gidiyor ve daha etkili oluyordu ama midesi bulanmıyor değildi hani. Birçok kez düşman askerlerinin üstüne kustuğu oldu. Eskisi kadar hızlı geri dönemiyordu, tam aksine yalpalaya yalpalaya ilerliyor, çoğu zaman uzakta bir yerlerde oturup baş dönmesinin geçmesini bekliyordu. Hızlı hücumlarda işe yarayan bir cephane olmaktan çıkmıştı.

Onu hava kuvvetlerinde başka bir göreve atadılar. Düşman uçaklarına doğru ateşleniyor, düşman pilotuna yaklaşınca dilini çıkarıp "Böö!" diye bağırıyor, şaşkınlıktan dilini yutan pilot uçağın kontrolünü yitirip yere çakılırken, Jasio paraşütünü açıp yavaşça yere iniyordu.

Savaşın sonlarına doğru onu tank birliğinde görevlendirdiler. Bu sefer kafasına sivri uçlu bir miğfer giydirmişlerdi.

Jasio birçok şeref madalyası kazandı. Bu hikâyeyi anlatmamın asıl sebebi, savaşın insanların karakterlerinde ne derin izler bıraktığını gösterebilmekti. Barış zamanları sanata hizmet eden kimseler, savaş zamanı çok yararlı olabilirler. Ancak bu savaş cehennemine tanıklık etmiş sanatçılar, savaş bittikten sonra normal yaşam şartlarına uyum sağlamakta epey zorluk çekerler.

Jasio için de durum aynıydı, birdenbire ortalıktan kayboldu, ne kadar aradıysak da bulamadık. Kısa bir süre önce Jasio'nun macerasının trajik bir şekilde son bulduğunu öğrendik.

Çocuklar ormanda oynarken Jasio'ya rastlamışlar. Savaş

bittiğinden beri orada gizleniyormuş. Tehlikenin farkına varmayan çocuklar onunla oyunlar oynamaya kalkışmış, ama Jasio çocuklardan birinin bacağını koparmaya çalışmış. Neyse ki çocuklar son anda kaçmayı başarmışlar.

Bütün bu yaşadıkları, zavallının sinirlerini öyle yıpratmış ki...

Müşteri

Her akşam olduğu gibi o akşam da meyhanede oturmuş içiyorduk, sıcak ve güzel bir gündü. Keyfimizi kaçıran tek bir şey vardı: Büfenin önünde oturan yabancı bir adam. Büyük ihtimalle seyahat ederken yolu bizim oralara düşmüştü, tek başına oturmuş votka içiyor ve adabımuaşeret kurallarına uygun davranmıyordu. Demek istediğim masasını pisletiyor, bardakları kırıyor, devlet aleyhinde sloganlar atıyordu.

Hepimiz yorucu bir iş gününden sonra insanın rahatlama ihtiyacı duyduğunu bildiğimizden, ilk başta hiçbir şey söylemedik. Ama Başkan'ın birasına tükürmesi bardağı taşıran son damla oldu ve garsonumuz Józio'yu çağırıp adamı dışarı atmasını istedik.

Józio adamın yanına gidip kibarca yakasına yapıştı, fakat müşteri birden ona doğru döndü ve:

"Çabuk bana ellerinizi gösterin!" dedi.

Józio kibar adamdır, ellerini gösterdi, doğrusunu isterseniz elleri kocaman ve çok kuvvetli ellerdir. Misafir garsonun ellerine şöyle bir baktı ve:

"Ne yani? Siz bir müşterinizi bu ellerle mi dışarı atmaya yelteniyorsunuz? Tırnaklarınızın içi kara kara, parmaklarınız yağ içinde, pislik yuvası bu eller. Utanmalısınız! Siz buna hijyen mi diyorsunuz? Sizi Sağlık Komisyonu'na şikâyet edeceğim!" dedi.

Józio ne yapacağını şaşırmıştı, yanımıza geldi ve ne yapması gerektiğini sordu. Ellerine baktık, gerçekten de biraz... Ama şimdi biz de zavallıya aynı şeyleri söylesek...

"Titiz bir adam olduğu belli" dedi Başkan. "Buralardan olmadığı ilk bakışta anlaşılıyor. Józio, bana sorarsan, sen gidip hemen ellerini yıka."

Józio mutfağa gitti, bir süre sonra geri dönüp tekrar

müşterinin yakasına yapıştı. Adam yüzünü buruşturdu, havayı kokladı ve:

"Ya çok garip kokulu bir sabun kullanıyorsunuz ya da ellerinizi doğru düzgün yıkamamışsınız! Şikâyetçiyim!" dedi.

Józio kızardı, tekrar yanımıza geldi, ellerini kokladık, gerçekten de ne olduğu belli olmayan bir şeyler kokuyordu. Józio bize gerçeği söyledi:

"Sıcak suyumuz olmadığı için ellerimi çorbanın içinde yıkadım. Daha ne istiyor, anlamadım valla?"

"Şu 'Gecenin Büyüsü' parfümünden biraz olsa işimizi görürdü, ama saat çok geç oldu, bütün dükkânlar kapanmıştır artık. Adamı peçeteyle tutup dışarı atman lazım. Józio git, bulabildiğin en temiz peçeteyi al ve adamı onunla dışarı at."

Józio adama yaklaştı, peçeteyi kullanarak yakasına yapıştı, neredeyse sandalyeden kaldırmıştı ki müşteri tekrar bir şeyler söyledi. Józio adamı yerine oturttu ve tekrar yanımıza geldi. Gözleri dolu dolu olmuştu, koca adam neredeyse karşımızda ağlayacaktı.

"Peçeteyi beğenmedi. Yeni yıkanmış olması gerekiyormuş. Söylesenize, yeni yıkanmış peçeteyi nereden bulabilirim ki ben?"

"Kâğıt peçete kullan!" dedi Başkan.

"Kâğıt peçete uygun olur mu, bilmem ki? Neyse, gidip bir sorayım, belki kabul eder."

Fakat müşteri bu teklifi kabul etmedi. Józio için üzülüyorduk, dağ gibi adam tezgâha yaslanmış, küçük bir çocuk gibi hüngür hüngür ağlıyordu.

Bu manzaraya daha fazla katlanamazdım. "Józio!" dedim. "Başka çare kalmadı: Git, şu adamı bir çatal kullanarak dışarı at. Böylesi hem hijyenik hem de şık olur."

Ne oldu dersiniz? Müşteri çatalı da beğenmedi ve kendiliğinden kalkıp gitti. Şu insanların yaptıklarına akıl sır ermiyor doğrusu.

Öğle Vakti Atraksiyonu

Mutfakta oturmuş kendi kendime tavla oynuyordum, o sırada komşum geldi ve:

"Çabuk benimle gel, bunu kaçırmaman lazım, öğlen on ikide pazar meydanında birisi intihar edecekmiş."

Oyunu bırakmak istemiyordum, çünkü altı kapısını yeni kapatmış, pulları içeri toplamaya başlamıştım ve rakibim durmadan gele atıyordu, ama sonra düşünmeye başladım: Şimdi gidip bu olayı seyretmezsem daha sonra çok pişman olacağım. Yünden örülme beremi giydim, çünkü hava bayağı rüzgârlıydı ve yola çıktık.

Pazar meydanında bir alay insan toplanmıştı. İntihar edecek olan kişi bizim buralardan değildi. Kibar görünüşlü ufak tefek bir adamdı. Bir hafta boyunca her akşam televizyondaki haber programlarını seyretmiş ve daha fazla dayanamayıp intihar etmeye karar vermişti. Pazar meydanında bulduğu en büyük binanın tepesine çıkmıştı. Bu bizim eczacıya ait olan tek katlı bir binaydı, ama daha sonra tek gözlerini yuman belediye teftiş kurulu üyeleri sayesinde bir ek kat daha çıkılmıştı. Bu katın meydana bakan yüzünde de bir balkon vardı.

Meydana vardığımızda daha atlamamıştı, balkona çıkmış protokol üyelerinin yerlerini almalarını bekliyordu. Vali ve Belediye Başkanı beldemizde yeni hizmete açılan kömür ocaklarını ziyarete gitmişler, henüz dönmemişlerdi.

"Spor ayakkabılarıyla atlıyor" dedi spordan sorumlu müsteşar. "Bu spor için iyi bir reklam."

"Ama rüzgâra karşı atlayacak" dedi orada duran bir esnaf. "Bu sabah müşterilerden birnin suratına tüküreyim dedim, ama öyle bir rüzgâr var ki daha yarı yoldayken uçup gitti. Anlayacağınız adamın işi çok zor olacak."

Artan kalabalığı fırsat bilen eczacı, ayakta durmakta zorlanan yaşlıları görünce, evden getirdiği sandalyeleri tanesi elli groştan kiralamaya başladı.

Sonunda Vali ve Belediye Başkanı teşrif ettiler, artık intihar merasimi başlayabilirdi.

Adam geriledi, koşarak balkonun kenarına geldi ve atladı. Ancak tam zıplarken kaygan bir şeye bastığı için yere yuvarlandı. Sonradan anlaşıldığı üzere eczacının karısı yanlışlıkla balkona puding dökmüştü.

"Çıkart şu spor ayakkabılarını!" dedi Muhasebe Müdürü. "Daha rahat atlarsın."

"Çıplak ayakla olur mu canım? Hijyen nerede kaldı?" dedi sağlık işleri sorumlusu. "Siz temiz kalasınız diye kendimi paralıyorum, ama nafile, az gelişmiş herifler sizi!"

"Ayakları pastörize etmek mümkün" diyerek lafa karıştı genel sekreterin oğlu. "*Bilim ve Teknik* dergisinin verdiği ekte okumuştum."

"Hah! Bir de bize az gelişmiş diyorsun!" Muhasebe Müdürü sinirlenmişti. "Sen *Götz von Berlichingen*'i* bilir misin?"

O sırada kalabalıkta bir hareketlenme oldu ve herkes bir ağızdan "Atlıyor! Atlıyor!" diye bağırmaya başladı.

Gerçekten de adam aşağı atladı ve kapının önünde duran paspasın üzerine düştü. Kasabamızda evler çok alçak olduğundan mıdır, yoksa bizim millete has hiçbir işi doğru düzgün becerememe illetinden midir bilinmez, ama adamın kılına bile zarar gelmedi, ayağa kalkıp üzerindeki pisliği silkeledikten sonra şimşek hızıyla tekrar yukarı çıktı.

"En azından ayaklarınızı paspasa silseydiniz!" diye ba-

* Johann Wolfgang von Goethe'nin bir eseri. Goethe 1771 senesinde okuduğu, gerçek bir kişilik olan, İmparator I. Maximilian'ın 'Demir Yumruk' lakaplı şövalyesi Gözens von Berlichingen'in hayat hikâyesinden çok etkilenmiş ve altı hafta içerisinde oyunlaştırmıştır. Goethe daha sonra 1804 yılına kadar bu eser üzerinde birçok düzeltmeler yaptı ve bugünkü son halini verdi. – ç.n.

ğırdı eczacının karısı adamın arkasından. "Merdivenleri daha yeni süpürmüştüm."

Adam tekrar balkonda göründü.

"Kırk beş derecelik bir açıyla atlayın!" diye seslendi Belediye Başkanı. "Bir kavis çizerek yere düşerseniz bu iş olur!"

"Ne kavisi canım" diyerek karşı çıktı kuaför. "En önemlisi başlangıç bence. Hatırlarım da, askerde tramplenden atlamayı öğrenirken çavuş durmadan bize iyice hızlanmamızı öğütlerdi."

Adam bunları duymuş olacak, yatak odasına kadar geriledi ve hızlı bir başlangıç yapabilmek için yatağın üzerine çıktı.

"Allahım, hem de ayakkabılarla!" diye bağırdı eczacının karısı.

Tekrar atladı, ama bu sefer de bir şey olmamıştı.

"Ben size pazar meydanını asfaltlamak lazım dememiş miydim?" dedi Vali, kalabalığa dönerek. "Ama siz birkaç kuruş daha az vergi verelim diye istemediniz. Alın işte görüyorsunuz, adama bir şey olduğu yok."

"Müzede bir büst var" dedi Kültür Müsteşarı. "En azından on kilo gelir. Beline bağlarsa çok daha hızlı düşecektir."

Adam merdivenleri tekrar tekrar çıkmaktan kan ter içinde kalana kadar atlamaya devam etti. Son bir kez daha atladıktan sonra eve geri döndü, ama bu sefer uzun süre balkonda görünmedi.

"Belki başına bir iş gelmiştir?" dedi kuaför huzursuz bir şekilde. "Ben gidip bir bakacağım."

Eve girdi ve hemen sonra kafasını bir o yana bir bu yana sallayarak dışarı çıktı.

"Merdivenlere oturmuş ağlıyor."

Herkes evlere dağıldı.

Bizim kasaba büyük şehirlere benzemez. Orada gökdelenler var, koca koca apartmanlar, yüksek binalar ve daha neler neler...

İsim Değişikliği

"Baylar!" diye söze başladı Başkan. "Artık daha fazla gizleyemeyiz; bizler, yani 'Aydınlık Gelecek' Kooperatifi yönetim kurulu üyeleri, kanunsuz bir örgüt haline geldik."

"Ne zamandan beri?" diye sordu Sekreter merakla.

"Hesaplardaki oynamalar, rüşvet aldığımız ve malzemeden çaldığımız kanıtlandığından beri, yani kısa bir süredir."

"Madem öyle..." dedi Sekreter sıkıntılı bir şekilde, "en ağır cezaya çarptırılmayı hakediyoruz."

"Doğru!" dedi Kasa Sorumlusu. "Kendi kendimizi cezalandıralım. Sorun hallolacaktır."

"Bu sefer özeleştiri yapmak da yetmeyecek. İnsanlar bizden radikal kararlar almamızı bekliyor."

"Kendimizi çok kötü bir şekilde cezalandırsak?"

"O da yetmez. Bence yönetim kurulu olarak istifa edelim."

"Ya yakalanırsak?"

"Hemen paniğe kapılmayın. Daha sonra 'Aydınlık Gelecek Kooperatifi Yönetim Kurulu'ndaki Yolsuzlukları Soruşturma Komisyonu' adı altında tekrar toplanırız."

Hemen ardından, komisyon yönetim kurulunda yapılan yolsuzlukları soruşturmaya başladı. İstifa eden yönetim kurulunun yerine seçilecek kişileri belirlemede pek zorluk çekilmedi. Halihazırdaki soruşturma komisyonundan iyisini mi bulacaklardı?

Parasız Para Trafiği

Pazartesi günü postacı bana bir mektup getirdi.

"Ya perşembe gününe kadar meyhanenin önündeki yeşilliğin ortasında duran taşın altına yüz bin zloty koyarsın, ya da başına geleceklerden sen sorumlu olursun! İmza: Oswald."

Ufak bir hesap yaptım, yıl boyunca kazandığım para bile o kadar etmiyordu. Ne yapabilirdim? Bu genç yaşımda ölmek istemiyordum. Oturup aşağıdaki mektubu yazdım:

"Sevgili Bayım, ya çarşamba gününe kadar meyhanenin önündeki yeşilliğin ortasında duran taşın altında yüz bin zloty bulurum ya da size gününüzü gösteririm. İmza: Azrailiniz. (Parayı kendim için değil, ihtiyacı olan bir arkadaşım için istiyorum!)"

Biraz düşündükten sonra yüz bin yazısının üstünü çizip yüz elli bin yazdım. Fırsattan yararlanıp biraz para kazanmak hiç de fena olmazdı hani...

Kartı kime yollayacağımı düşünmeye başladım, çünkü bildiğim kadarıyla kimsenin parası yoktu. Sonunda çocukluğumdan beri tanıdığım bir arkadaşa yollamaya karar verdim. Onun da parası yoktu, ama hem adresini biliyordum hem de tanıdıktı.

Çarşamba günü yeşilliğin ortasına gittim ve taşın altına baktım. Para yerine bir kart duruyordu.

"Sevgili Bay Azrail, size sadece elli bin verebilirim, ama bu parayı da ancak cuma günü getirebilirim."

Bu da bir şey, diye düşündüm. Ama ortada bir sorun vardı, acaba arkadaşım bu kadar parayı nereden bulmuştu?

Perşembe günü gelip çatmıştı ve benim hâlâ Oswald'a verecek tek kuruşum yoktu. Ona kısa bir mektup yazdım.

"Bay Oswald, üzgünüm ama size ancak cumartesi günü sadece elli bin verebilirim. İmza: Kurbanınız."

Biraz düşündükten sonra, elli bin yazısının üstünü çizip yirmi beş bin yazdım. Hâlâ biraz para kazanabilme şansım vardı. Mektubu taşın altına koydum.

Cuma sabahı taşın altında yine para yoktu, arkadaşım yine bir mektup bırakmıştı.

"Sevgili Bay Azrail, gecikme yüzünden çok özür dilerim. Parayı getireceğim, ama ancak pazar günü ve sadece yarısını."

Aşağıdakiler de Oswald'la benim ve kurbanım arasındaki diğer yazışmalar:

"Bay Oswald, bu saçmalığı bırakalım artık. Pazartesi günü size yüz zloty vereyim, olsun bitsin."

"Bay Azrail, ne yazık ki ancak pazartesi günü bana borcu olan bir arkadaştan elli zloty alacağım. Size salı günü bu parayı veririm, olur mu? Gözlerinizden öperim, iyi bakın kendinize!"

Anca bir hafta sonra, cuma günü taşın altında bir paket sigara buldum. Eh, bu da yeter, diye düşünmüştüm ama sonra bir baktım ki bulduğum paket benimmiş!

Sergi

Pazar yerindeki fotoğrafçıda bir sergi açıldı: "Geçmişe Küçük Bir Yolculuk." Sergi, başkanımızın okul çağı öncesi çocukluk zamanlarına ait çıplak fotoğraflarından oluşuyordu, bir kaplan postu üzerinde, yüzüstü uzanmış...

Açılışın yapıldığı günün ertesi, Başkan beni yanına çağırdı ve halkın tepkisini sordu.

"Çok sevimli bir çocuk olduğunuzu, insanın içinden kucağına alıp sevesi geldiğini söylüyorlar."

"Tamam, genel olarak böyle düşünmeleri güzel. Ya ayrıntılar hakkında ne dediler?"

"Etli butlu bacaklarınız olduğunu..."

"Ya başka?"

"Gözlerinizin küçük olduğunu söylüyorlar, ama herkes bakışlarınıza hayran! Kollarınız, sırtınız, hepsi çok şirinmiş!

"Ya göbeğim?"

"Göbek? Evet, onu da çok güzel buluyorlar."

"Güzel. Ya geriye kalan kısımlar?"

"Nasıl yani?"

Başkan suyundan bir yudum aldı.

"Diğer kısımlar işte canım. Boynum falan, sonra şey..."

"Diğer kısımlar... Eee, diğer kısımların hepsi birbiriyle uyum içindeymiş."

"İyi, iyi o zaman. İşinizin başına dönebilirsiniz." Başkan soru sormayı bırakmıştı, ama ben onu rahatsız eden bir şeyler olduğunu sezmiştim.

Serginin önünde kuyruklar oluşmuştu. Herkes Başkan'ın küçüklüğünü görmek istiyordu. Bir hafta sonra Başkan beni tekrar makamına çağırdı.

"Bürodakiler fotoğraflar hakkında bir şeyler söylediler mi?"

"Elbette, mesela Şube Şefi dedi ki, siz gerçekten çok..."

"Ya diğerleri?"

"Diğerleri de onunla aynı görüşte olduklarını söylediler."

"Sizce de artık bu konuda bir şeyler yapmanın vakti gelmedi mi? Geçmişe ait belgelerimiz olacak tabii, ama diğer yandan öyle çırılçıplak fotoğraflarımı halka göstermek..."

"Aman ne olacak canım, halkımız öyle şeyler gördü ki, bu onların yanında solda sıfır kalır."

Buna rağmen Başkan, ertesi gün fotoğraflarına hileyle bir don eklenmesi emrini verdi.

Valla bizim için zararı yok, ama ziyaretçi sayısında bir hayli düşüş oldu.

Yılan Kaçırtma

Bir gün oturmuş, Muhasebe Müdürü'nün Hindistan'daki yılanlara hükmedebilen insanlar hakkında anlattıklarını dinliyorduk.

"Hıh, ne ki? Bunu çocuk bile yapar" dedi garson Józio, masada konuşulanlara kulak misafiri olmuştu.

"Nasıl yani?" diye sordu Muhasebe Müdürü. "Sen şimdi bir yılanı hiç dokunmadan kovalayabileceğini mi söylüyorsun?"

"Elbette, neden olmasın? Hindistan'dakilerden ne eksiğim var ki benim? Siz bana bir yılan bulun yeter."

"Biz nereden bulalım yılanı? Eczacının vitrininde sergilediği bir yılan var, ama o ölü. Canlı olması lazım, öyle taş gibi yerinde duran yılanla olmaz bu iş."

"İsterseniz bahçe hortumu getirin, fark etmez" diyerek meydan okudu Józio. "Hepsini kaçırtmasını bilirim ben."

O sırada aklımıza, sekreterin oğlunun bir su yılanı beslediği geldi. Saatin epey geç olmasına rağmen kapısını çalıp yılanı istedik. Hayvanı getirip tezgâhın üzerine koyduk. Józio yılanın karşısına geçti, biz de ne olacağını görmek için merakla başlarına üşüştük. Yılan sakince uyuyordu.

"Başla bakalım Józio!" Muhasebe Müdürü başlangıç işaretini vermişti.

"Seni adi orospu çocuğu, fare suratlı pezevenk, pislik hayvan..." diye hayvana saydırmaya başladı Józio.

"Amma sövüyor ha!" Herkes başını sallayarak Józio'yu öven yorumlarda bulunuyordu.

Józio, ağzının epey bozuk olmasıyla tanınırdı. Buna rağmen yılan tınmadı bile.

"Belki annesi yoktur?" dedi arkalardan birisi.

"O... çocuğu, karpuz g...tlü orospu, piç, dürzüüüüüüü!" Józio ağzına geleni söylüyordu.

"Baksana tık yok!" dedi Muhasebe Müdürü. "Geniş yürekli hayvanmış doğrusu."

Józio terlemişti, ceketini çıkardı. Derin bir nefes alıp serenadına devam etti:

"Senin ağzına sıçarım, hem arkadan hem önden koyar, onunla da yetinmez burnunu bile tıkarım!"

Yılan, istifini bozmadan uyumaya devam ediyordu. Józio için üzülmeye başlamıştık. Ne de olsa ondan iyi küfreden kimse yoktu ve o da yapabileceğinin en iyisini yapıyordu.

Bu gösteri epey sürdü, Józio öylesine sunturlu küfürler sallıyordu ki bazılarının midesi bulandı. Bir saat sonra Józio'nun nefesi kesilmiş, gözleri dolu dolu olmuştu. Onu cesaretlendirmek için kulağına yavaşça vazgeçmemesini, meselenin kişisel olmaktan çıkıp, Hintlilerle bizim aramızdaki bir onur meselesi haline geldiğini fısıldıyorduk. Hiçbir faydası olmadı, bir süre sonra biz de vazgeçtik.

Józio hüngür hüngür ağlamaya başladı, yıkılmıştı. Bir daha küfür etmemeye karar verdi ve ilkokul öğretmenliği yapmaya başladı.

Ama belki tamamen vazgeçmemiştir? Boş zamanlarında Sanskritçe öğrendiği dedikodusu geldi kulağıma.

İnci

İncilerin nasıl oluştuğunu öğrendiğimde, çoktan yaşını başını almış, kaderine boyun eğmiş bir adamdım. Denizde yaşayan bir tür kabuklu mahluk varmış, çevresindeki olaylardan etkilenip sinirlenirmiş, sinirlenmesinin çok çeşitli sebepleri olabilirmiş, mesela bir kum taneciğine takılsa köpürürmüş hemencecik ve buna karşılık bir madde salgılarmış: İnci. Hayvan ne kadar sinirli olursa, inci de o kadar büyük ve güzel olurmuş.

Planımı uygulamaya koymak için, bana lazım olan iki salyangozu bahçedeki zengin kaynaklardan elde ettim. Böcekleri lavaboya koydum ve musluğu açmak suretiyle lavaboyu suyla doldurdum. Her şey bilimsel yöntemlere uygun olmalıydı... İlk iki hafta ikisine hiç dokunmadım. Her şeyin kendiliğinden gelişeceğini düşünüyordum. Şartlar çok uygundu: Küçücük bir ev, içinde beş çocuk ve duvarın hemen arkasında komşunun televizyonu.

Sinirleri bu kadar sağlam mıydı gerçekten? Şartlar yeteri kadar kötü değil miydi? Durumlarını kötüleştirmek için bir şeyler yapmam gerektiği kanaatine vardım ve şehir dışında yaşayan akrabalarımızı misafirliğe davet ettim.

Hiçbir faydası dokunmadı. Salyangozları gıcık etmenin bir yolunu bulmalıydım. Kendimi onlarla birlikte banyoya kapatıp, yüksek sesle gazete okumaya başladım. Felaketler, ekonomik krizler, cinayetler, enflasyon, rüşvet, beceriksiz politikacılar... Bu sırada banyo kapısının önünde oluşan kuyruk gittikçe uzuyordu, çünkü karım ve çocukların yanı sıra akrabalar da kapıya vurup bağrınmaya başlamışlardı.

Her gün düzenli olarak salyangozların kıçını kontrol ediyordum ama inciden en ufak bir eser yoktu. Hayvanların sinirleri laçkalaşmış olmalıydı.

Üç ay sonra bir şeyler oluşmaya başladığını hissettim. Ama salyangozlarda değil, benim içimde bir şeyler büyüyor, gittikçe rahatsız etmeye başlıyordu, içimde bir şeyler oluyordu.

Salyangozları dışarı attım, ama akrabalar kaldı. Şimdi ben de banyonun önünde kuyrukta bekliyorum, ama zararı yok, çünkü yakında kocaman bir incimiz olacak.

Şapka

Başkan bizi yanına çağırdı:

"Bu böyle gitmez arkadaşlar. Hepiniz sokakta eski püskü kasketlerle ve hatta bazen başınız açık dolaşıyorsunuz. Enstitümüzün imajı zarar görüyor, olmaz ki böyle! Sizi toplantıya çağırdım, çünkü bilmenizi isterim ki halkla ilişkiler için ayrılan ödenekteki parayı kullanarak birinci kalite bir fötr şapka aldım. Bu şapkayı, görevli olarak şehre gitmesi gerekenler sırayla kullanacaklar. Artık kendimize çekidüzen verme zamanı geldi!"

Görev şapkası hepimizin çok hoşuna gitti. Tozlanmasın diye Başkan'ın odasındaki bir dolapta kilitli duruyordu. Şapkayı kullanmak isteyen kişi sekreterliğe bir dilekçe yazıyor, geri verene kadar saklamak üzere bir makbuz alıyordu. Dolabın anahtarı da başkanda duruyordu.

Ama herkesin kafası aynı büyüklükte değildi. Mesela müdür yardımcısının kafası bir hayli küçük olduğu için, şapkayı kullanmak istediği zamanlarda içini gazete kâğıdıyla doldurduyordu. Bu durumdan şikâyetçi olanlar vardı elbette, ama en fazla Şube Şefi rahatsız görünüyordu: "Yahu adam şapkayı kullandıktan sonra hiçbir zaman gazete kâğıtlarını çıkartmıyor, kime sorduysam aynı şeyi söyledi, şunun kulağını bir çekmek lazım!"

Başkan'ın masasına iki adet isimsiz mektup bırakıldı. Birisi şöyle diyordu: "Müessesemizde hijyenin korunabilmesi adına, müdür yardımcısının kepek sorunu olduğunu zatıâlinize bildirmeyi görev sayarım." İkincisi ise şöyleydi: "Bilmenizi isterim ki şube şefimizin kafası kocaman."

Şube Şefi ve Müdür Yardımcısı arasındaki münakaşadan çok daha önemli bir şikâyeti değerlendirmek için bir toplantı düzenlendi. Muhasebe Müdürü'nü, şehir içinde görev

şapkasını yelpaze gibi kullanarak yürürken görmüşlerdi. Böylece şapkayı amacı dışında kullanarak, devlet hazinesinden çıkan parayı kötüye kullanmış oluyordu ve şapka için ödenen herhangi bir amortisman da yoktu. Muhasebe Müdürü çok terlemiş olduğunu söyleyerek, kendini savunmaya çalıştı. Başkan bu mazareti yeterli görmedi, elbette herkes terleyip bir yelpazeye ihtiyaç duyabilirdi, ama bu iş başka bir eşya kullanılarak yapılmalıydı. "Bu şapka devlet malıdır!" diye çıkıştı Başkan. "Ve elbette sadece mesai saatleri içinde kullanılabilir."

Sonra bir pazar günü dolaşmaya çıkmış, kendi halimde yolda giderken kimi gördüm dersiniz? Başkan ve karısını. Üstelik kafasında bizim birinci kalite fötr şapkamız olduğu halde! Beni görmemiş gibi yaparak yanımdan geçip gitti. Selam vermeli miyim yoksa ben de görmemiş gibi mi yapayım, diye düşündüm. Eğer selam vermezsem, amirlerimden birini görmezden gelerek saygısızlık etmiş olacaktım. Aksi halde ise, şu şapka yüzünden işler sarpa saracaktı. Ben de onu görmemiş gibi yaparak selam verdim!

Nohut

Nasıl olup da burnuma bir nohut tanesi ektiğimi bilmiyorum. Bir gün Başkan yanıma gelip de "Ne o, bakıyorum dallanıp budaklanmaya başlamışsınız?" demeseydi, oraya nohut ektiğimi hiçbir zaman fark etmeyecektim.

"Ben mi? Yoo... Nereden çıkardınız?"

"Nereden mi çıkardım? Valla fark edilmeyecek gibi değil, filizlenmeye başlamış bile, aynaya bir bakın isterseniz."

Aynaya baktım, gerçekten de burnumda bir şeyler tomurcuklanmıştı.

"Endişelenmeyin" dedi Başkan. "Burada sigortalı olarak çalışıyorsunuz, tedavi masraflarınız kurumumuz tarafından karşılanacaktır."

Muayene olabilmek için bekleme listesine yazıldım. Ama sırada çok kişi vardı, ilkbahar gelince doğadaki her bitki canlanıverdi, burnumdaki nohut da öyle.

Bürodakiler durumdan şikâyetçi değildi.

"Çok güzel kokuyorsunuz" diyordu sekreter kız. "İnsan kendini açık havadaymış gibi hissediyor."

Fakat ben yavaş yavaş rahatsız olmaya başlamıştım, çünkü dünyayı bir bitki örtüsünün ardından görebiliyordum, muayene sırası da o kadar ağır ilerliyordu ki...

Mayıs ayının sonunda doktorla görüşme sırası bana geldi. Beni şöyle bir inceledi:

"Bu benim yapacağım iş değil."

"Peki kimin yapacağı iş?"

"Sana bir bahçıvan lazım. Bana gelmekte epey gecikmişsin."

"Ama sigorta bahçıvanın masraflarını karşılamaz ki, ben de bu tedavinin parasını kendi cebimden ödeyemem açıkçası..."

"Benim yapabileceğim bir şey yok" dedi Doktor. "Sıradaki lütfen."

Gerçekten endişelenmeye başlamıştım, çünkü nohut gittikçe boy atıyordu. Ama dünyadaki her şeyi bir güzelliğe çevirmenin yolu bulunur.

Muayeneden sonra bir hafta henüz geçmişti ki, Başkan beni yanına çağırdı. "Dinleyin beni, bu kadar iyi yetiştirilmiş nohut tanelerine nadiren rastlanır. Sizi örnek olarak 'Yöremizin Yetiştirdikleri Sergisi'ne yollayacağız. Kutlarım."

Böylece sergilenmek üzere bahçe ürünleri fuarına katıldım. Bu herkes için kârlı bir sergi olmuştu, çünkü ne bir saksı ne de taşıma parası ödememiz gerekmişti. Fuara kadar bisikletle gitmiştim.

Sergi sırasında çiçek açtım.

Gelecek sene kulağıma orkide dikeceğim. Hem güzel kokuyor, hem de çok daha güzel görünüyor.

Silahlara Veda

Pazar meydanında yeni bir atış poligonu açıldı. Bir atış elli groş. Hedefi vurabilen ya Kościuszko'nun* alçıdan yapılma bir heykelini ya bir kedi ya da birinci kalite üzümden yapılma bir şişe şarap kazanıyordu.

Her ne kadar cesur bir kumandan olsa da Kościuszko bizi ilgilendirmiyordu, kedi de öyle. Ama şarabı kazanmak için yanıp tutuşuyorduk.

"Değer doğrusu!" dedi Muhasebe Müdürü. "Elli groşa bir şişe şarap. Köpek öldürenden bile ucuz. Yüz zloty iki yüz şişe şarap ediyor beyler, azımsanacak şey değil. Bu bizi iki üç gün idare eder. Aranızda iyi nişancı olan birisi var mı?"

"Ben askerlik yaptım" dedi Alım Satım Müdürü. "Ama karargâhta yazman olarak."

"Ben bir zamanlar atıcılık yapardım" diyerek hepimizi ümitlendirdi Şube Şefi. "Ama bir türlü hedefi tutturamazdım. Peki ya siz?"

Atıcılıkla alakam olmadığını söyledim, ama büyükbabam bir zamanlar bir ayaklanmaya katılmıştı. Gidip ona makul bir teklifte bulunduk: Her şişeden bir bardak şarap ve atış masrafları bizden. Ne yazık ki büyükbabamın isyan sırasında sıhhıyede çalıştığı meydana çıktı ve planımız suya düştü.

"Yapacak başka bir şey kalmadı" dedi Muhasebe Müdürü. "Etrafı dolaşıp çarşı iznine çıkmış bir asker arayacağız."

Meydana çıkıp etrafımıza bakındık, şansımıza karşımıza

* 1746 yılında Brest (günümüzde Beyaz Rusya) yakınlarında doğdu. Askeri eğitimini tamamladıktan sonra, 1776 senesinde Amerika'ya gidip Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda kumandanlık yaptı. 1784'te ülkesine geri döndü ve 1817 senesinde İsviçre'de ölene dek, Polonya'nın bağımsızlığı için Rusya'ya karşı savaştı. – ç.n.

bir asker çıktı. İşimize yarar görünüyordu. Omuzunda şık apoletler, kolunda altın sarısı şeritler, kafasında son derece düzgün duran bir şapka ve ışıl ışıl gözler. Hemen yanına koşup derdimizi anlattık.

"Kabul" dedi. "Bir tek şartla; parayı önceden isterim. Aç ayı oynamaz."

Ayıyı doyurmak için hep birlikte meyhaneye gittik. Akşam üzeri ayı doymuş, hazır hale gelmişti. Poligona gittik. İki yüz atışın parasını peşin ödedik, ayrıntılarla vakit kaybetmek istemiyorduk. Dükkân sahibi havalı tüfeği doldurdu ve bizim askere verdi.

"Ateş!" diye bağırdı Muhasebe Müdürü.

"Bir saniye!" dedi asker. "Biriniz namluyu tutsun. Sallanmaması lazım."

Muhasebe Müdürü namluyu, ben de Muhasebe Müdürü'nü tuttum. Çünkü o da sallanıyordu. İlk atış yapıldı.

"Bir!" diye bağırdı Muhasebe Müdürü sevinçle. "Hadi bakalım, şimdi şişeyi görelim!"

"Ne şişesi?" dedi dükkân sahibi sinirli bir şekilde ve göğsündeki oku çıkardı. "Adam beni vurdu yahu. Böyle bir atışa Kościuszko bile vermem. Hemen dükkânı terk etseniz iyi edersiniz, sizin atış yapmanız çok tehlikeli."

"Sen kendine subay mı diyorsun?" dedi Muhasebe Müdürü dışarı çıkınca, epey bozulmuş görünüyordu. "O subay üniformasını hemen çıkartsan iyi edersin, ordunun itibarını zedeliyorsun."

"Hangi subay üniformasını?" dedi adam, şaşırmıştı. "Ben Holiday Inn Hotel'in kapı görevlisiyim ve bu da benim iş sırasında giydiğim kıyafet, ne işim olur benim orduyla, çıldırdınız mı siz? Yeter bu kadar saçmalık, gidiyorum ben, bu gece mesaiye kalacağım."

Hepimiz pasifist olmaya karar verdik, silahların bir işe yaradığı yok.

Kahkaha Fıçısı

Salatalıkları koymak için bir fıçı aldık ve samanlığa koyduk. Samanlık karanlık olduğu için, fıçıyı görmeyip çarpmak çok kolaydı. Daha fıçıyı aldığımızın ilk günü mutfakta otururken samanlıktan bir gürültü geldi. Tarladan gelen büyükbaba fıçıya toslamıştı, hepimiz çok güldük.

O günden itibaren birisi samanlığa girsin de fıçıya çarpsın diye bekler olduk, birisi bu tuzağa düşünce herkes birbirine bakıp kıkırdamaya başlıyordu, bir de üstüne fıçıya çarpan kişi dizini ovuşturarak mutfağa girince gülmekten yerlere seriliyorduk.

Bir keresinde komşumuz fıçıya çarpınca gülmekten amcamın gözlerinden yaşlar geldi, ardından karısı da aynı şekilde fıçıya çarpınca teyzemin sırtını yumruklamamız gerekti, yoksa kadın gülmekten boğulacaktı.

Bunun üzerine eniştemin aklına bir eğlence dükkânı açmak geldi. Tebeşirle evin kapısına KAHKAHA FIÇISI ARKA BAHÇE SOLDAKİ KAPI yazdı ve bahçede oturup gelenlere bilet satmaya başladı. İnsanlar geliyor ve fıçıya takılıp düşüyorlardı, biz de gülmekten kırılıyorduk. Sadece enişte, kapıda bilet satmakla meşgul olduğu için bu eğlenceye katılamıyordu.

İşi daha eğlenceli hale getirmek için yere bir kapak yaptık. Müşteriler önce fıçıya takılıp yere yuvarlanıyor, sonra açılan kapaktan kilere, daha önceden koyduğumuz su dolu küvete düşüyorlardı.

Günlerden bir gün mutfakta oturmuş sıkıntıdan patlıyorduk, çünkü yağmur yağıyordu ve bize oyalanacak bir şey çıkmıyordu. Yağmur yüzünden gelen giden de yoktu. Sonunda birisinin samanlığa girdiğini duyduk ve olacakları daha iyi duymak için kulak kesildik. Yine bir eğlence çık-

mıştı işte. Fakat hiçbir şey duyulmadı, sonra kapı açıldı ve müşteri içeri girdi.

"Eee, bahsettiğiniz fıçı nerede?"

"Buraya gelirken hiçbir şeye takılıp düşmediniz mi?" diye sorduk. "Samanlık kapkaranlık çünkü."

"Evet karanlık, ama ben bir kibrit çakıp öyle geçtim samanlıktan" diye cevap verdi.

Gerçekten çok can sıkıcı bir gündü.

Drakula

Kont Drakula, yıllarca sürgünde kaldıktan sonra şatosuna geri döndüğü zaman, halk onu karşılamak için sokaklara döküldü, kilisenin çanları onun şerefine çalıyordu. Kont, kilise ve çanlardan nefret ederdi ama olsun, herkes onun dönüşünü kutluyordu. Aslında emrindekiler bu zalim hükümdardan, karpatların kana susamış vampirinden nefret ederlerdi ama komünist rejim sırasında sürgüne gidince onu çok özlemişlerdi. Sonunda rejim yıkılmış ve Drakula tekrar kendi topraklarına geri dönmüştü.

Gece olunca kutlamalar son buldu ve herkes evlerine çekildi. Işıklar birbiri ardına sönüyordu, ama şatodan gürültüler gelmeye devam ediyor, korku dolu çığlıklar duyuluyordu.

Sabah olup da köylüler davarları gütmek için dışarı çıktıklarında, Kont Drakula'nın şatonun pencerelerinden birinden uçarak çıktığını ve çığlıklar atarak gözden kaybolduğunu gördüler. Hemen ardından pencerede Ceaucescus'un hayaleti belirdi, rejim yıkılmadan önceki Romanya Komünist Partisi'nin son Genel Sekreteri.

Şimdi herkesin umudu yabancı ülkelerden gelecek turistlerde. Birisinin gelip yönetimi ele alması lazım, öyle değil mi ya?

Başkan hepimizi yanına çağırdı ve şöyle dedi:

"Bitmemiş İşler Arşivi'nin düzenlenmesi gerek. Kim gönüllü olmak ister?"

Kimseden ses çıkmadı.

"O zaman ben aranızdan birini seçeceğim. Sayın Sekreter, sizi bu göreve atıyorum."

"Efendim, benim karım ve çocuklarım var" diye fısıldadı Sekreter.

"Muhasebe Müdürü?"

"İmkânsız. Unuttunuz mu? Beni bir mayıs mitingine bile göndermemiştiniz."

"Sayın Asistan?"

Asistan Başkan'ın ayaklarına kapandı. "Lütfen bana bunu yapmayın efendim!" Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. "Daha çok gencim, önümde uzun yıllar var daha."

"En güzel yılları heba olmasın çocuğun." O ana kadar köşede sessizce oturan İdare Müdürü kalkıp yanımıza geldi. "Dün nişanlım beni terk etti. Hayatın benim için bir anlamı kalmadı."

Ve işe koyuldu. Yanına bir matara ve üç günlük yiyecek aldı. Ona Bitmemiş İşler Arşivi'nin kapısına kadar eşlik ettik, oradan sonrasını yalnız başına gitmesi gerekiyordu.

İlk gün henüz gözden kaybolmamıştı, yavaşça dosyalardan oluşan dağa tırmandığını görebiliyorduk. Kâğıtlar ayağının altından kayıyor, ama o inatla tırmanmaya devam ediyordu.

İkinci gün onu ancak anahtar deliğinden görebildik. Bir ipe asılmış, dosyaların tepesinde bir şeyleri düzenlemeye uğraşıyordu.

Üçüncü gün ortadan kayboldu. Büyük ihtimalle her şeyi düzenlemeye karar verip daha ilerilere gitmişti.

Altıncı gün içeride bir gümbürtü koptu. Yaşlı bir memur çığ altında kalmış olabileceğini söyledi. Dikkatsiz bir adım sonucu bazı dosyalar yerinden kaymış ve üstüne devrilmiş olabilirdi.

Bir kurtarma operasyonu düzenlemeyi düşündük. Ama sürekli başka işler çıktı ve ancak haftalar sonra, kurtarma operasyonu için hazırladığımız dosyayı tavandaki kapaktan Bitmemiş İşler Arşivi'ne atabildik.

Sapık

Etrafta, parktaki bir sapığın insanları rahatsız ettiği söylentileri dolaşmaya başladı. Karanlıktan faydalanıp kurbanının üzerine atlıyor, eline beş yüz zloty sıkıştırıp iz bırakmadan kayboluyormuş.

İlk kurbanı bizim Kasa Sorumlusu'ydu. Beti benzi atmış bir şekilde yanımıza geldi, elinde beş yüz zlotylik gıcır gıcır bir banknot tutuyordu. Başına gelenleri anlattı ve sonra biraz sakinleşebilmek için hepimize birer kadeh içki ısmarladı.

Tabii bu haber şimşek gibi her tarafa yayıldı ve halk arasında heyecan yarattı. Özellikle anne babalar çok endişelenmişti. Sapığın yaptığı bu utanmaz eylemin, çocuklarının ruh sağlığını ve ahlaklarını bozabileceğinden korkuyorlardı. Halk sapığa bir isim de bulmuştu: Park Canavarı!

Parkımız ıssız bir yerdi, aydınlatması yoktu, orada kötü bir şeyler olabileceği daha ilk bakışta anlaşılıyordu. Buna rağmen bu riski göze alıp, ertesi gün gece vakti parka gitmeye karar verdim. Ne de olsa diğerleri gibi ödlek değilim ben.

Gece kapkaranlıktı, göz gözü görmüyordu, ama daha parkın girişindeyken fark ettim ki, içeride bir sürü insan dolaşıyordu. Halkın çok cesur olduğu açıkça görülüyordu, öyle başıbozuk bir sapığın onları korkutmadığı anlaşılıyordu. Aslına bakarsanız, tam tersine sapık onlardan korkmuş olmalıydı, ne kadar parkta dolaştıysam da ondan en ufak bir ize rastlamadım.

"Dur bakalım itoğlu it!" diye düşündüm kendi kendime. "Ben seni bulmasını bilirim. Benim bol bol vaktim var, hele insanlar evlerine geri dönsün de, o zaman gösteririm ben sana."

Gece yarısına doğru parkta tek başıma kalmıştım. Hava soğuktu, yağmur çiseliyordu, sapıklar için ideal bir sonbahar akşamıydı. Ürkmeye başlamıştım.

Sonunda onu buldum, çalıların arasından bir karaltı çıktı ve bana doğru geldi.

"Beş yüz zloty ister misiniz?" diye sordu.

"Bana mı soruyorsun?" dedim. "Valla ben kaderime razıyım, ne yapacaksan yap."

"Ben de beş yüz zloty istiyorum" diye cevap verdi. "Bana bir beş yüzlük verirsen gidebilirsin."

Gayet normal görünüyordu. Elinde bir muşta vardı ve hiç de sapığa benzer bir tarafı yoktu. Ona iki yüz zloty ve otuz groş verdim, çünkü yanımda daha fazlası yoktu.

Parayı kaybettiğime üzülmüyorum. Önemli olan toplumun kendini güvende hissetmesi. Bizim aramızda sapık falan yok.

Bazen taşrada bir devlet memuru, bazen yıllarca ağaç kovuğunda yaşamış bir vahşi, bazen de para kazanmak umuduyla başka ülkelere göçmüş bir adam... Batılılaşan bir Doğu Avrupa ülkesinden komik insanlar, komik hikâyeler var Mrożek'in kitabında. Kısa öykü ustası bir yazarın kaleminden çıkan bu absürd öyküler, ülkemiz okurlarını çok ama çok tanıdık bir dünyaya götürecek. Yaşam karmaşasından seçtiği manzaraları öyküleştiren Slavomir Mrożek keskin bir gözlemci ve büyük bir anlatım ustası olduğunu gösteriyor bizlere.

Karikatürist, oyun yazarı, kısa öykü ustası Slavomir Mrożek 1930 yılında Borzecin, Krakov'da doğdu. Meslek yaşamına gazetecilikle başladı. 1950 yılında ilk karikatürleri yayınlandı. Gazetelerde yayınladığı karikatürler 1953 yılında kitap haline getirildi. Mrożek 1958 yılında, totaliter rejimlerde polisin ve dolayısıyla istihbarat örgütlerinin rolüne değindiği ilk tiyatro oyunu *Polis*'i yazdı. Bu oyunla üne kavuştu ve 1964 yılında yazdığı *Tango*, onu dünya çapında bir yazar haline getirdi. Beckett, Ionesco ve Dürrenmat'la birlikte çağımızın en büyük tiyatro yazarlarından sayılan Mrożek'in eserleri bugüne kadar bir düzineden fazla dile çevrilmiştir.
Mrożek siyasi sebeplerden ötürü 1963 yılında İtalya'ya iltica etti ve daha sonra Paris'te yaşamaya başladı. 1968 yılında Rusların Çekoslavakya'yı işgaline tepki gösterince Polonya vatandaşlığından çıkarıldı. Uzun süre Fransa, Amerika ve Almanya'da yaşadıktan sonra Meksika'ya yerleşti. 1997 yılından beri Polonya'nın en çok satan günlük gazetesi "Gazeta Wyborcza"da karikatür ve makaleleri yayınlanmaktadır.
Eserlerinden bazıları: *Policja* (Polis, 1958), *Striptease* (Striptiz, 1961), *Tango* (Tango, 1964), *Woda* (Su, 1967), *Garbus* (Kambur, 1975), *Serenada* (Serenat , 1977), *Letni dzien* (Bir Yaz Günü, 1984), *Kontrakt* (Kontrat, 1986), *Wdowy* (Dullar, 1992), *Opowiadania z Trzemielowey Gory* (Trzemielowey Gory'den Öyküler, 1953), *Slon* (Fil, 1957), *Dwa listy i inne opowiadania* (Teo'nun Mektupları ve Diğer Öyküler, 1970), *Opowiadania* (Öyküler, 1981).

ISBN: 975-458-298-X
OTM: 11016801

KDV dahil fiyatı: 5.000.000 TL.

Kapak: Elliot Erwitt, Eurowatching
Biritish Museum/London 1995